

דברי הכנסת

הישיבה המאה-ושישים-ושתיים של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, ו' בטבת התשנ"ד (20 בדצמבר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

תוכן העניינים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
שאלות ותשובות	
שיפוץ בית-שניאורסון בחברון	
הפניית עולים חדשים למגורי קבע בהתנחלויות	
דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לראש ממשלת דנמרק פ' רסמוסן ולרעייתו	
שאלות ותשובות	
ביצוע שיפוצים בדירות "עמידר"	
כביש עוקף לאזור התעשייה תפן	
העברת עולים מאתיופיה לאתרי קרוונים	
מכונות לחירשים	
סיוע לסטודנטים חירשים	
לימוד ספר יהושע בבית-הספר ברוח ערכי תנועת העבודה	
העדר הסקה מרכזית בבתי-ספר במעלות-תרשיחא	
אירועי שנת ה-50 למדינה	
הצעה לסדר-היום	
שירות אזרחי (חובה) של ערביי ישראל – במקביל לשירות צבאי (חובה) של היהודים, הדרוזים והצ'רקסים	
הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה (תיקון), התשנ"ג-1992	
(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)	
הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון – הרחבת המושג הפליה וכלים ליישומו), התשנ"ג-1993	
(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)	
הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קצבת שאירים), התשנ"ג-1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון – טיפול נפשי בקטין), התשנ"ד-1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
שאלות בעל-פה	
התקציב לרשויות ערביות ודרוזיות	
הצעת חוק איסור התניה בזכות לעבודה (חברות בקופת-חולים) (תיקוני חקיקה), התשנ"ג-1993	
(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)	
הצעות לסדר-היום עסקת טילי "סקאד" בין צפון-קוריאה לבין סוריה במעורבות רוסית ובשתיקה אמריקנית	
הצעה לסדר-היום המלצות ועדת החינוך לאוטונומיה כלכלית בבית-הספר	
התגברות העבריינות בקרב בני נוער	
שאלות ותשובות	
הוצאת דיירים מוגנים מבתיים בכוח	

מותו של ילד בגן-ילדים
חקירת המשטרה בפרשת דרעי
תפיסת סמים על-ידי שלטונות המכס
אסיר בכלא ג'נין
עלייה במספר גנבות הרכב בתל-אביב
הענשת מפגין מקריית-ארבע
גנבות תפילין מבתי-כנסת
חומר מיסיונרי בתיבות הדואר
הפרת חוק איסור הונאה בכשרות
התבטאות עורכת-הדין צמל
מותה של תושבת נהרייה בתאונת דרכים
הסכם עם קטאר לייבוא גז טבעי
גז לחימום לולים
חשיפה לאסבסט בחברת החשמל
אי-חיבור בתים בלגיה לרשת החשמל
חובות של עיריות ערביות ביש"ע לחברת החשמל
הצעות לסדר-היום המלצות מבקר המשטרה הפורש שלא לסגור תיקים בנושא אלימות במשפחה
הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה – הוראת שעה), התשנ"ד–1993
(קריאה ראשונה)
הצעת החלטה בדבר הרכב ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת תופעות הנשירה מבתי-הספר
והאנאלפביות
הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 29) (העלאת אחוז החסימה), התשנ"ג–1993
(קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, ו' בטבת התשנ"ד, 20 בדצמבר 1993.

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (הגדלת קצבה לגמלאי משרד התקשורת), התשנ"ד–1993, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי הכנסת – הצעת חוק מבקר המדינה (הוראת שעה) (מועדים), התשנ"ד–1993, מאת הכנסת דוד מגן; הצעת חוק הרשויות המקומיות (הגבלת הזכות להיבחר) (תיקון), התשנ"ד–1993, מאת חברי הכנסת רן כהן ובנימין טמקין.

לדיון מוקדם – הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – הצבעה גלויה), מאת חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון – הארכת תקופת ההתיישנות של עבירות מין), התשנ"ד–1993, מאת חברת הכנסת יעל דיין; הצעת חוק העיתונות (סייג לפרסום היפגעות), התשנ"ד–1993, מאת חברי הכנסת י' לוי וג' שגב; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (הכנסה ממניות), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק העונשין (תיקון – איסור מכירת משקאות משכרים לקטין), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק הרופאים הווטרינרים (תיקון – הגדרת שליחותו של הרופא הווטרינר), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק העמותות (תיקון סעיף 54), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק פיצויים לנפגעי תאונות רפואיות, התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון – עידוד הון אנושי), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת בנימין טמקין; הצעת חוק-יסוד: נשיא המדינה (תיקון – ביטול החוק), מאת חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק המפלגות (תיקון – תרומת בני משפחה), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – הפסקת כהונתו של סגן שר), מאת חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון – סגני שר), מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק העתיקות (תיקון – פיצויים), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – חבר ממשלה), מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (עדות קרובים), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (תיקון – גילוי אמות מידה), התשנ"ג–1993, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק טיפול בחולי נפש (תיקון – ביטול תשלום עבור אשפוז חולים), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח)

(תיקון – הגדרת לקוח), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת חיים אורון; הצעת חוק הדיינים (תיקון – הצבעה גלויה), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – הצבעה גלויה), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק הקאדים (תיקון – הצבעה גלויה), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק בתי-הדין הדתיים הדרוזיים (תיקון – הצבעה גלויה), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מחירי חלקת קבר), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת דוד מגן; הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – פרסום שמות מועמדים לכהונת שופט), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת דוד צוקר; הצעת חוק המקרקעין (תיקון – הקמת מחוברים בתום לב), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק השבת אבדה (תיקון – הזכייה במציאה), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת רון נחמן; הצעת חוק חינוך חובה לילדים החולים במחלה ממושכת, התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת עוזי לנדאו; הצעת חוק האזרחים הוותיקים (תיקון – פטור מס ערך מוסף לתשלומים לבתי-אבות), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת יהושע מצא; הצעת חוק המקרקעין (תיקון – התנתקות ממערכת הסקה מרכזית), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת אלכס גולדפרב; הצעת חוק מסים עקיפים (מס ששולם ביתר או בחסר) (תיקון), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון – ראש האופוזיציה), מאת חבר הכנסת עוזי לנדאו; הצעת חוק המוסדות להשכלה גבוהה (שכר לימוד), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת רענן כהן; הצעת חוק סייג לסיוע ממשלתי, התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת אלי דיין; הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – התאמת שבוע עבודה), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת יוסי כץ; הצעת חוק הרשויות המקומיות (גזבר הרשות), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת יהושע מצא; הצעת חוק אגרת רשות השידור (הנחה לפנסיונרים), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת יוסף ונונו; הצעת חוק שירות התעסוקה (תיקון – החלת הסכם קיבוצי על עובד קבלן), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת רן כהן; הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – הגבלה על תשלומים נוספים), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת א' בורג וקבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הרשויות המקומיות (מינוי מנהל כללי וקביעת סמכויותיו), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת יהושע מצא; הצעת חוק הבחירות לגופים ציבוריים (תיקון – חובת מינוי שופט), התשנ"ד–1993, מאת חבר הכנסת רן כהן. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מודה למזכיר הכנסת. כן, בבקשה, כבודו.

משה נסים (הליכוד):

יש לי הצעת ייעול לכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

כן, אני הצעתי לפני זמן מה שנעשה פרוצדורה של העברה לפרוטוקול.

משה נסים (הליכוד):

בעבר היו מגישים שלוש הצעות חוק בשבוע. עכשיו מגישים מאות הצעות לחודש, מבול, אולי צריך לפטור את מזכיר הכנסת מלקרוא – – –

היו"ר ש' וייס:

אם כן, לפני כמה שבועות קלעתי לדעת מנוסים והצעתי את ההצעה. ננסה ליישם אותה. בכלל, נצטרך להתאים את הפרוטוקול לכנסת הזאת, מכיוון שיש לנו סדר-יום כפול. יכול להיות שנצטרך לשבת גם יום עבודה נוסף. על כל פנים מה שברור הוא, שיש לנו הצעות עד לשנת 2037 בערך. תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מזמין את סגן שר הבינוי והשיכון להשיב על שאלות רגילות. אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, אנא בטובך, שאלות רגילות. אני מתנצל מראש אם אני אפסיק אותך באמצע, כי נארח בעוד דקות אחדות את ראש ממשלת דנמרק, ואז אני אברך אותו, ונמשיך. בבקשה.

סגן השר ישיב על שאלתא מס' 2032 – לפרוטוקול.

שיפוצ בית-שניאורסון בחברון

חבר הכנסת ת' זיאד שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

ביום 17 בנובמבר 1993, מסר רדיו המתנחלים ערוץ-7, כי הושלם שיפוצו של בית בחברון המכונה "בית-שניאורסון", בהוצאה של 2.5 מיליוני ש"ח, וכי בקרוב ייכנסו אליו שש משפחות של מתנחלים.

ברצוני לשאול:

האם העניק משרדך את המימון לפעולה זו של המתנחלים, ואם כן – מדוע?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שיפוף בית-שניאורסון בוצע בהתאם להחלטת שר הבינוי והשיכון הקודם, מר אריאל שרון, מיום 10 בדצמבר 1990.

ב-9 ביולי 1991 אישר המשרד תקציב על סך מיליון ש"ח לשיפוף, כאשר שחרור הכסף אושר על-פי חשבונות.

לפי רישומי גזברות המשרד, התשלום האחרון שוחרר ב-30 ביוני 1992.

יש לציין שמדובר בהחלטה של הממשלה הקודמת.

היו"ר ש' וייס:

סגן השר ישיב על שאלתא מס' 2070 של חבר הכנסת בנימין טמקין.

הפניית עולים חדשים למגורי קבע בהתנחלויות

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

בימים האחרונים התפרסמו בעיתונות ידיעות בדבר הפניית עולים חדשים ל"מגורי קבע" בהתנחלויות.

ברצוני לשאול:

1. האם אנשי משרדך מארגנים סיורים של עולים בהתנחלויות בשטחים כדי לעניין אותם בקניית דירות שם?

2. אם כן – האין הדבר נמצא בסתירה למדיניות השלום של הממשלה?

3. האם ניתן לעולים שנשלחים לסיורי היכרות בשטחים מלוא המידע בנוגע לעתיד היישובים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

3-1. אנשי המשרד לא שותפים ולא יודעים על התארגנות כלשהי לסיורים לעולים בהתנחלויות ובשטחים, על כן לא נוכל לדעת על האינפורמציה הנמסרת להם, אם בכלל, ביחס לעתיד היישובים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת, באופן תמציתי.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, האם המנכ"ל של המשרד שלכם לא אישר בעצם את קיומם של אותם סיורים?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת טמקין, התשובה שקיבלת היא התשובה הרשמית של משרד הבינוי והשיכון, ולו הוא היה יודע, ודאי שזה היה כתוב כאן. אמרתי לך שאנחנו לא שותפים, לא יודעים, לכן אין לי מה להשיב לך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו נמשיך בעוד דקה. תואיל בטובך, אדוני סגן השר, לשבת דקה, פה לידנו.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת לראש ממשלת דנמרק פ' רסמוסן ולרעייתו

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה, בשמה של הכנסת ובשמכם, לקדם בברכה כאן באולם המליאה את ראש ממשלתה של דנמרק, פול רסמוסן, את גברת לונה דיבקאוור, את המשלחת המכובדת שהגיעה עם ראש ממשלת דנמרק, את ראשי משרד החוץ שלהם ושלנו ואת שני השגרירים שמתלווים לביקור הזה.

אנחנו זוכים לאחרונה לביקורים של ראשי מדינה, ראשי ממשלה, נשיאים שפוקדים גם את הכנסת. אנחנו מברכים אותם בדרך כלל בברכה חמה בתום לב ובכנות. אבל לגבי שני ביקורים אני רוצה לייחד ולהדגיש, שאנחנו מקבלים אותם ביחס של הערצה לבני עמם של המבקרים. מדובר בביקורו של נשיא בולגריה לפני כעשרה ימים, הד"ר ז'לב, ובביקורו של ראש ממשלת דנמרק, שנמצא אתנו היום.

אם אפשר לסרטט איזו עקומה, איזו פירמידה של אומץ, של אנושיות, בראש הפירמידה היו ניצבים שני העמים האלה – העם הדני ואחריו העם הבולגרי.

אמר לי ראש ממשלת דנמרק, בפגישה שקיימנו לפני שעה קלה, שלגבי הדנים זאת היתה התנהגות טבעית; כך הם נהגו. זה היה ברור שכאשר מדובר בהצלת חיי אדם, הם עושים את הכול כדי להציל חיי אדם. אני חושב שהוא ביטא נכון את המצב. ההתנהגות של העם הדני בימי האופל ההם, בהנהגתו של המלך כריסטיאן העשירי, היא ביטוי של עוז, של אנושיות, של מוסריות בתקופה שבה השתולל באירופה השטן.

אני מקווה שלראש ממשלת דנמרק יהיה בישראל ביקור פורה. שתי המדינות מקיימות ביניהן יחסים יוצאים מן הכלל. דנמרק היתה מעורבת כמעט בכל ההחלטות הפרו-ישראליות במוסדות הבין-לאומיים. אם פה ושם הגיעו היחסים למשבר, והיו ימי משבר כאלה, לגבי העם הדני אפשר לומר שזה היה משבר בתוך משפחה, משבר שנבע בין היתר מהיחס המיוחד של הדנים כלפיו.

אני רוצה לסיים את ברכתי, לאחל למשלחת הדנית ולראש הממשלה ביקור פורה בישראל, בבירת ישראל ועכשיו בכנסת. היו ברוכים בשמנו.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. אדוני סגן השר, בבקשה.

ביצוע שיפוצים בדירות "עמידר"

חבר הכנסת י' שמאי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

חברת "עמידר" נוהגת לפרסם מכרזים לרכישת בתים, הכוללים התחייבות של הרוכש לשפץ את הבית המוצע למכירה. אולם, בתים רבים ביפו עדיין לא שופצו אף שהתקופה לשיפוצם, הנקובה בחוזי המכר, כבר תמה.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הלקחים שהפיק משרד השיכון מכך?

2. כיצד יובטח שהרוכשים את הדירות אכן יבצעו הלכה למעשה את השיפוץ הנדרש?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הבינוי והשיכון פעל לאחרונה לייעול התהליכים הקשורים במכירה ובשיפוץ של דירות בשכונות עג'מי ולב-יפו.

ניהול פרויקט השיקום בשכונות אלה מרוכז כיום בידי מינהלת אחת, המונחת על-ידי ועדת היגוי משותפת למשרד הבינוי והשיכון, למינהל מקרקעי ישראל, לעיריית תל-אביב ולחברת "עמידר".

הביצוע מרוכז כולו בידי חברת "עמידר", במסגרת מטלות רבות נוספות הקשורות לפרויקט השיקום, כגון: תכנון וביצוע פיתוח ותשתית, שיקום המבנים, מכירת נכסים ושיווק קרקעות לבנייה.

בעבר לא בוצעו שיפוצים בחלק מהדירות שנמכרו, מאחר שבעת המכירה הודיעו לרוכשים מהו אומדן עלות הנכס הנמכר, כאשר בפועל העלות היתה גבוהה יותר, ומחוסר אמצעים של הרוכש לממן את חלקו – לא בוצע השיפוץ.

אפשרות האכיפה לא תמיד נוצלה, מאחר שניסוח החוזה לא היה חד-משמעי די הצורך.

2. כיום, לכל נכס שנמכר, מבצעת "עמידר" תכנון מלא של שיפוץ, מפרסמת מכרז לקבלנים, והרוכשים יודעים מראש מהן העלויות בפועל.

הדירות נמכרות תוך ציון מחיר הנכס קודם שיפוצו וכן עלות השיפוץ בפועל, תוך חישוב חלקו היחסי של הדייר בעלות שיפוץ המבנה כולו.

חלק מהמבנים נמכר תוך כדי ביצוע השיפוץ, כאשר "עמידר" נוטלת על עצמה את הביצוע כולו והמחיר הינו קבוע – כך שאם בפועל עלות השיפוץ גבוהה מהמחיר שפורסם, הדייר אינו מחויב בתוספת תשלום.

לשיפוץ פנימי של הדירה מעמידה "עמידר" לרשות הרוכש אדריכל חינום, המסייע בתכנון פנים הדירה.

במבנים אשר "עמידר" מוכרת ללא ביצוע שיפוץ בפועל, מבצעת "עמידר" תכנון מלא של השיפוץ ומחייבת את הרוכש לשפץ בתוך פרק זמן מוגדר בחוזה.

להבטחת הביצוע מחויב הרוכש בעת הרכישה להמציא ערבות בנקאית בגובה עלות השיפוץ. היה ולא ישפץ, תחולט הערבות ו"עמידר" תבצע את השיפוץ.

כביש עוקף לאזור התעשייה תפן

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

כביש עוקף באזור תפן, מס' ג/7856, תוכנן על-ידי מע"צ ממערב לאזור תפן, ובא במקום הכביש החוצה את אזור התעשייה. כביש זה חוצה את החלקות הפרטיות של תושבי כפר יאנוח, עד כדי הרס מוחלט של חלק מהחלקות, מאחר שהכביש מתוכנן לרוחב 50 מטר.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין משתמשים בכביש עוקף לאזור התעשייה תפן מהצד המזרחי, אשר קיבל תוקף ואינו פוגע באדמות הכפר יאנוח?

2. מדוע אין מע"צ מגישה תוכנית חלופית לכביש המתוכנן?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

1. התוואי ממזרח לאזור התעשייה תפן נבחן על-ידי מע"צ לפני 15 שנה. תוואי זה חצה את אדמות היישוב כסרא ועבר בתוך שמורת טבע, כך שהפגיעה הכוללת חמורה יותר מזו הקיימת בתוואי המערבי.

יש לציין כי התוואי המערבי, שנבדק בקפידה ותואם עם נציגי היישוב יאנוח, עובר בתפר שבין היישוב לאזור התעשייה. מכאן שהפגיעה בקרקעות יאנוח היא מזערית.

2. א. נערכו דיונים רבים, בהשתתפות נציגי היישובים, נציגי אזור התעשייה, משרד הפנים ורשות שמורות הטבע, והתוואי שנקבע הוכר על-ידי המשתתפים כאופטימלי בהתחשב במקום.

ב. לאחר הישיבה האחרונה, שנערכה ב-31 ביולי 1992, טענו נציגי יאנוח שהיתה אי-הבנה והם אינם מסכימים לסיכומים. למרות סיכומים שהיו כאמור, הסכים מנכ"ל מע"צ לפתוח שוב את הדיון, וב-30 ביוני 1993 סוכם, על-פי הנחיית הנהלת מע"צ, לבדוק העברת קטע הכביש במנהרה, פתרון מאוד יקר ולא נכון מבחינה כלכלית. במקביל סוכם על פיצוי על-ידי קרקעות חלופיות. לכך הסכים ראש

המועצה יאנוח ואף הבטיח שעתה אין לו התנגדות, אם כי מסיבות פנימיות הוא אינו יכול לחתום על הסיכום.

ג. כאמור, הכביש חיוני לפיתוח הגליל. התוואי שנקבע הוא הנכון והמוסכם על הכול. מע"צ וכל הגורמים שהשתתפו בהליך הטיפול בכביש עשו מאמצים גדולים, הכול על-מנת להתחשב בתושבי יאנוח. על כן, היחס כלפיהם הוא טוב והוגן מעל ומעבר. נראה שבעיות פנימיות, בלתי מוסברות, מעכבות את המשך הטיפול.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת, בבקשה, אדוני, בקיצור נמרץ.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כידוע לך, אזור התעשייה תפן הוקם על אדמות חקלאיות של ארבעה יישובים דרוזיים. לצורך זה הופקעו כ-10,000 דונם.

מאחר שטיפלתי בנושא הזה בעבר, אני יודע שהכביש המתוכנן עכשיו עובר בחלקות החקלאיות היחידות שנשארו וקיימות בכניסה הצפונית-מערבית של היישוב יאנוח. אם פוגעים בחלקות החקלאיות האלו כתוצאה מהכביש שאתה מדבר עליו, אני חושב שיש מקום להשאיר את הכביש המתוכנן הקודם ממזרח לאזור תפן, ולא במקום שמתכננים אותו היום.

כדאי לשתף את ראש המועצה בנושא הזה ולא לעשות זאת בלי שיתוף ראש המועצה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת אסעד, כבר אמרתי לך, שהתכנון הקודם שונה בעקבות לחצים של המועצה המקומית. הגענו אתם לסיכומים חדשים. כלומר, הם שותפים. אבל אני אשמח מאוד לבדוק מחדש ולתת לך תשובה מפורטת יותר, אף שאני חושב, שכל מה שאמרתי כאן הוא בהסכמה מלאה של תושבי היישוב יאנוח והסביבה.

העברת עולים מאתיופיה לאתרי קרוונים

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

בעקבות ידיעות בעיתונות על העברת עולים מאתיופיה מבתי-המלון שבהם הם מתגוררים לאתרי קרוונים, ברצוני לשאול:

1. האומנם מועברים עולים מאתיופיה בימים אלה לאתרי קרוונים?

2. אם כן – האין הדבר עומד בסתירה להבטחות מפורשות שניתנו על-ידי השר לפנות את אתרי הקרוונים ולאטום כל קרון שמפונה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

1. אכן, בהתאם לבקשת משרד הקליטה, מאפשר משרד הבינוי והשיכון לעולי אתיופיה השוהים בבתי-מלון לעבור לאתרי הדיור הזמני, וזאת לנוכח תנאי הדיור הקשים בבתי-המלון והפגיעה במהלך התקין של חיי היום-יום ובתפקוד המשפחה.

נקודה נוספת שצריך להביאה בחשבון הינה העלות הגבוהה של השכירות בבתי-המלון. לדוגמה, העלות המשולמת לכפר הנופש באשקלון, שבו מתאכסנים עולים מאתיופה, מגיעה כיום ל-700,000 שקל בחודש.

2. מתן אפשרות מעבר מבתי-המלון לאתרי הדיור הזמני רק לעולי אתיופיה אינו פוגע בתוכנית "עתיד ובית", שעליה הכריז שר הבינוי והשיכון והיא פועלת מחודש יולי 1993.

משרד הבינוי והשיכון מטפל באינטנסיביות בפינוי תושבי אתרי הקרוונים, והתוצאות כיום מצביעות על גידול משמעותי בדיירי האתרים הרוכשים דירות הן מהרכוש המינהלי והן בשוק החופשי.

נכון להיום רכשו דירות כ-1,000 בתי-אב מקרב עולים מחבר-העמים וכ-900 בתי-אב מקרב עולי אתיופיה. בנוסף, המשרד מתכוון להקצות כ-1,100 יחידות דיור מתוך 8,000 יחידות דיור שאושרו לשכירות על-פי החלטת הממשלה לאכלוס עולים תושבי הקרוונים, קשישים, נכים וחד-הוריות.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת טמקין.

בנימין טמקין (מרצ):

לא הבנתי מהתשובה, האם מה שמטריד אתכם זו העלות הכספית של העניין או מצב המשפחות. הרושם שקיבלתי הוא, שבעצם זה העניין הכספי. שנית, אני לא מבין את ההיגיון. אתם מבטיחים

לפנות את הקרוונים ושולחים אנשים לקרוונים, ושם אתם מנסים לשכנע אותם לרכוש דיור על-פי ההטבות של המשכנתאות לעולים מאתיופיה. מה ההיגיון של העניין הזה – זה לא נתפס אצלי בכלל.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת טמקין, אני מכיר את הנושא היטב, מקרוב, כי אני מסייר ופוגש אותם הרבה מאוד. אני מציע לך לבקר את העולים בבתי-המלון ולראות באילו תת-תנאים הם חיים שם, תנאים גרועים ביותר. תשלומי המדינה הם תשלומי עתק, תשלומים גבוהים ביותר. עולי אתיופיה ירגישו הרבה יותר טוב דווקא בתוך אתר עם חברים נוספים, אתר פתוח, מרווח, פחות צפוף מאשר בבית-המלון. בסך הכול המדינה עושה מעל ומעבר לקליטת העלייה, לרווחת עולי אתיופיה, ואתה יודע את זה. הרבה יותר פשוט לעזור להם להגיע לדיור קבע דרך אתרים, כי יש שם צוותים קבועים של משרד השיכון, שמטפלים בהם יום-יום ועוזרים להם להגיע לדיור של קבע.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן השר. עכשיו אני מזמין את סגן שר החינוך והתרבות להשיב על שאלות.

מכינות לחירשים

חבר הכנסת י' שמאי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

כיום פועלות באוניברסיטאות ברחבי הארץ מכינות המאפשרות לתלמידים לשפר את הישגיהם מהתיכון, ולתלמידיהן נשמרת מכסת מקומות גם בחוגים שהביקוש ללמוד בהם גדול מההיצע, דוגמת משפטים.

ברצוני לשאול:

1. כמה סטודנטים חירשים לומדים כיום בפקולטות למשפטים ברחבי הארץ?
2. מדוע לא יפעל שר החינוך אצל ראשי האוניברסיטאות להקמת מכינות לחירשים, שיבטיחו כי גם תלמידים אלה יוכלו להתקבל לחוגים שהביקוש להם גדול?
3. אילו צעדים נוספים נקט משרד החינוך עד היום על-מנת להקל על סטודנטים חירשים להתקבל לחוגים שהביקוש להם גבוה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אקדים ואומר: המכינות הקדם-אקדמיות נועדו אומנם לשפר הישגים ולהכשיר את תלמידיהן לקראת לימודים במסלולים אקדמיים, אך אין כל התחייבות של האוניברסיטאות לשמור על "מכסת מקומות" לבוגרי המכינות. אלה מתקבלים לכל החוגים כמו כל האחרים, על-פי אותם תנאי קבלה. יוצאת מן הכלל הפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל-אביב, אשר מקצה כל שנה כמה מקומות לבוגרי המכינה של אוניברסיטת תל-אביב. מדובר בתלמידים "ראויים לקידום", מרקע טעון טיפוח, שסיימו בהצטיינות את לימודיהם במכינה.

1. במאגרי הנתונים הסטטיסטיים השונים אין קטגוריה המתייחסת לאוכלוסיית החירשים בכלל, ובפקולטות למשפטים בפרט. מאוניברסיטת תל-אביב ומאוניברסיטת חיפה נמסר, כי עד היום לא למדו סטודנטים כאלה בפקולטות למשפטים.

2-3. ראה תשובתי מהיום על שאילתא שלך מס' 2087, שאשיב עליה מיד.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שמאי.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני סגן השר, הכוונה שלי בשאילתא היתה לעורר את שר החינוך ולהביא לידיעתו תופעה שאינה מקובלת. מצד אחד מעודדים על-ידי מכינות כל מיני תלמידים, ומצד שני החירשים אינם זוכים לשום עידוד. ומאחר שהם אינם זוכים, הם לא יכולים לשפר את ההישגים שלהם. ואם הם לא משפרים את ההישגים שלהם, הם לא יכולים להתקבל לפקולטות שבהן דורשים הישגים גבוהים. אני מבקש לקבל על זה תשובה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לגבי השאלה הנוספת שלך, חבר הכנסת שמאי, אני רושם את הדברים האלה. כתוצאה מהשאילתא שלך המשרד בודק את האפשרות הזאת, מפני שזה באמת נושא שמחייב טיפול נקודתי באותם מקרים מיוחדים שאתה התייחסת אליהם. ואנחנו נביא את זה לידיעת האוניברסיטאות, כדי שאפשר יהיה לתת את התשובה המתאימה לאותם מועמדים.

סיוע לסטודנטים חירשים

חבר הכנסת י' שמאי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

סטודנט חירש או לקוי שמיעה, המצליח להתקבל ללימודים באוניברסיטה, נאלץ להתמודד החל מיזמו הראשון בלימודים עם קשיים רבים הנובעים ממגבלתו זו.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרד החינוך לקשיים הרבים הנוספים שעל הסטודנט החירש להתמודד אתם בשל מגבלתו זו?
2. האם ומתי יינתן סיוע לסטודנטים החירשים ולקויי השמיעה באוניברסיטאות?
3. האם נשקלה קביעת תקן ליועץ בכל אוניברסיטה, שיסייע לחירשים במהלך שנת הלימודים עצמה?
4. האם יפעל המשרד על-מנת שבתקנון האוניברסיטאות השונות ייקבע כי כל שינוי שייעשה במהלך מבחן בטופס המבחן יובא על-ידי המרצה בכתב, לידיעתו של כל סטודנט חירש או לקוי שמיעה, הנבחן באותה בחינה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

4-1. על-פי סעיף 15 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958, נהנות האוניברסיטאות מחופש פעולה אקדמי ומינהלי. במסגרת זו – הקריטריונים ותנאי הקבלה של הסטודנטים, הטיפול בבעיות הסטודנטים, לרבות הטיפול באוכלוסיות מיוחדות, כגון חירשים – אלה נתונים לשיקול דעתן של רשויות האוניברסיטאות.

קודם שאפרט את המצב הקיים באוניברסיטאות, רצוני להזכיר כי שר החינוך הביא לאחרונה בפני ועד ראשי האוניברסיטאות את עמדתו, כי ראוי שיתמנה אומבודסמן בכל אוניברסיטה, שיהווה כתובת לכל תלונות הסטודנטים. החופש האקדמי והמינהלי ניתן לאוניברסיטאות על-מנת להבטיח אותן מפני התערבות פוליטית או בלתי רלבנטית אחרת. עם זאת, יש להבטיח את הציבור הנזקק לשירותיהם מפני פגיעה בזכויותיו.

להלן המידע שהתקבל מכמה אוניברסיטאות בהתייחס לשאלות שהועלו בשאליתא:

א. האוניברסיטה העברית בירושלים – אין מנגנון סיוע מיוחד לאוכלוסייה זו.

ב. אוניברסיטת תל-אביב – מודעת היטב לבעיותיהם של הסטודנטים המיוחדים הלומדים בין כתליה, ובהם, בין היתר, סטודנטים חירשים ולקויי שמיעה, סטודנטים עיוורים וכבדי ראייה וסטודנטים דיסלקטיים.

המרכז לשירותי רווחה בדקנט הסטודנטים נמצא בקשר אישי תמידי עם אוכלוסייה זו ועם אנשי סגל, אקדמי ומינהלי, הנוגעים לעניין, ומשתדל לסייע, במידת הצורך, ככל שניתן. למעשה נפתרות בדרך כלל רוב הבעיות האקדמיות של אוכלוסייה זו במסגרת הפקולטות.

בימים אלה מתקיימים מגעים עם הקרן לטיפול נכים של המוסד לביטוח לאומי ועם משרד החינוך, בדבר הקמת תשתית לסיוע לסטודנטים האמורים באמצעות ציוד מיוחד, צוות חונכים וכו', וזאת על-מנת לעודד אותם לבוא וללמוד באוניברסיטת תל-אביב.

סגן הרקטור, בשיתוף עם גורמים אחרים בקמפוס, מכין מערכת הנחיות לפקולטות בדבר הקלות מסוימות הנוגעות לאוכלוסייה זו. בין היתר יצוין שם במפורש, כי כל שינוי שייעשה במהלך הבחינה (בטופס הבחינה, במשך זמן הבחינה וכו') יובא בכתב לידיעת סטודנטים לקויי שמיעה, אם יהיו כאלה.

ג. אוניברסיטת חיפה – הוועדה המתמדת החליטה ביום 31 בדצמבר 1992, כי: "כל סטודנט שיבקש תנאים מיוחדים בבחינות (כגון: הארכת זמן או המרת בחינה בכתב בבחינה בעל-פה, או עבודה – רפרט) בגין נכות, עיוורון, דיסלקציה או ליקוי אחר, יציג בפני החוג תעודה או אישור רפואי מוסמך המעיד על בעייתו. החוג ידון בכל בקשה לגופה ויביא את החלטתו לידיעת הסטודנט ומינהל התלמידים. אם הבעיה לא תיפתר במסגרת החוק, רשאי הסטודנט לפנות לדקן הסטודנטים. הדקן יעביר את חוות דעתו והמלצותיו לראש החוג, והחלטה סופית תובא לידיעת הסטודנט ומינהל התלמידים".

ד. אוניברסיטת באר-שבע בנגב – בשנת הלימודים התשנ"ג פעלה ועדה אוניברסיטאית, שתפקידה היה לטפל בבעיות של סטודנטים הסובלים מליקויי למידה ומבעיות רפואיות. הוועדה הנ"ל אמורה לטפל גם בנושא של סטודנטים חירשים, חירשים-אילמים ולקויי שמיעה. על-פי החלטת הוועדה המרכזית, החל משנת הלימודים התשנ"ד, ועדות ההוראה המחלקתיות מטפלות בסטודנטים הסובלים מבעיות רפואיות. הוועדה האוניברסיטאית תשמש ועדת ערעורים או תציע פתרונות לטיפול כאשר ועדת ההוראה תבקש זאת.

האוניברסיטה אינה מתייחסת בתהליכי הקבלה לנתון החירשות, אך מסייעת בידי סטודנטים שנמצאו ראויים להתקבל ללימודים והם סובלים מבעיות שמיעה, באמצעות הוועדה שהוזכרה לעיל.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שמאי.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני סגן השר, אני חושב שעל השאלה העיקרית, שאלה מס' 4, לא השבת כלל. שאלה מס' 4 מדברת על כך שתוך כדי המבחן מחליפים טפסים, ותוך כדי כך ניתנות הוראות, והסטודנט החירש אינו שומע את ההוראות האלו, ובעצם אינו יודע מה לעשות. פה אני שואל, האם אתם תדאגו שזה יהיה בתקנון האוניברסיטאות.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אתייחס לשאלה מס' 4. באוניברסיטת באר-שבע בנגב, שאלה אתה מתייחס – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מדבר בכלל על האוניברסיטאות, לא רק על אוניברסיטת באר-שבע.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אבל אתה הבאת דוגמה ספציפית מאוניברסיטת באר-שבע. בשנת הלימודים התשנ"ג פעלה שם ועדה אוניברסיטאית, שמתפקידה היה לטפל בבעיות של סטודנטים הסובלים מליקויי למידה ומבעיות רפואיות. הוועדה הנ"ל אמורה לטפל גם בנושא של סטודנטים חירשים, חירשים-אילמים ולקויי שמיעה. על-פי החלטת הוועדה המרכזית, החל משנת הלימודים התשנ"ד, ועדות ההוראה המחלקתיות תטפלנה בסטודנטים הסובלים מבעיות רפואיות. הוועדה האוניברסיטאית תשמש ועדת ערעורים או תציע פתרונות לטיפול כאשר ועדת ההוראה תבקש זאת.

לימוד ספר יהושע בבית-הספר ברוח ערכי תנועת העבודה

חבר הכנסת ע' עלי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ג בכסליו התשנ"ד (7 בדצמבר 1993):

מידע שהגיעני מלמד על החלטה שלא ללמד את ספר יהושע בבית-הספר ברוח ערכי תנועת העבודה אשר בירושלים.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון?

2. מי הוא האחראי להחלטה זו?

3. האם תבוטל ההחלטה, אם היתה כזו?

4. האם יונחו מוסדות החינוך בנדון?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

4-1. המידע אינו נכון. ספר יהושע נלמד בבתי-הספר כנדרש, על-פי תוכנית הלימודים במקרא לבית-הספר הממלכתי.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי.

עובדיה עלי (הליכוד):

השאלה שלי לא התייחסה ללימוד ספר יהושע בבתי-הספר. אני התייחסתי לבית-ספר מיוחד, בית-הספר לערכי תנועת העבודה. ולפי המידע שבידי, הספר הזה לא נלמד שם. אני מציע לך לבחון שוב את המידע שבידיך, כי זה דבר חמור ביותר. גם כשיש זכות להורים לקבוע חלק מתוכנית הלימודים, לא ייתכן למחוק ספר שהוא חשוב מאוד. אבל בלי כל קשר לחשיבותו, בשל דעות פוליטיות כאלה או אחרות, כפי שהביעה זאת שרת האמנויות בעניין זה, נדמה לי שזה דבר חמור ביותר, וראוי שהוא ייבחן פעם נוספת. נדמה לי שהמידע שמסרת כאן איננו מדויק.

רחבעם זאבי (מולדת):

גם את יהושע חנקין הם מחקו.

היו"ר ש' וייס:

אגב, אני תמה, כי הרי שם זה יריחו תחילה. זה ממש רלבנטי.

רחבעם זאבי (מולדת):

יהושע שכבש את הארץ לא מתאים להם.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

שמעתי את השאלה הנוספת של חבר הכנסת עובדיה עלי. רשמתי אותה לפני. אתה תקבל תשובה בכתב לאחר בדיקה שאעשה. אבקש ממחוז ירושלים לבדוק את העניין.

העדר הסקה מרכזית בבתי-ספר במעלות-תרשיחא

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר החינוך והתרבות ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

במעלות-תרשיחא נבנים היום בתי-ספר חדשים בשל הגידול המואץ באוכלוסייה. משרד החינוך אינו מתקצב את העלות להסקה מרכזית, מרכיב המהווה כ-15% מסך עלות הבנייה.

במעלות-תרשיחא, הנמצאת כמעט 600 מטרים מעל פני הים, הוכח כי ביותר מ-60 יום בשנה הטמפרטורה בבקרים מגיעה לאפס מעלות צלסיוס.

ברצוני לשאול:

מדוע נקבע כי רק במקומות שהם מעל 600 מטרים מעל פני הים יתוקצב חימום?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי סיכום שהיו שותפים לו משרד האוצר, משרד החינוך והתרבות והשלטון המקומי, נקבע בזמנו קריטריון לגבי השתתפות המשרד בהתקנות לחימום מוסדות החינוך.

קריטריון זה קובע, כי רק ביישוב שגובהו מעל 600 מטרים מעל פני הים יתקצב המשרד את ההתקנות לחימום במוסדות החינוך.

אירועי שנת ה-50 למדינה

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ל' בכסליו התשנ"ד (14 בדצמבר 1993):

העיתון "יום ליום" (3 בדצמבר 1993 – רצ"ב הכתבה) מגלה, שהגשת באמצעות מרכז ההסברה תוכנית לשורת אירועים לשנת התשנ"ח, 50 למדינה, וברובם המכריע נעדרת ייחודיותה של המדינה כמדינה יהודית, ואפילו חידון התנ"ך המסורתי יהא בסימן ריבונות, ממלכתיות וכו'.

ברצוני לשאול:

1. האומנם כן?

2. אם כן – מדוע?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. התשובה שלילית. התוכנית היא בגדר טיוטה, והיא טרם אושרה על-ידי ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים.

להלן מבחר אירועים ופעילויות שיש בהם הבלטה רבת משמעות של ייחודה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, מתוך טיוטת התוכנית: קיום חידון התנ"ך העולמי לנוער יהודי; מעמד הגמר ביום העצמאות, בסימן 50 שנות המדינה (ריבונות, ממלכתיות, צדק סוציאלי וכן הלאה); קיום תפילות חג מיוחדות בכל בתי-הכנסת בישראל, עם תפילה שתחובר במיוחד לחג היובל; עריכת תפילות חג מיוחדות בכל קהילות ישראל בתפוצות; עריכת תערוכה בין-לאומית של הציור היהודי במוזיאון ישראל בירושלים; עריכת כנס הזדהות רב-משתתפים של נציגי קהילות ישראל בירושלים, בין יום העצמאות ליום ירושלים, כמפגן תמיכה אדיר של יהודי התפוצות עם ישראל; עידוד מוסדות וגופים יהודיים לערוך את ועידותיהם בישראל, תוך קיום מפגן תמיכה במדינת ישראל; קיום פעילות חינוכית והסברתית מיוחדת במערכות החינוך היהודי בתפוצות, תוך מתן דגש בפעילות הציונית בקהילה; עידוד קהילות יהודיות, מרכזים קהילתיים ומוסדות יהודיים אחרים לציין את השנה ה-50 בעצמם, בשיתוף בין-קהילתי ובצירוף גורמים לא-יהודיים לפעילות; עריכת תערוכה מיוחדת של אמנים יהודים וישראלים, במסגרת תערוכת ההישגים או בנפרד ממנה; קיום כנס מקהלות יהודיות מכל רחבי התפוצות בישראל, במסגרת של זמרייה או במסגרת אחרת; הקדשת פרק נכבד בתערוכת ההישגים לנושאים יהודיים, ובו להבליט נושאים כגון התנ"ך ותרומתו לתרבות ישראל ולתרבות האוניברסלית; הכרזה על מבצע עלייה רחב ממדים לישראל, בסימן "בשנת היובל – בישראל"; קיום "ערבי עדות", בסימן הפולקלור הייחודי לכל עדה, והמשותף לכל עדות ישראל; קיום כנסים של אנשי רוח יהודים מכל ענפי התרבות והאמנות, מחוגים אקדמיים בישראל ובחוץ-לארץ, לשם דיון בחזונות העתידיים של מדינת ישראל; קיום כנס בעלי הון יהודים בישראל, לחיפוש דרכים להגדלת השקעותיהם בישראל; משיכת ארגונים בין-לאומיים יהודים לקיים את ועידותיהם וכנסיהם בישראל בשנה ה-50, בתחומי כלכלה וחברה, חינוך ובריאות, מדע ורפואה, טכנולוגיה ומחשוב, בידור וספורט ועוד.

כל התוכנית כולה עומדת בסימן ישראל כמדינתו של העם היהודי.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לסגן השר.

הצעה לסדר-היום

שירות אזרחי (חובה) של ערביי ישראל – במקביל לשירות צבאי (חובה) של היהודים, הדרוזים והצ'רקסים

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. הראשון יהיה חבר הכנסת דוד מגן. הנושא: שירות אזרחי (חובה) של ערביי ישראל – במקביל לשירות צבאי (חובה) של היהודים, הדרוזים והצ'רקסים; הצעה לסדר-היום מס' 2710. בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי השר ששייב?

היו"ר ש' וייס:

שרת העבודה והרווחה. יש פה סדרה של חמישה נושאים לשרת העבודה והרווחה. זה הנושא הראשון.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני מנסה לשכנע את הכנסת לכלול בסדר-יומה את הסעיף כפי שהיושב-ראש הגדיר אותו, שירות אזרחי (חובה) של ערביי ישראל במקביל לשירות צבאי (חובה) של היהודים, הדרוזים והצ'רקסים.

לאחרונה מתרבות כידוע הקריאות העולות מקרב ציבור ערביי ישראל, והקולות הללו מדברים על שוויון חובות מול שוויון זכויות. נראה לי כי ערביי ישראל נכונים היום לשאת בנטל החובות ומוכנים שיחילו עליהם שירות אזרחי חובה.

על רקע זה, והייתי מוסיף גם על רקע התבטאות בטלויזיה, אשר היתה לפני כשלושה שבועות, בתוכנית שהופעתי בה, "פופוליטיקה", אני מעלה את הצעתי. באותה תוכנית נדהמתי לשמוע בחור, פרופסור מרצה באוניברסיטת ביר-זית, שהציג את עצמו כתושב תמרה, שמו סעיד זידאני, אשר על רקע דיונים אחרים זרק לפתע רעיון לחלל האולפן ואמר, כי ההתפתחות המדינית האחרונה לא די בה, והשלב הבא שהוא, כערבי ישראלי, רוצה לדבר עליו הוא אוטונומיה לערביי הגליל.

שמחתי לשמוע שם את התגובות של כמה אישי ציבור ערבים, אשר כמובן היסו אותו והדגישו שזו דעת מיעוט, דעה של השוליים שבמיעוט, ושמעתי אחר כך גם תגובות של ידידי, חברי פה, חברי הכנסת הערבים, שכמובן שוללים את הרעיון הזה מכול וכול. אבל דווקא על רקע התבטאות שכזאת אני חושב כי היום אנחנו צריכים לבדוק ביסודיות את הנושא המדבר על עידוד התנדבות לשירות האזרחי, ואני מדבר בשלב הראשון על התנדבות, ולאחר תקופת ניסיון נבדוק עם נציגי הציבור הערבי את הדרך, בתיאום עם כל הגורמים, עם משרדי הממשלה וארגונים ציבוריים אחרים, להפיכת השירות לשירות חובה.

הדגשתי את הרעיון, ואני מנסה לבטא אותו במסגרת הצעה לסדר-היום ולא במסגרת הצעת חוק, משום שרעיון כזה, שיש בו ממד מסוים של מהפכנות, במובן החיובי של המלה, צריך שייעשה בהסכמה כללית, צריך שייעשה מתוך שכנוע. אני מקווה כי בבוא העת, אם שרת העבודה והרווחה תתמוך בהצעה וייערך דיון במליאת הכנסת בזמן הקרוב, יוכלו חברי הכנסת מהמפלגות השונות ומהלאומים השונים להביע את דעתם לגבי הרעיון הזה.

צריך לזכור כי שילוב מלא של ערביי ישראל במערכות המדינה הוא שילוב הכרחי, והוא הפך להיות עניין דחוף. גם תחושת האי-שוויון הקיימת אצל חלק מערביי ישראל נובעת מכך שהם מרגישים, לצערנו הרב, אזרחים סוג ב'. מי שמשוחח עם נציגי הציבור הזה ומעמיק חקור מנין נובעת התחושה הזאת מגיע מהר מאוד למסקנה, כי ההרגשה של אזרח סוג ב', הרגשה של אזרח שלא זוכה לשוויון זכויות, נובעת מכך שאין שוויון בחובות, ושוויון בחובות – כך אני חושב – ימנע בעתיד טענות נגד אי-שוויון בזכויות.

במצב נורמלי של שלום אמיתי, היינו רוצים שכולם יתגייסו לאותה מסגרת, אם לצבא, אם לשירות האזרחי, אך מכיוון שרבים מערביי ישראל אינם רוצים להתגייס לצבא, ומבחינתם הסירוב הזה בהחלט מנומק ומקובל, כי הם טוענים שחיילים ערבים לא יכולים להילחם במדינות ערב, צריך למצוא חלופה מתאימה, והשירות האזרחי שאני מציע לאלה שלא יבחרו בשירות הצבאי הוא חלופה מתאימה.

כאן המקום להדגיש כי, ברוך השם, הדרוזים, הצ'רקסים וחלק ניכר מהבדואים מתנדבים לשירות הצבאי, והבעיה הזאת לא קיימת. היא קיימת, כפי שאמרתי, אצל חלק מערביי ישראל אשר בעניין הזה מתלבטים ומתחבטים, ואנו צריכים לפתור את הבעיה בהצבעה על שירות אזרחי ולא שירות צבאי.

גם מבחינת הצעיר המשרת, כפי שהזכרתי, היהודי, הדרוזי, הצ'רקסי והבדואי, יש תחושה לא נוחה שערבי בן גילו, אם אינו משרת, נמצא במצב כלכלי טוב בהרבה והוא יכול לנצל את השנים הפוריות ביותר, בדרך כלל מגיל 18 עד גיל 22, ליצירת מקדמה כלכלית ביחס לחבריו הלא-ערבים.

אנחנו לא רוצים לכפות את הרעיון ונציע לכנסת להעדיף לפעול בדרכי נועם. כדאי לנסות לעשות זאת, גברתי השרה, כפי שכתבתי בדברי ההסבר, בשני שלבים: שלב אחד – לדבר על התנדבות, לעודד את ההתנדבות; מתוך הניסיון שיעלה בתקופת ההרצה, בתקופת ההתנדבות, נוכל להשלים את הפעולה אולי במסגרת חוק, אולי במסגרת החלטה ממשלתית, ולקבוע זאת כשירות חובה.

אני מציע לכנסת ומבקש משרת העבודה והרווחה להסכים לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת מגן.

גברתי, שרת העבודה והרווחה, תשובתך.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת דוד מגן – שירות אזרחי (חובה) של ערביי ישראל, במקביל לשירות צבאי (חובה) של היהודים, הדרוזים והצ'רקסים.

אין ספק שהפעלת שירות לאומי לכל אזרחי מדינת ישראל ללא הבדל מין ומוצא מעוגנת בערך השוויון, ערך בסיסי בכל חברה דמוקרטית. עמדתי העקרונית היא, לכן, כי יש לחוקק חוק שירות לאומי, שיחול על כל חייבי שירות ביטחון שאינם מתגייסים לצה"ל.

רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת מגן בחר להעלות סוגיה שהכנסת דנה בה בעבר כמה פעמים. כבר ב-1953 נחקק חוק שירות לאומי לבנות, שהיווה צעד ראשון בהטלת חובת שירות על כל אזרחי המדינה. מטעמים חברתיים ופוליטיים שעמדו לפני כל הממשלות מאז קבלתו, החוק לא הופעל. אתה, חבר הכנסת מגן, היית חבר ממשלה בתקופה מסוימת, ואתה בהחלט מודע לכך. אי-הפעלתו של החוק אף עוגנה בסעיף 21 לחוק, שהותקן בשנת 1979 וקבע, שביצועו של החוק לא יחל אלא לאחר שהממשלה תחליט על כך.

כידוע לכם, מאז התיקון חלפו 14 שנים, והחוק שחוקק, כאמור, ב-1953, עדיין לא הופעל, ולא בכדי. החלתו של שירות אזרחי על כל תושבי ישראל מורכבת ביותר וכרוכה בהוצאות כספיות ניכרות. קיים ספק אם מערך הגיוס וההכשרה של המועמדים לשירות אזרחי יניב תוצאות חברתיות וכלכליות, שיצדיקו את הקמתו של מערך זה. הסוגיה כולה מחייבת בחינה מדוקדקת בכל משרדי הממשלה בדבר תועלתה ואפשרות יישומה.

אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, ברור לכולנו שאי-החלתו של חוק שירות ביטחון על האזרחים הערבים בישראל מקורה בסכסוך המתמשך בין העמים. אנו מצויים בעיצומו של תהליך שלום – אם

תרצו, תהליך פיוס – וכולי תקווה שבעתיד הלא-רחוק לא תהיה כל סתירה בין נאמנותו של אזרח ישראלי-ערבי לעמו ולמורשתו ובין שירותו הצבאי או האזרחי במדינת ישראל.

רבותי חברי הכנסת, מאחר שחבר הכנסת מגן בחר להעלות את הנושא בדרך של הצעה לסדר-היום של הבית, ולא בדרך של הצעת חוק, כפי שנהגו חברי הכנסת בעבר, הממשלה לא דנה בנושא והסוגיה כולה לא נבדקה על-ידי מליאת הממשלה או ועדת שרים מיוחדת מטעמה.

אני חושבת, לכן – ואני מקבלת את הצעתך, חבר הכנסת דוד מגן – שטוב נעשה אם כל חברי הבית, יהודים, ערבים, דרוזים, ידונו וייטלו חלק בסוגיה שמגמתה ומטרתה לסייע בנושאים החברתיים.

ולכן, אדוני היושב-ראש, מקובלת עלי הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן, ואני בהחלט מחייבת בנושא הזה את ההצעה לקיים דיון במליאת הכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר ש' וייס:

מייד.

חבר הכנסת הירשזון רוצה להציע להעביר את הנושא לוועדה.

חבר הכנסת דראושה מבקש להסיר, במסגרת דקה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא הזה כל כך מסובך, כל כך רגיש, שאני חושב שדווקא בתקופה הזאת עדיף לעזוב אותו ולמצות את תהליך השלום שמתקיים כעת. דיון במליאה או דיון בכנסת על הנושא הזה יביא רק לתגובות שליליות ביותר בסקטור הערבי.

אני אומר לכם, הסקטור הערבי לא מוכן היום לא לשירות אזרחי, לא לשירות לאומי ולא לשירות צבאי. כל עוד קיימים הסיבוכים הפוליטי הנוכחי, אני חושב שצריך לתת לעניינים להתבשל בצורה אחרת, ואולי בשלב יותר מאוחר יהיה צורך לקיים דיון.

הייתי פונה אל חבר הכנסת דוד מגן להסתפק בשלב הזה בתשובת השרה, ולא לקיים דיון ולא להעביר את הנושא הזה לוועדה, אלא להוריד אותו מסדר-היום. אולי בשלב יותר מתקדם נוכל לטכס עצה ביחד איך לדון בנושא הזה בצורה פרודוקטיבית.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סאלח טריף מבקש להעביר את הנושא לוועדה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת מגן, לשעבר שר שהיה ממונה על אוכלוסיית המיעוטים בישראל, אינני מבין למה אז, כשהיית בעל עניין ובעל התפקיד האחראי בתחום הזה, לא הבאת את הדברים האלה לדיון רציני בממשלה. הרי אתה יודע, כמו שאמר חבר הכנסת דראושה, העניין הוא בעייתי ומורכב מאוד.

דוד מגן (הליכוד):

הנושא הזה היה בדיון ביני לבין חברי הכנסת הערבים. פרצה אז מלחמת המפרץ. תמיד יש מלחמה אחרת.

סאלח טריף (העבודה):

היה בדיון אבל אין תוצאה.

אדוני, היות שהעניין הזה מתייחס לא רק לאוכלוסיית המיעוטים אלא גם לאוכלוסיות אחרות שאינן משרתות בצה"ל, ראוי שהעניין ייבדק ויהיה דין אחד לכולם.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

חבר הכנסת זאבי, זו שאלה של חצי דקה? חצי דקה, בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, מתשובתך הבינותי שיש חוק שאפשר להפעיל אותו, וכל מה שצריך זה תקציב. אמרת שיש בעייתיות גדולה, אבל הנימוק היחיד שהשמעת אותו באופן ברור, הסעיף היחיד שמפריע זה תקציב. האם אחרי 46 שנות מדינה מותר שיהיו הבדלים כאלה, שמעדיפים סקטור אחד על פני הסקטור האחר?

היו"ר ש' וייס:

תודה.

לפנים משורת הדין, מכיוון שהשרה וגם חבר הכנסת מגן קיצרו בדבריהם, אני מאפשר לשרה בכל זאת להשיב.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת דראושה, אני רוצה להשיב לך. לא מדובר כאן על שירות צבאי. ההצעה, שאיננה הצעת חוק אלא הצעה לסדר-היום, מדברת על שירות לאומי למטרות חברתיות.

אני חושבת שטוב נעשה אם נאמר שאין אנחנו פוחדים, לא אתה כערבי ולא אני כיהודייה, לדון בנושא הזה ולדבר בו במליאת הכנסת.

כולנו יודעים כמה זמן עובר עד שמתקיים הדיון. אני לא אהיה זו שתאמר למזכירות הכנסת מתי לקיים את הדיון. אני חושבת שיהיה זה לכבודה של המדינה, לכבודה של הדמוקרטיה, שיהיה כאן ויכוח פתוח על שירות אזרחי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא עכשיו. התוצאה תהיה הפוכה. אם הכנסת תאשר היום את ההצעה תהיה תסיסה בציבור הערבי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, עמדתך ברורה.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, גמרנו, בואו נסיים את זה. אני לא יכול להמשיך את העניין הזה. אנחנו כבר עברנו על כל הכללים פה. תודה.

השרה עדיין סבורה שכדאי לקיים דיון במליאה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני חושב שזו טעות, התוצאה תהיה הפוכה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, עמדתך הובנה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יהיה רעש.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, השמעת את זה ארבע פעמים. אנחנו מבינים את העניין.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

הכול כבר מוצה. אנחנו כבר עברנו את התקנון פה מכל הצדדים. גמרנו.

גברתי השרה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת דראושה, אתה מכיר את דעותי. אתה מכיר את עמדותי. אני חושבת שיהיה זה רק לכבוד כולנו אם יתקיים דיון במליאת הכנסת ולא נסיר את ההצעה, כמתביישים, מסדר-יומה של הכנסת.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אז מה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זכותך להצביע אחרת, זה לא מחייב.

לחבר הכנסת רחבעם זאבי, אני חוזרת על הציטוט: ברור לכולנו שאי-החלתו של חוק שירות ביטחון – זה שמו של החוק – על האזרחים הערבים בישראל מקורו בסכסוך המתמשך בין העמים. כך אמרתי. לא אמרתי שהסיבה היא כלכלית.

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

חברי הכנסת, אפשרנו לשרה גם להשיב והיא חזרה על עמדתה. יש לנו שלוש הצעות. היתה כאן הצעה של חבר הכנסת מגן, שיתקיים דיון במליאה. השרה אימצה את הצעתו. חבר הכנסת דראושה הציע להסיר את הנושא מסדר-היום. חבר הכנסת סאלח טריף הציע להעביר את הנושא לוועדה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אמרת נכון. אני רוצה ללכת לקראת השרה. אי-אפשר שכאשר יתקיים דיון במליאה

— — —

היו"ר ש' וייס:

יש תקנון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, הנושא תם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דראושה, אני מבקש ממך. תם ונשלם. קודם כול נצביע ונראה מה התוצאות. אחר כך נראה מה נעשה עם ההצעה.

חברי הכנסת, בשלב ראשון נצביע מי בעד ומי נגד הכללת הנושא בסדר-היום של הכנסת. אחר כך נחליט אם זה בוועדה או במליאה. קודם הצבעה בעד קיום הדיון.

חברי הכנסת, כאשר יש שלוש הצעות, בשלב ראשון עלינו להכריע אם בכלל יתקיים הדיון. אם ההכרעה תהיה לקיים דיון נעשה עוד הצבעה, אם זה יהיה בוועדה או במליאה.

עכשיו נצביע על עצם קיומו של הדיון.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 16

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

16 תומכים, עשרה מתנגדים, אין נמנעים. הדיון יתקיים.

עכשיו אנחנו מצביעים אם הדיון יתקיים במליאה או בוועדה. כדי לעשות את זה פשוט, מי שמצביע בעד כאילו הצביע בעד דיון במליאה. הצבעה נגד פירושה העברת הנושא לוועדה. אין לי עכשיו טכניקה אחרת.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

21 תומכים בדיון במליאה, חמישה בעד העברת הנושא לוועדה, אין נמנעים.

חבר הכנסת רן כהן, הדיונים האלה מתקיימים כאשר יושב-ראש הכנסת, בהתייעצות עם הנוגעים בדבר, קובעים את הזמן. נעשה מאמץ לתאם את הזמן גם עם חבר הכנסת דוד מגן, גם עם חברינו הערבים והדרוזים וגם עם השרה, כדי שהשעה תהיה שעה טובה. נעשה את זה. תודה. אני מודה.

הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה (תיקון), התשנ"ג-1992

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הנמקה מהמקום, במסגרת דקה אחת בלבד, הצעת חוק שנ"ה, הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה (תיקון) – לא כתוב איזה, כנראה עדיין אין מספר לתיקון הזה – התשנ"ג – 1992.

חברת הכנסת ענת מאור, דקה, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת העבודה והרווחה, חברי וחברות הכנסת, במסגרת הצורך לעגן בחקיקה הרבה נושאים בקשר לעובדים – זכויות עובדים ותנאי עובדים – צריך לעשות קודם כול חוק מקביל לחוק-יסוד: חופש העיסוק, ולחוקק חוק-יסוד: זכויות חברתיות, שכן בחקיקה הישראלית הנוכחית יש פרצות בנושא של הגנת עובדים.

הצעת החוק הזאת, הדנה בחוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה, מציעה להרחיב את הנושא של אי-אפליה בעבודה, שכלול בחוק שירות התעסוקה, אלא שהוא חל רק על הקבלה לעבודה. שם יש פירוט נאות והולם – גיל, מין, גזע, דת, לאומיות, ארץ מוצא, השקפה ומפלגה – כפרמטרים שאסור להפלות בגללם.

החוק המוצע בא להרחיב אי-אפליה גם בזמן העבודה ובתהליך פיטורים.

קיבלתי את פניית משרד העבודה ואני בהחלט נענית לבקשה להציע זאת כהצעת חוק נפרדת ולא בחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, שכן חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה נועד במיוחד לקבוע שוויון בין נשים לגברים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

גברתי השרה, התייחסותך להצעה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאפשר לאחד את שתי ההצעות, של חברת הכנסת מאור ושלי.

היו"ר ש' וייס:

אם השרה תרצה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני עושה את זה.

היו"ר ש' וייס:

ממילא השרה עושה את זה.

הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון – הרחבת המושג הפליה וכלים

ליישומו), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת ב' טמקין)

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת טמקין, יש לך דקה. ונאחד את התשובה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, מכיוון שחברת הכנסת ענת מאור נימקה כל-כך יפה גם את ההצעה שלי, אני מסתפק בנימוק שלה ומציע לאחד את שתי ההצעות ולקבל אותן. תודה.

היו"ר ש' וייס:

זה מה שנקרא תומרץ הכנסת בחקיקה. בבקשה, גברתי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להתייחס לשתי הצעות החוק שלפניכם, של חברת הכנסת ענת מאור ושל חבר הכנסת בנימין טמקין, שעוסקות בעיקרן באותו נושא, היינו,

הרחבת איסורי האפליה המופיעים בחוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה, התשמ"ח-1988, וסוגים נוספים של אפליה, כפי שהם מפורטים בסעיף 42 לחוק שירות התעסוקה, כהצעת חברת הכנסת מאור, או לפי פירוט מאוד דומה שהוצע על-ידי חבר הכנסת טמקין.

נכון אומנם שבסעיף 42 לחוק שירות התעסוקה כבר קיים כיום פירוט רחב של נושאים שלגביהם יש איסור אפליה, כגון אפליה מטעמי גזע, דת, גיל, ארץ מוצא או השקפה, אולם הבעיה היא שהאיסורים המופיעים, כאמור, בחוק שירות התעסוקה מתייחסים רק לשליחה לעבודה ולקבלה לעבודה, ולא לנושאים כמו תנאי עבודה, קידום בעבודה או פיטורים, הכלולים בחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה.

לפיכך, אני מחייבת עקרונית הרחבת איסורי האפליה באופן שיכללו גם את הנושאים הנ"ל, אולם הבעיה היא שחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה נועד בראש ובראשונה למניעת אפליית מין, היינו אפליה בין גברים לנשים, ואילו הצעות החוק של חברי הכנסת הנדונות עתה מתייחסות, כפי שהסברתי לעיל, לסוגים רבים אחרים של אפליה, ולא-דווקא לאפליית מין.

לפיכך הוחלט בוועדת השרים לענייני חקיקה, שדנה בחיוב בהצעות חוק אלה, שהן לא תיכללנה בחוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה, אלא תימצא להן אכסניה אחרת, ואולי אף חוק נפרד ומיוחד למטרה זו.

כמו-כן הוחלט בוועדת השרים לענייני חקיקה לבקש מחבר הכנסת טמקין להכניס להצעת החוק המוצעת על-ידו את התיקונים הבאים: א. בסעיף 1 למחוק את המלים "מראם החיצוני"; ב. בסעיף 2, להוסיף בסיפא של סעיף קטן (א) את המלים "למעט הצעת עבודה שסעיף 2(ג) חל עליה".

אני שמחה לציין, שהן חברת הכנסת ענת מאור והן חבר הכנסת בנימין טמקין הסכימו, אדוני היושב-ראש, לתיקונים הנ"ל, ולכן אני מציעה להעביר את הצעות החוק הנדונות להכנה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לגברתי השרה. חבר הכנסת מגן רוצה לבקש להסיר את הצעת החוק של חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גם אם אני מברך על הרעיון, אני חושב שהכנסת צריכה להיזהר מחקיקה כדוגמת "חוק הביצים". אינני בטוח שכל חברי הכנסת יודעים מה זה, אבל קיים חוק, שלא קיבל כותרת כזאת במליאת הכנסת, והוא נקרא חוק הביצים. איך הוא נולד? היתה יוזמה בכנסת השתים-עשרה של כמה חברי כנסת נמרצים, שביקשו לתת העדפות למושבים ולחקלאים בגליל, להגדיל את מכסת הביצים ביחס לשאר אזורי הארץ. מצאו חוק שכוונתו היתה אחרת לחלוטין, חוק הגליל, הפכו עניין שהוא בסמכותו של שר החקלאות והעבירו אותו לחוק שהוא בסמכותו של שר הכלכלה והתכנון...

גם כאן, גברתי חברת הכנסת ענת מאור, הרעיון מבורך, וכשהוא יגיע לידי ביטוי, וחברי הכנסת יצטרכו לבטא את דעתם על-אודותיו, אני מניח שכולם, ללא יוצא מן הכלל, יתמכו ברעיון. אבל מדוע להציע את התיקון הזה תחת קורת גג שלא שייכת לנושא, ותחת קורת גג שמחטיאה את הכוונה המקורית של חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה?

השרה אמרה בפירוש, כי יש דרכים אחרות ויש מסגרות אחרות להביע את הרעיון במסגרת החוק, ואני חושב כי אם תימצא דרך לשנות את הכותרת ולקדם את הרעיון הזה במסלול הנכון והראוי, ולא לערב מין בשאינו מינו, תרתי משמע, והכול בהקשר של חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה, כן ייטב וכך הכנסת תהיה מבולבלת פחות, ובוודאי מי שצריך לבצע ולאכוף את החוק.

היו"ר ש' וייס:

תודה. על כן נקיים הצבעה נפרדת. מי תומך בהצעה של חברת הכנסת ענת מאור, הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה (תיקון), התשנ"ג-1992. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1 ההצעה להעביר את הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה (תיקון)

התשנ"ג-1992, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

15 תומכים, אין מתנגדים, יש נמנע אחד. לפיכך ההצעה תועבר לטיפול של ועדת העבודה והרווחה להמשך מסלול החקיקה.

עכשיו נצביע על הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון – הרחבת המושג הפליה וכלים ליישומו), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת בנימין טמקין.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון הרחבת המושג הפליה וכלים ליישומו), התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

14 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע שגם חוק זה עובר לטיפול של ועדת העבודה והרווחה להמשך חקיקה.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קצבת שאירים), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצעת חוק תתקנ"א, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קצבת שאירים), התשנ"ג-1993, של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצת חברי כנסת. נשאר לנו רק שלב אחד, והוא השלב של תשובת השרה והצבעה.

גברתי, שרת העבודה והרווחה, יש לך הזדמנות לתת תשובה, או שאת רוצה שנעבור ישר להצבעה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני רוצה להשיב.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק המונחת לפניכם מבקשת להגדיל את סכומי הקצבאות שהמוסד לביטוח לאומי משלם בשני נושאים. האחד – תשלום התוספת בשיעור 7.5% מהשכר הממוצע בגין כל אחד מילדיו של אלמן או אלמנה הזכאים לקצבת שאירים. השני – תשלום קצבת זיקנה וקצבת שאירים למי שנעשה זכאי גם לקצבת זיקנה.

אשר לתיקון הראשון, תוספת בעד כל אחד משני הילדים הראשונים בשיעור של 7.5% מהשכר הממוצע משולמת לאלמן ולאלמנה מאז שנת 1975. תוספת זו ניתנה בעקבות דוח ועדת בן-שחר שהמליצה על רפורמה במערכת המס, לרבות קצבאות הילדים. היות שהמערכת האוניברסלית של קצבאות הילדים אמורה לתת מענה על הצרכים המינימליים של משפחה שיש לה שלושה ילדים או יותר, והיות שהקצבה בעבור הילד הראשון והשני נמוכה יותר, נקבע שהתוספת לקצבת השאירים תינתן בעד שני הילדים הראשונים בלבד.

אשר לתיקון השני, בחוק הביטוח הלאומי נקבע במקור כי אלמן או אלמנה שהיו זכאים לקצבת שאירים והגיעו לגיל זיקנה, יוכלו לבחור באחת משתי הקצבאות. בשנת 1973 תוקן החוק, ונקבע בו כי במקרה זה תשלום קצבת הזיקנה בתוספת מחצית קצבת השאירים.

הצעת החוק שלפנינו מבקשת לקבוע כי במקום קצבה וחצי תשלומה במקרה זה לזכאי שתי קצבאות מלאות.

רבותי חברי הכנסת, אין חולק על כך שרמת קצבאות השאירים נמוכה, והרצון להיטיב עם מקבלי הקצבאות של המוסד לביטוח לאומי בכלל, ועם מקבלי קצבאות השאירים בפרט, מובן. עם זאת, עלותה של הצעת החוק שלפנינו מגיעה לכ-200 מיליון שקלים בשנה. אני רוצה לחזור ולהזכיר, שהם מקבלים קצבה וחצי, לא רק קצבה אחת.

אינני משוכנעת שבימים אלו, שבהם המוסד לביטוח לאומי נדרש לסייע לאוכלוסיות במצוקה כלכלית קשה, עומדות התוספות המוצעות בראש סולם העדיפויות של המוסד. דווקא כיום, לאור הממצאים על ממדי העוני בישראל, שפורסמו לאחרונה על-ידי המוסד לביטוח לאומי, שומה עלינו לשפר את מצבן של קבוצות האוכלוסייה החלשות ושל משפחות חד-הוריות בכללן, המצויות במעגל העוני.

התוכנית לצמצום ממדי העוני שהגשתי לממשלה כוללת צעדים חשובים, שסייעו למשפחות עם ילדים. ההצעה המרכזית הינה להגדיל את התוספת בגין ילדים, המשולמת במערכות השונות להבטחת הכנסה, לכדי 10% מהשכר הממוצע לילד, במקום 7.5% כיום. כתוצאה מכך ייחלצו מעוני אלפי משפחות חד-הוריות.

לפיכך, אדוני היושב-ראש, הממשלה מתנגדת, וגם אני חושבת שהתיקון הזה אינו בעדיפות ראשונה בסדר העדיפויות של האוכלוסיות שחיות מתחת לקו העוני, ואני בעד הורדת ההצעה מסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי שאלה קצרה לשרה.

גברתי השרה, מדוע לגבי הקצבה-וחצי לא ייקבע שמחצית הקצבה תיעשה לפי הקצבה הגבוהה יותר, במקום שזה יישאר לבחירתה של האלמנה הקשישה, שבדרך כלל אינה מכירה ואינה מתמצאת בעניינים?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

בדרך כלל, ברוב המקרים, ב-99.9%, היא בוחרת בקצבה הגבוהה. כן יודעים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – קצבת שאירים), התשנ"ג-1993. ההצעה היא של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי וקבוצת חברי כנסת.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 9

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון קצבת שאירים), התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

13 תומכים, תשעה מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך הצעת החוק הועברה לוועדת העבודה והרווחה להמשך טיפול.

הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון – טיפול נפשי בקטין), התשנ"ד-1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הנמקה מהמקום לחבר הכנסת בנימין טמקין, הצעת חוק תתש"ס, הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון – טיפול נפשי בקטין), התשנ"ד–1993, של קבוצת חברי כנסת.

ינמק מהמקום חבר הכנסת טמקין, דקה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, לפני כמה ימים נשלח ילד בן שש לאשפוז כפוי בבית-חולים פסיכיאטרי, ובית-המשפט העליון היה צריך להתערב על-מנת להוציא אותו מהמצב שאליו הוא נקלע.

אני שמח על כך שהממשלה באה היום לתמוך בהצעת התיקון לחוק הנוער שאנחנו מגישים כאן, אם כי חבל לי כי הסכמה זאת איננה מאפשרת לי להציג חוק כל כך רציני וחשוב במסגרת הזמן שהייתי רוצה להקדיש, כפי שהקדשנו להכנתו.

היו"ר ש' וייס:

בשלב הקריאה השלישית, בתור יזם, תקבל שלוש דקות.

דוד מגן (הליכוד):

יש גם קריאה ראשונה.

היו"ר ש' וייס:

בוודאי.

בנימין טמקין (מרצ):

אני לא יכול שלא להזכיר כאן את המאמצים של יהודית קרפ ממשרד המשפטים, מילי מימון ממשרד העבודה והרווחה, תמר מורג מהמועצה הלאומית לשלום הילד ודנה בריקסמן מהאגודה לזכויות האזרח, שעזרו מאוד ובעצם הכינו את היסוד לחוק הזה.

היו"ר ש' וייס:

כבר סיימת.

בנימין טמקין (מרצ):

רק דבר אחד אני רוצה לומר. התיקונים המוצעים לחוק הנוער (טיפול והשגחה) והחוק לטיפול בחולי נפש באים להעניק הגנות לקטינים לפי צורכיהם המיוחדים. נקודת המוצא היא טובת הילד, מתוך ניסיון ליישם את עקרונות האמנה הבין-לאומית לזכויות הילד, לתת יותר דגש לרצון הקטין, למסד את יכולתו לבטא את רצונו, במקרה זה לתת לקטין מעל גיל מסוים אפשרות להתנגד לאשפוז שלא מרצונו. תודה ליושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. גברתי השרה, תשובתך לחבר הכנסת בנימין טמקין. כל זמן שלא תביא תעודה כמו פנחס בדש שהוא פני, אתה בנימין.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצורך בהצעת החוק שלפניכם – הצעתם של חברי הכנסת בני טמקין, תמר גוז'נסקי, יצחק לוי ועמיר פרץ – נובע מכך שקיים ספק אם בית-המשפט מוסמך להורות על אשפוז של קטין בבית-חולים פסיכיאטרי, אף אם זו דרך הטיפול היחידה הקיימת לשמירת שלומו הנפשי ולמניעת נזק להתפתחותו.

הבעיה גברה עם חקיקת החוק לטיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991 – וזוכר חבר הכנסת רן כהן כמה עמלנו, טרחנו, הקפדנו ודקדקנו בחקיקת התיקון הזה – בהיותו חוק מיוחד המסדיר את נושא האשפוז בבית-חולים פסיכיאטרי.

עם זאת, שופטי הנוער, מומחי בריאות הנפש ופקידי סעד, אשר מומחיותם היא טיפול בקטינים, סבורים כי יש לאפשר אשפוז קטינים בבית-חולים פסיכיאטרי במקרים מיוחדים אלה: א. קטין שהוא חולה נפש וזקוק לטיפול נפשי על-ידי אשפוז אף אם לא מתקיימים לגביו התנאים לאשפוז, הקבועים בחוק לטיפול בחולי נפש; ב. קטין הסובל מהפרעות נפשיות או התנהגותיות קשות, כמו קטין המאיים בהתאבדות או סובל מאנורקסיה – הרעבה עצמית – ואשר לא מוגדר על-ידי הפסיכיאטרים כחולה נפש.

לאור האמור, שקדו משרד העבודה והרווחה ומשרד המשפטים על הכנת הצעה לתיקון חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960, ותזכיר חוק אף הופץ בנדון.

הצעת החוק של חברי הכנסת הנדונה עתה הולמת את ההצעה אשר התגבשה על-ידי המשרדים, כפי שצינתי לעיל. עיקרה של ההצעה הוא לאפשר לבית-המשפט לנוער להורות על בדיקה פסיכיאטרית לצורך אבחון של קטין או על מתן טיפול פסיכיאטרי מרפאתי לקטין, אשר יש חשש שהוא חולה נפש,

או סובל מהפרעות נפשיות קשות. זאת גם אם הוריהם מסרבים לכך, אולם יש הכרח בביצוע האבחון או הטיפול על-מנת לטפל בו.

כמו-כן, על-פי החוק המוצע, יוסמך בית-המשפט לנוער להורות גם על אשפוז קטין בבית-חולים פסיכיאטרי, אם הקטין חולה נפש או אם הוא סובל מהפרעה נפשית או התנהגותית קשה, המצריכה טיפול. על אשפוז קטין, כאמור, יורה בית-המשפט רק אם נוכח כי אין דרך אחרת לטפל בקטין, ורק אם יוכח כי עלול להיגרם נזק חמור להתפתחותו של הקטין אם לא יקבל טיפול בדרך של אשפוז.

ועדת השרים לענייני חקיקה החליטה לתמוך בהצעת החוק בתנאי שמציעי הצעת החוק יסכימו לתנאים הבאים: 1. בסעיף 1 להצעת החוק יימחקו המלים "או מתמחה בענף זה"; 2. הצעת החוק תובא לקריאה ראשונה עם הצעת החוק הממשלתית בנושא.

מאחר שניתנה על-ידי מציעי הצעת החוק הסכמה לתנאים אלה, אני תומכת – – –

בנימין טמקין (מרצ):

בתוך חודשיים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

רק דקה, לא גמרתי, חבר הכנסת טמקין. אני לא שוכחת שום דבר. אני תומכת בהעברתה לוועדת העבודה והרווחה.

אני רוצה לומר שלושה דברים: א. ועדת השרים לענייני חקיקה קצבה למשרד חודשיים להגשת הצעת הממשלה; ב. לך במיוחד, חבר הכנסת טמקין, אני רוצה לומר שבלי לבקש – אני שמחה שיושב כאן שר האוצר – בלי לבקש תקציב נוסף, השנה אנחנו הוצאנו ממחלקות פסיכיאטריות קרוב ל-100 ילדים שלא היו צריכים להיות בהן, וקלטנו אותם אם בפנימיות שלנו ואם במשפחות אומנה; ג. מהשנה תקציב משרד הבריאות לנושא הזה, על-פי הסכם שלי עם שר הבריאות, עובר אלינו, והילדים האלה אוטומטית באים לטיפול משרד העבודה והרווחה ולא למשרד הבריאות.

אתה הזכרת את פסק-הדין. הנושא בבג"ץ, וגם אילולא היה בבג"ץ לא הייתי קוראת לך את התזכיר שמונח לפני על מה שקרה עם אותו ילד ואותה אם. רק דבר אחד אני יכולה לומר: אני עומדת מאחורי פעילותם של עובדי משרד העבודה והרווחה בנושא זה באופן הברור והמוחלט ביותר. אני אמציא לך באופן אישי את בדיקת הנושא כפי שנעשתה במשרד לאחר שהעניין יצא לתקשורת. שוב, זה תלוי ועומד בבית-המשפט, ולכן אנחנו איננו עושים בכך שימוש ציבורי, אבל הנושא מאוד מורכב, ואני מניחה שהוא יתברר כפי שהוא צריך להתברר בבית-המשפט, מתוך אמונה שלמה בבתי-המשפט הישראליים. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשרת העבודה והרווחה.

חבר הכנסת מגן מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, בהתרוצצות הבוקר בין הוועדות השונות נתקלתי באדם, לא אומר את פרטיו, אדם שהגיע מטבריה, והוא הגיש לי מכתב. אני יודע שהוא הגיש מכתב דומה לחבר הכנסת רן כהן. זה מכתב מזעזע. הוא מספר על בנו שהתגייס לפני כשבוע לצה"ל. ביום הראשון הוא התקשר מבסיס קליטה ומיון ואמר שהכול בסדר. ביום השני הוא כבר היה מאושפז בבית-חולים פסיכיאטרי. האב מזועזע, אינו יודע את אשר קרה. משמועות בקרב חיילים נודע לו שהילד – כך הוא קורא לו, ובצדק, בכל זאת ילד בן 18 – הילד הוכה. יצא בריא ובחלוף 24 השעות, ביום השני לשירותו בצה"ל הוא מאושפז בבית-חולים פסיכיאטרי, מצבו הולך ומידרדר והאב אינו יודע מה לעשות.

לצד הפעולות שנקטתי הבוקר, ואני מניח שגם חבר הכנסת רן כהן נקט אותן, אני מנצל את העובדה שיושבים כאן שני חברי ממשלה כדי שישמעו את העניין, ובמוסדות ובזרועות שהם פעילים בהם יפעלו לכך שמערכת הביטחון תהיה הרבה יותר רגישה לנושא הזה.

אחרי שניצלתי את ההזדמנות לדבר בעניין הזה, חבר הכנסת בנימין טמקין, אין לי שום דבר נגדך. אתה תראה את זה בהצבעה.

היו"ר ע' מאור:

לחבר הכנסת טמקין יש בכל זאת זכות להשיב. בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת דוד מגן, גברתי השרה, מכיוון שהשרה התייחסה לעניין זה, גם אני רוצה להתייחס. כמובן, אני לא בא לקבוע מה צודק ומה לא צודק, מה חוקי ומה לא חוקי במצב הקיים. החוק הזה בא סוף סוף להסדיר את העניין הזה, כי בנושא הקטינים יש מצב מסובך ומורכב ביותר ולא ברור. הרי לא ברור אם בית-משפט לנוער מבחינה חוקית יש לו יכולת לשלוח קטין לאשפוז. הרבה יותר מזה, הוא לא יכול לקבוע אם יש לפקיד סעד יכולת כזאת. מה שהחוק בא לעשות הוא לקבוע בקרות, לקבוע פרוצדורות. נדמה לי שזה דבר חיובי ביותר, וחבל שכאשר חוקק החוק הקודם לא הובא בחשבון עניין הקטינים. אנחנו באים לתקן את המצב הזה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון – טיפול נפשי בקטין), התשנ"ד–1993. מי בעד, מי נגד?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון טיפול נפשי בקטין),

התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

19 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון – טיפול נפשי בקטין), הצעת חוק תתש"ס, אושרה בקריאה טרומית, והיא מועברת לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ע' מאור:

נאפשר לשר האוצר להשיב על שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת סאלח טריף, שלפי הסדר היתה צריכה להיות בראשית הישיבה, אלא ששר האוצר לא יכול היה להגיע. ברשותך, שר האוצר, אני מזמינה אותך לענות על שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת סאלח טריף, מס' 237.

התקציב לרשויות ערביות ודרוזיות

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אני אמור קודם לקרוא את השאלתא. ברשותך.

אדוני השר, ב-1993 הוקצבו סכומים נכבדים לפיתוח מגזרי המיעוטים. דווח לי על עיכובים בהעברתם לרשויות.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. מה הם הסכומים שהועברו לרשויות עד כה?
2. כיצד ישוחררו לרשויות התקציבים המעוכבים אשר זה כבר הוגשו עליהם חשבונות?
3. מה יהיה דין תקציבים שלא יועברו עד סוף דצמבר שנה זו?
4. האם יגדל ב-1994 התקציב לפיתוח ושוויון למגזרים אלה, והאם אפשר לקבל פירוט?

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, תשובת השר.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת טריף:

1. סך כל תקציב הפיתוח המאושר למיעוטים הוא 213 מיליון ש"ח. מתקציב זה הועברו עד כה 144 מיליון ש"ח. מזה 38 מיליון ש"ח לביוב ו-106 מיליון ש"ח לפיתוח תשתיות.

2. סכומים אלה מועברים לרשויות המקומיות באמצעות משרד הפנים, על-פי דיווחים וקבלות שמקבלים מהרשויות המקומיות.

3. תקציבי פיתוח שלא בוצעו ב-1993, בדרך כלל יועברו כעודפים לשנת 1994.

4. תקציבי הפיתוח השנתיים לרשויות המקומיות במגזר הערבי והדרוזי נגזרים מתוכנית חומש שנתית, שהחלה בשנת 1993. לצערי הרב, בשאילתא בעל-פה לא היתה דרישה שאביא את המספרים המדויקים. לפיכך הם לא בידי כאן. חבר הכנסת טריף, אדאג להעביר לך אותם במלואם.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת טריף, בבקשה.

סאלח טריף (העבודה):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובות. אשמח אם תוכל להעביר לי את פירוט התקציבים ל-1994, משום שמתקבל הרושם, שבחלק מהמשרדים יש הפחתה מ-1993; למשל, בתקציב הבינוי והפיתוח של משרד החינוך והתרבות. אני רוצה לשאול את כבודו, איך אפשר לגרום לכך שוועדת הכספים תעביר לשנת 1994 את התקציבים שנותרו מ-1993, ואיך אפשר להבטיח העברה תקינה, ובתוך זמן סביר, של החשבונות שמוגשים למשרד הפנים ומועברים לחשב הכללי, ויש לי הרושם ששם הם מעוכבים.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת מגן. דקה מן המקום. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

ראשית, איחולי החלמה לחברי, חבר הכנסת סאלח טריף.

אדוני השר, במרכז השלטון המקומי פועלת החברה למשק וכלכלה. מתוך ניסיון, החברה הזו יכולה לסייע רבות לרשויות מקומיות אשר לצערנו הרב אינן יודעות כיצד לנצל את תקציביהן, במיוחד בתחום הפיתוח. אני מדבר על הסקציה הזאת של רשויות מקומיות במגזר הלא-יהודי.

הייתי מבקש ומציע לזמן את ראשי החברה ולבדוק, כמובן בתיאום עם ראשי הרשויות המקומיות, את הדרך להעביר להם את התקציב הבלתי מנוצל, כדי שהתקציב יושקע בתשתית באותן רשויות מקומיות שלא השכילו לבקש את הכסף במועד ולא השכילו להכין תוכניות במועד.

היו"ר ע' מאור:

תשובת שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, לשאלת חבר הכנסת טריף, אני מוכן לבדוק אצל החשב הכללי, אם יש עיכובים. לפי מיטב ידיעתי, ברגע שמגיע חשבון והוא מאושר כיאות, הכסף משוחרר. המסגרת התקציבית קיימת ואין שום בעיה בעניין זה.

אשר להעברת עודפים משנה לשנה, הודעתי שנעשה את זה בדרך אחרת מכפי שהיה מקובל בשנים קודמות. כבר בשנה שעברה, מייד בתחילת השנה, לא אחרי חשבון שנתי שהיה יוצא ביולי-אוגוסט, נתתי הנחיה ש-75% מהעודפים יועברו ללא בדיקה למסגרת תקציבית שתאפשר פעולה.

אשר להצעתך, חבר הכנסת דוד מגן, בעניין החברה למשק וכלכלה, הדבר תלוי ברשויות המקומיות. אני מניח שרשות מקומית שתרצה לבנות מערכת אחרת שתטפל בתקציבי הפיתוח, זו צריכה להיות יוזמתה. אנחנו כממשלה, אל לנו לפנות לגורם כזה או אחר. זה לא מתפקידנו. לפי הערכתי, הרשויות המקומיות, גם ערביות ודרוזיות, יודעות היום לעבוד ולנצל את התקציבים בהיקף בהחלט מתקבל על הדעת. אבל, אם תבוא קבוצת רשויות ותגיד שהיא רוצה שהביצוע, התכנון, הטיפול, המכרז, המימון והתשלום יעשו דרך החברה למשק וכלכלה, נראה לי שלנו כמשרד האוצר לא תהיה בעיה בעניין זה. אבל הפנייה צריכה להיות, כמובן, של השלטון המקומי.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

אדוני השר, בגלל תקלה טכנית אני רוצה לאפשר גם לחבר הכנסת טלב אלסאנע לשאול שאלה נוספת. מגיעות שתי שאלות נוספות. ברשותך, רשות הדיבור לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני השר, נוסף על שאלתו של חברי חבר הכנסת דוד מגן, אני רוצה לציין, שהאי-העברה לא נבעה מחוסר ידע. יש מחסור ברשויות המקומיות הערביות, ויש רצון לנצל את התקציב הזה. הבעיה נבעה מהעיכוב במשלוח מסגרות התקציב. רשויות מקומיות לא ידעו עד חודש אוקטובר את מסגרת

התקציב המיועדת לכל רשות. לכן, לא ניתן על-ידי פעולה כלשהי מצד משרדי הממשלה ומצד משרד הפנים, לאפשר לרשויות המקומיות לנצל את התקציבים העומדים לרשותן, ולא למשוך ולעכב עד הרגע האחרון, ובעקבות זאת הרשויות המקומיות לא יכולות לנצל את מלוא התקציב המיועד להן.

היו"ר ע' מאור:

רשות תשובה לשר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

תקציב פיתוח איננו כרוך במסגרת התקציב. תקציב פיתוח ניתן במסגרת נפרדת ולא במסגרת התקציב הרגיל. לכן, השאלה מתי התקבלה ההודעה על קיומו של התקציב.

עם זאת, כפי שהשבתי לחבר הכנסת סאלח טריף, תקציב פיתוח איננו הולך לאיבוד, ואם הוא לא מנוצל – הוא עובר לשנה הבאה. כל רשות מקומית שמקבלת מסגרת תקציבית בתחום הפיתוח יכולה לגלגל את הביצוע לשנה שלאחר מכן. לפיכך אין מקום לדאגה. לפי המספרים שקראתי, ראיתי שקצב הביצוע לא רע. אבל, אם רשות מסוימת מסיבה זו או אחרת, או מסיבת הקצאת הכסף או מסיבה תכנונית, נתקלה בבעיה – הכסף עובר בתקציב הפיתוח, מה שנקרא תב"ר, משנה לשנה, ואין שום בעיה של ניצול ואין מקום לדאגה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

הצעת חוק איסור התניה בזכות לעבודה (חברות בקופת-חולים) (תיקוני חקיקה).

התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעות חוק של חברי כנסת. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם הירשזון להעלות הצעת חוק תתר"ג, הצעת חוק איסור התניה בזכות לעבודה (חברות בקופת-חולים) (תיקוני חקיקה), התשנ"ג–1993.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, אף שהמשטר החד-מפלגתי של שנות ה-50 אמור היה לחלוף מן הארץ, אנו עדים, חדשות לבקרים, להמשך השיטה הכופה, המחייבת כל מי שרצונו להתפרנס בכבוד להשתייך באופן אוטומטי למוסד ההסתדרות הכללית, שבעבר נקראה "הסתדרות העובדים העבריים בארץ-ישראל".

מוסד זה, החובק את כל ענפי המשק ואת מירב ציבור המבוטחים בביטוח הרפואי בארץ-ישראל, אינו מסתפק באימפריה שלו, והוא מחייב כל מי שמבקש לעבוד באיזה מוסד שיש לו נגיעה אליו להיות גם חבר בקופת-החולים שלו. מדובר בכל מפעלי חברת העובדים, בנק הפועלים והנספחים לו, רשת הצרכניות, חנויות המשביר למיניהן, ואף מפעלים רבים שזיקתם להסתדרות הכללית קלושה ביותר.

לימור לבנת (הליכוד):

גם ברשת "עמל".

אברהם הירשזון (הליכוד):

גם רשת "עמל". במפעלים אלה מתבקש כל הרוצה פרנסה למלא טופס, ובו, בין היתר, מופיע סעיף חברות בקופת-החולים. במקרים רבים, ובלי להסתתר מאחורי תירוצי שווא, מודיעה הנהלת המפעל או מקום העבודה, כי אין אפשרות לקבל את העובד לעבודה באותו מקום כיוון שאינו חבר בקופת-החולים הכללית של ההסתדרות הכללית.

לא אחת נאלצים העובדים הזקוקים לפרנסה לנטוש את קופת-החולים שבהן הם חברים במשך שנים רבות ולעבור להיות חברים בקופת-החולים הכללית. מיעוטם מעדיפים לשלם כפל מס ובלבד שיוכלו להמשיך ולהתפרנס. מיעוט הבטל בשישים מעז להתקומם ולהתלונן על כך, הואיל ומשמעות הדבר היא פיטורים מידיים.

הגיעו אלי בעבר תלונות על מקרים שבהם אנשים עברו תקופת ניסיון של כמה חודשים, וכאשר עמדו לקבל מעמד של עובד מן המניין, הועמדו בפני הברירה הנ"ל, שפירושה, בכל המקרים הידועים לי, הוא הצטרפות לקופת-החולים ולהסתדרות הכללית, תוך ויתור על הבחירה האישית של אותו עובד.

חוק-יסוד: חופש העיסוק קובע מפורשות בסעיפו הראשון: "אין מגבילים זכות זו אלא בחוק, לתכלית ראויה, ומטעמים של טובת הכלל".

הגבלת הזכות לעבוד במקום עבודה, בין שהוא ציבורי ובין שהוא פרטי, היא הגבלה המנוגדת ללשון החוק ולרוחו. כפיית השתייכות לקופת-חולים זו או אחרת היא כפייה בלתי מוסרית, והגיעה העת להסיר אותה ממערכת יחסי העבודה בארץ.

הצעת החוק הזו אינה באה למנוע השתייכות וולונטרית לקופת-חולים כלשהי, בתנאי שזו אינה כפויה על-ידי נותן העבודה, והיא מאושרת על-ידי העובד בכתב.

על-פי הצעת החוק הזו, אם בכל זאת קיימת התנאה כפויה של השתייכות לקופת-חולים פלונית, הרי שהתנאה זו בטלה. וכדי להבטיח שאומנם יהיה תוקף לתיקון, אני מציע כי כל הודעת פיטורין, אשר תהיה מבוססת על סירובו של העובד להשתייך לקופת-חולים מסוימת, או על אי-הסכמתו להצטרף אליה, הודעה זו והפיטורין על-פיה יהיו חסרי תוקף. כמו-כן, אם נוכח דמי הביטוח משכרו של העובד בעבור חברות בקופת-חולים שאין הוא רוצה להימנות עם חבריה, ניכוי זה יהיה בלתי חוקי וייחשב כאילו הולן שכרו של העובד בגובה אותו ניכוי כפוי.

המגמה הכללית של הכנסת בשנים האחרונות היא להגיע לכלל קביעת מכנה משותף מסוים בכל הנוגע לביטוח הרפואי, עד כדי הפיכתו לביטוח ממלכתי. ואולם עד שכנסת ישראל תצליח לגבש את עמדתה ביחס למהותו, טיבו והיקפו של ביטוח ממלכתי זה, יש הכרח בסילוק סעיפי הרודנות של קופת-החולים הגדולה במדינת ישראל ובהשארת זכות הבחירה של העובד בקופת-החולים הנראית לו, בלי שיתכן באיבוד מקור פרנסתו עקב בחירה זו.

דעות ברוח הנ"ל הושמעו לא רק מספסלי האופוזיציה, אלא במידה רבה גם משורות המערך ושותפיו לקואליציה. אני מקווה כי בהצבעת החברים הנוכחים על הצעתי זו לא יערבו שיקולים מפלגתיים צרים, אלא שיקולי טובת האזרח וחירותו, לבחור את אכסניית הביטוח הרפואי שלו ושל בני משפחתו.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

אני מזמינה את שרת העבודה והרווחה, אורה נמיר, להשיב.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק שלפנינו, שהוצעה על-ידי חבר הכנסת אברהם הירשזון, כוללת סעיפים שחלקם מיותרים או עלולים לגרום נזק שאינני בטוחה כי חבר הכנסת הירשזון התכוון אליו.

אשר לסעיף 1 להצעת החוק, אני מניחה שחבר הכנסת הירשזון מתכוון להתניה שאכן קיימת במקומות עבודה מסוימים, בדבר הדרישה לחברותו של העובד בארגון עובדים, ומכוח חברות זו קיימת גם השתייכות לקופת-חולים.

בעניין זה כבר נפסק על-ידי בית-הדין הארצי לעבודה, שלהתניה כזו אין תוקף משפטי. ולכן, אין צורך בחקיקה בנושא זה.

בסעיף 3 להצעת החוק מוצע תיקון לחוק הגנת השכר בדבר ניכוי מהשכר בעבור קופת-חולים, אולם יש לזכור כי חוק הגנת השכר אינו מתייחס לניכוי מהשכר דווקא בעבור קופת-חולים, אלא לניכוי דמי חבר לארגון עובדים, אשר כיום כוללים בתוכם גם תשלום בעבור קופת-חולים. קבלת החוק כיום בכנסת, לפני שהסתיים הדיון בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, עלולה לטרפד את גביית דמי החבר לארגוני העובדים, ועל-ידי כך יביא החוק המוצע לפגיעה חמורה ביכולתם של ארגוני העובדים לגבות את דמי החבר מחבריהם ויפגע בעקיפין גם בחופש ההתארגנות של העובדים בארגוני עובדים.

לאור הנ"ל, ועדת השרים לענייני חקיקה, שדנה בהצעת חוק זו, התנתה את הסכמתה להעברת הצעת חוק זו לוועדה בכך שהיא תידון בוועדה אחרי שתסתיים חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. מאחר שחבר הכנסת הירשזון לא הסכים לתנאי האמור, אני מציעה להסיר את הצעת החוק מסדר-יומה של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק איסור התניה בזכות לעבודה (חברות בקופת-חולים) (תיקוני חקיקה), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת הירשזון. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 16

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור התניה בזכות לעבודה (חברות בקופת-חולים) (תיקוני חקיקה), התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

אני מוסיפה גם את חבר הכנסת דיין, שתומך בהעברת ההצעה לוועדה. עם 19 בעד, 16 נגד, ללא נמנעים, מועברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

הצעות לסדר-היום עסקת טילי "סקאד" בין צפון-קוריאה לבין סוריה במעורבות רוסית ובשתיקה אמריקנית

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף הבא, הצעות לסדר-היום מס' 2835 ו-2852. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מגן להציג את הצעתו לסדר-היום: עסקת טילי "סקאד" בין צפון-קוריאה לבין סוריה במעורבות רוסית ובשתיקה אמריקנית. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, מי שעוקב אחר העיתונות בקיץ, כאשר הכנסת היתה בפגרה, רואה ידיעות תמוהות, שהגורמים השונים, גם בכנסת, מתייחסים אליהן בשוויון נפש.

אני רוצה להזכיר, כי ב-16 באוגוסט התריעו כמעט כל כלי התקשורת בארץ על עסקת נשק בין צפון-קוריאה לבין סוריה, כאשר הובלת טילי ה"סקאד" מדגם C נעשית על-ידי חברות תעופה רוסיות.

ראש הממשלה הופיע ב-15 באוגוסט בפני פורום בין-לאומי של ראשי ה"בונדס" בירושלים ואמר, בין היתר, כי "יומיים לאחר ששר החוץ האמריקני, וורן כריסטופר, עזב את המזרח התיכון, העבירו מטוסי 'אנטונוב' רוסיים משלוח של טילים מסוג 'סקאד-C' מצפון-קוריאה לדמשק, ואולי אף לאירן"; "ארצות-הברית הודיעה כי היא מודעת למשלוח הטילים לסוריה". העיתון, מפיהם של אמנון ברזילי, גדעון סער ועיתונאים אחרים מעיתון "חדשות" – שבינתיים נסגר – מדבר על כך ש"דובר מחלקת המדינה אמר אתמול כי אין ארצות-הברית מטילה ספק בדברי רבין, אך הואיל ומדובר בנושא מודיעיני, אין ברצונו להרחיב את הדיבור בעניין".

ידידי חבר הכנסת אלי דיין, לצד ברכתי לך על כך שאתה שותף ליוזמה להציע לכלול את הנושא הזה בדחיפות בסדר-היום של הכנסת, אמרת בתגובה, "כי אין זה סוד שסוריה ממשיכה להתחמש, אך אין להסיק מכך שהיא סוטה מתהליך השלום".

לאחר הופעת הידיעות הללו, שאני חושב כי הן ידיעות מרעישות – הכנסת ממשיכה בפגרתה, איש איש בעיסוקו, ואנחנו, כולנו, עוברים לסדר-היום. אלא שבארצות-הברית, לאחר בדיקה מעמיקה של תחקירני ועיתונאי ה"ניו-יורק טיימס", מתפוצצת ה"פצצה". לפני כעשרה ימים אנחנו קוראים בסיקור של צדוק יחזקאלי מ"ידיעות אחרונות", מה מגלה ה"ניו-יורק טיימס" לפני כשבוע וחצי. בין היתר הוא מגלה, אני מצטט מ"ידיעות אחרונות": "הצפון-קוריאנים סיפקו טילי 'סקאד-C' לסוריה – טילים המסוגלים לשאת ראשי חץ כימיים. עתה ניסו הקוריאנים להעביר לסורים את כני השיגור הניידים. הצפון-קוריאנים, כך מתברר, חששו לשגר את החלקים באונייה מחשש שתיעצר על-ידי ישראל או ארצות-הברית. בתחילת אוגוסט שכרו את שירותיה של חברת תעופה רוסית שביצעה את המשימה. אף שהאמריקנים גילו את התוכנית בעוד מועד, טענו הרוסים שאין דרך חוקית לעצור את המטוסים מאחר שמדובר בחברה פרטית. המשלוח יצא אפוא לדרך והגיע ליעדו באוגוסט ללא הפרעה".

חברי הכנסת, כאשר אנו רואים בצורה ברורה, ואין עדות מוצקה יותר מעדותו של ראש הממשלה בדבר התרומות של עסקת נשק, עסקת טילי ה"סקאד" בין צפון-קוריאה לבין סוריה, במעורבות רוסית ובשתיקה אמריקנית – אני מזכיר את הציטוט מ-16 באוגוסט של האמריקנים שאינם מוכנים

להרחיב בעניין; כאשר דעת הקהל בארצות-הברית רוגשת ורועשת סביב ניסיון ההשתקה של הממשל שלהם – אצלנו אסור לדעת את הדברים הללו ולעבור לסדר-היום.

כזכור, מעורר הגילוי סערה בארצות-הברית משום שארצות-הברית התערבה בעניין וביקשה מרוסיה למנוע הטסת החלקים באמצעות אחת מחברות התעופה שלה. רוסיה סירבה להיענות לפניית ארצות-הברית. אדוני שר החוץ, אני מצפה שתתייחס לנקודה הזאת בדברי התשובה שלך. ארצות-הברית הוסיפה חטא והחרישה, והנימוקים להשתקת העסקה – שהיא גילתה אותה באמצעות המודיעין שלה – היו חששה שמא המשא-ומתן לשלום בין סוריה לבין ישראל ייפגע, במיוחד יומיים לאחר ביקור וורן כריסטופר בדמשק.

חברי הכנסת, המשך חימושה של סוריה, מעורבותן של צפון-קוריאה ורוסיה ושתיקתה של ארצות-הברית חייבים לקבל את התייחסותה של הכנסת בדחיפות. אני קורא לכנסת לכלול את הנושא בסדר-היום כדי שנוכל לערוך כאן דיון יסודי ונוקב ונתריע גם בפני הגורמים הזרים, שישראל אינה יכולה להיות בת-ערובה לשום אינטרס – לא של רוסיה, לא של צפון-קוריאה ובוודאי לא של ארצות-הברית.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת אלי דיין, ואחריו – את שר החוץ שמעון פרס, להשיב.

אלי דיין (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, רבותי חברי הכנסת, כפי שציין חברי, חבר הכנסת דוד מגן, זו באמת ידיעה שצריכה להדאיג אותנו, ידיעה, ככותרת ראשית ב"ניו-יורק טיימס", שחברה רוסית הטיסה מצפון-קוריאה לסוריה חלקי משגרים של "סקאדים", ומטוסי תובלה רוסיים יעבירו את הסחורה הזאת לדמשק. בין היתר נאמר בידיעה, שהיו שם תושבות מיוחדות המיועדות לשיגור טילי "סקאד" ניידים.

גם בידיעה מצוין, שכבר הצפון-קוריאנים, בשלב מוקדם יותר, סיפקו טילי "סקאד-C" לסוריה, טילים המסוגלים לשאת גם ראשי חץ כימיים. לאחר מכן יעבירו להם, כאמור, את קני השיגור הניידים. אומנם היה להם חשש, לצפון-קוריאנים, שאם הם ישגרו את זה באוניות, ישראל או האמריקנים עלולים לתפוס את האוניות האלה ולהכשיל את המשלוח. לכן העדיפו תובלה אווירית.

אנחנו יודעים שסוריה, בעצם, עובדת בשתי חזיתות: חזית אחת אינה מוותרת על החימוש, על ההרתעה, היא ממשיכה לחמש את עצמה גם בטיילי "סקאד", גם באמצעי לחימה אחרים; ומן הצד האחר היא גם מדברת על הסדר שלום עם ישראל. אני חושב שזה באמת ממחיש את הבעייתיות ביחסנו כלפי סוריה ואת הזהירות שאנחנו צריכים לנקוט בעת שאנחנו באים במשא-ומתן על שלום עם סוריה; כמו-כן אנחנו יודעים שלסוריה עדיין יש איזה פיקוח על ה"חיזבאללה" ועל מה שמתרחש בדרום-לבנון.

אנחנו יודעים, לרבות בימים אלה, שאם יש גורם פעיל בדרום-לבנון, זה הגורם של ה"חיזבאללה", שמנסה לבצע פעולות אלה או אחרות כמעט מדי יום ביומו, כמעט מדי יום ביומו, לרבות אתמול, שלשום ובשבוע שעבר. הפעולות הן אומנם נגד חיילי צה"ל וצד"ל בלבד, והם לכאורה שומרים על ההסכם שלא לחרוג ממסגרת רצועת הביטחון, ואנחנו יודעים שזה בסיוע אירן, אבל לסוריה יש מה לומר בעניין הזה. לכן זאת גם הזדמנות לשאול את שר החוץ, האם נכונה הידיעה שפורסמה ב"ניוזוויק", ידיעה שמבשרת אולי איזו התפתחות חיובית, שאירן הבהירה לסוריה כי ריסון ה"חיזבאללה" ופירוקו מנשקו לא יפגעו ביחסיהן של שתי המדינות. זה, אולי, יכול להצביע על איזה כיוון, שאכן סוריה באמת רוצה לתת אופציה של המשא-ומתן לשלום לאיזו תקופה מסוימת.

בכלל הייתי שואל בהזדמנות זאת, האם יש מגעים כלשהם עם סוריה, רשמיים או בלתי רשמיים, חשאיים ואחרים, אם בכלל אפשר לגלות אותם לכנסת, ובכלל, מה חושב שר החוץ שצריכה להיות עמדתנו היום כלפי המשא-ומתן עם סוריה, כי אנחנו יודעים שאנחנו יכולים, עם כל הקשיים, לעשות את ההסכם עם הפלשתינים. זה מצד אחד, ומן הצד האחר אולי ניתן גם להתקדם עם ירדן ועם אחרים. אבל אנחנו יודעים שללא הסכם עם סוריה הנושא של דרום-לבנון לא ייפתר, גם תישאר בעיה מרכזית. לכן אולי זאת הזדמנות לשאול את שר החוץ, האם ישראל ממשיכה, במקביל, לבדוק את האפשרות להגיע להסדר עם סוריה כדי לתת תשובה מלאה באמת על כל הבעיות הביטחוניות והמדיניות הסובבות אותנו בעניין זה.

זאת הזדמנות גם לשאול מה האמריקנים – הרי היה פה ביקור של מזכיר המדינה כריסטופר, ואנחנו יודעים שעומדים לקבל הכרעות לקראת 16 בינואר בנושאים האלה, האם ישראל לא זנחה, הייתי אומר, את המסלול הסורי, אלא היא ממשיכה גם לפעול שם כדי לבדוק אפשרות של סיכום, של הסכם, כשאנחנו יודעים שזה לא יהיה קל כי התביעות של סוריה קשות מאוד ונוקשות מאוד, על-פי תקדים קמפ-דיוויד – של החזרת כל רמת-הגולן. אבל נשאלת השאלה, האם באמת פני סוריה לשלום אמיתי, לשלום של יחסים דיפלומטיים, של גבולות פתוחים ושל פירוז מנשק, או אולי אפילו הסכמים שיבטיחו אי-רכישת נשק מתקדם כזה, נשק התקפי שיכול להוות סכנה למדינת ישראל. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר החוץ שמעון פרס להשיב.

שר החוץ ש' פרס:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מודה לחברי הכנסת דוד מגן ואלי דיין על שהם העלו שאלה בהחלט רצינית, סבוכה, אבל אינני רוצה לעסוק בה בצורה פולמוסית, בדרך הטבע, כי אני מאמין שעניינים הנוגעים לביטחון המדינה, בקטגוריה הזאת, אינם נושא לחילוקי דעות מפלגתיים.

לגופו של עניין אני חייב להגיב, כי הנשיא קלינטון, בנאומו בפני הפרלמנט הדרום-קוריאני, הצביע בהירות רבה מאוד על כך שארצות-הברית מודאגת מנושא הטילים המיוצרים על-ידי צפון-קוריאה ונשפכים לארצות שונות בעולם. בנאומו זה, בפני הפרלמנט הדרום-קוריאני, הוא הזכיר במפורש כי הטילים האלה מהווים סכנה מצד אחד לישראל, מפני שהם נשפכים לארצות קרובות לישראל, ומן הצד האחר מהמקום הנוכחי הם מהווים סכנה ליפן, מפני שהטיל הזה יכול להגיע מצפון-קוריאה עד

יפן. על-כן אני מעריך, שממשלת-ארצות-הברית מתייחסת ברצינות ובחומרה לנושא הזה, אין היא מזלזלת בו, וגם בשיחות שלנו עם ארצות-הברית, יותר מפעם אחת, גם בביקור האחרון של מזכיר המדינה כריסטופר, הנושא הזה הועלה וטיכסנו יחד עצה מה הן הדרכים הטובות ביותר הן כדי למנוע ייצור טילים מהסוג הזה וכן למנוע את משלוחם.

אשר להערותיו של חבר הכנסת אלי דיין, נכון שה"ניו-יורק טיימס" פרסם ב-12 בדצמבר, שמטוסי תובלה רוסיים העבירו באוגוסט 1993 מצפון-קוריאה לסוריה שלדות למשאיות המשמשות לנשיאת משגרי טילים. הכתבה מצטטת גורמי מודיעין אמריקניים, ולפיהם הועבר המשלוח מצפון-קוריאה למפעל טילים בנאצריה לשימוש בתוכנית טילי ה"סקאד" הסורית. עוד נמסר שהממשל האמריקני, שקיבל דיווח מוקדם על כוונת ההעברה, פנה לממשלת רוסיה בניסיון למנוע אותה, אבל הדבר לא צלח.

לדברי ה"ניו-יורק טיימס", ניסה הממשל האמריקני להתעלם מהפרשה מחשש שפרסומה יפגע בעמדת התמיכה שהיא נקטה כלפי הממשל הסובייטי והנשיא ילצין הרוסי, וזה היה עלול לשבש את המאמצים להשיב את סוריה למשא-והמתן המדיני.

בהקשר זה מצטט העיתון – אני מצטט עכשיו את העיתון, אינני מחווה את דעתי – פקידי ממשל שהדגישו, כי הטיסות בוצעו על-ידי חברה רוסית פרטית ומשיקולים פיננסיים וללא מעורבות הצבא הרוסי. כן הצביעו על תרומתה החיובית של רוסיה למאמצים הבין-לאומיים לבלום את תוכנית הגרעין של צפון-קוריאה. אגב, הרוסים אמרו לנו אותו דבר, שהדבר לא נעשה על-ידי ממשלת רוסיה.

מידע ראשוני על הפרשה במאפיינים שצינתי נחשף כבר באוגוסט שנה זאת על-ידי סוכנות הידיעות הרוסית INTERFAX. יתר על כן, בדיווחי עיתונות בישראל באותה עת נמסר שמדובר, נוסף על שלדות ורכבי שיגור, גם בהטסת טילי "סקאד". ה"ניו-יורק טיימס" התייחס לידיעות האלה כאל ידיעות שגויות, שאין להן יסוד, ועמד על דעתו שמדובר רק על העברת שלדות למשאיות. למרות הקשיים שעמדו בפני הממשל לסכל את ההעברה, הממשל האמריקני – אין להתעלם מעצם הניסיון למנוע אותה.

במקרים דומים, למשל המצור באוגוסט 1993 על הספינה הסינית במפרץ, שגם היא נחשדה בנשיאת חומרי מוצא כימיים שהיו יעילים – התגלה שבעצם חומרים כאלה לא היו על הספינה. כלומר, הניסיון עלה יפה, אבל הוא לא גילה דבר.

מגבלות יכולתה של מעצמה, אפילו כארצות-הברית, מעצמה המובילה את המערכה הבין-לאומית, את המאבק למניעת תפוצה של נשק לא-קונבנציונלי וטילים, לאכיפת הפיקוח על ייצוא ציוד טכנולוגי היא מגבלה שמוכרחים למצוא לה פתרון, והוא טרם נמצא.

גם הקשיים של ארצות-הברית לתאם עם רוסיה סוגיות הנוגעות לייצוא צבאי, או צבאי למחצה – הרוסים צמאים למכור נשק כי חסר להם מטבע חוץ, וגם אולי חסר פיקוח מרכזי מספיק על מערכת הייצוא הצבאי של רוסיה.

בחודש אוגוסט הודיעה ישראל על הפסקת מגעיה עם צפון-קוריאה וקראה לארצות-הברית להמשיך במאמציה לעצור העברת טילים לאזורנו ואף להגביר מאמצים אלה. ישראל, התומכת במאמציה של

ארצות הברית ובמאמצים הבין-לאומיים למניעת תפוצת נשק להשמדה המונית וטילי קרקע-קרקע, תוסיף לעקוב ולהתריע ולפעול בכל המישורים האפשריים כדי לממש יעד זה.

אני רוצה להגיד, שלי אין ספק שארצות-הברית עושה מאמץ כפול: האחד נגד נשק בלתי קונבנציונלי, והאחר נגד ממשלות בלתי קונבנציונליות; יש גם כאלה. בעיקר מדובר על אירן, מדובר על עירק, אלה שתי המדינות, וכידוע, יש גם סנקציות נגד לוב, גם זה איננו סוד. אני יודע שהיא מפעילה מאמץ גם בארצות האחרות שלא להיכנס למירוץ המטורף עצמו.

אני מאמין שנוסף על המאמצים הדיפלומטיים – ייתוספו בעתיד הלא-רחוק גם ממצאים טכניים, שיקלו את הפיקוח, מי מוכר חומרים ונשק כזה, מפני שאחד הדברים המסובכים זה שיש חומרים בעלי שימוש דו-תכליתי, כלומר, גם אזרחי וגם לא-אזרחי, ועל זה בוודאי קשה מאוד לפקח.

צפון-קוריאה נחשבת בעולם לארץ פרובלמטית מאוד, ולא תמיד מה שהיא אומרת מתקבל כאמירה מחייבת. ישראל סבורה שעליה לגלות חוש מידה, ואם ארצות-הברית מוכנה להתייצב בראש המערכה הזאת, עדיף שהיא תתייצב. לנו אין לא האמצעים וגם לא הקירבה כדי לטפל בנושא הזה. אנחנו עצמנו נתייחס לסכנה הזו כאל סכנה ממשית.

אני רוצה להתייחס לשתי שאלות שהוסיף חבר הכנסת אלי דיין. אני רוצה להגיד את דעתי בעניין אירן. אירן היא ברגע זה סכנה גדולה לעולם, גם סכנה גדולה לעצמה. אין לי שום ספק, שבחומייניזם טמון גרעין של הרס עצמי. הציווי להרבות בילדים גרם לכך שאירן גדלה ב-20 מיליון תושבים בלי שגדלו מקורות הפרנסה שלה. כתוצאה מזה יש היום באירן אינפלציה גבוהה, אבטלה גבוהה, יש כ-7 מיליוני מובטלים. רמת החיים ירדה מ-1,200 דולר לנפש, וזו איננה רמת חיים גבוהה, ל-1,000 דולר לנפש, ועכשיו, גם עם עצירת מחיר הנפט ואפילו ירידתו תהיינה לאירן בעיות פיננסיות גדולות והולכות. אני גם יודע שהם נאלצו לעשות קימוצים בכל התחומים, אפילו בתחום שהם לא כל כך רצו לקמץ בו, בעניין הצבאי.

עם זה, אירן עוסקת בשני דברים – לכן תיארתי אותה כארץ מסוכנת: בייצוא פנאטיות חסרת תכלית ובניסיון להגיע לנשק לא-קונבנציונלי. הצירוף הזה של פנאטיות ונשק לא-קונבנציונלי הוא אחד הצירופים המסוכנים ביותר בסוף המאה ה-20. על-כן אני חושב שיש לקיים קואליציה רצינית מאוד נגד הצירוף הזה, וודאי שישראל לא תעצום עין, לא תנוח ולא תשקוט כדי למנוע כל אחד משני הדברים ואת שני הדברים גם יחד.

הצעתי לחברי הכנסת דוד מגן ואלי דיין היא להעביר את הדיון לוועדת החוץ והביטחון, כדי שנוכל לדון שם באופן מפורט יותר.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אם כן, יש פניות להסיר את ההצעה מסדר-היום. חבר הכנסת יוסף בא-גד מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד מגן.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני שר החוץ, מאחר שהעניין נוגע במיוחד למדינת ישראל, יותר מאשר לכל העולם, אנחנו מכירים את הכוונות הזדוניות, וצינת בצדק, של אירן, צפון-קוריאה וסוריה. אני חושב, ותסלח לי על הביטוי, שלא שמעתי בדברך את החרדה ואת החשש. נדמה לי שמתייחסים בשוויון נפש, אלא אם כן, כפי שצינת, לא רצית מסיבה ביטחונית לפרט. נדמה לי שלא נעשה מספיק. זה נוגע לעתידה של מדינת ישראל, ויש להשקיע פה הרבה יותר מאמצים וכוחות מכפי שהושקעו עד היום, לרבות אולי גם איום מצדנו לתגובה חריפה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דוד מנע מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלי דיין. דקה, מן המקום.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לנצל את זכות הדיבור למלים מספר בנושא של סוריה כלפי ממשלת ארצות-הברית, ההתייחסות אליה כאל מדינה שמעודדת טרור. אני חושב שהמאבקים והמאמצים של סוריה היום הם לצאת מהרשימה, מטעם ממשלת ארצות-הברית, של המדינות שנותנות חסות לטרור. בחודש הבא יש פגישה בין נשיא ארצות-הברית לנשיא סוריה, והדברים שדיברו היום גם חבר הכנסת מגן וגם חבר הכנסת אלי דיין, זו אותה מסגרת של חיזוקה של המדינה הזו, אם זה כמדינת טרור אם בהתחמשות.

אני מציע לכולנו שנעודד את ארצות-הברית לעמוד מאחורי הנושא של הכללתה של סוריה כמדינה שנותנת חסות לטרור, ולא להיענות למאמצים של הנשיא הסורי בבקשתו להוציא את סוריה מרשימת המדינות שנותנות חסות לטרור, עם כל המשמעויות של הדבר.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

חבר הכנסת דוד מגן, האם אתה נענה לפניית השר להעביר את הנושא לוועדה?

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לפנות שוב לשר החוץ. יש האספקט הזה, שחברי כנסת נוספים רוצים להתבטא בעניין הזה. אבל אם שר החוץ חושב שאת יתר הפרטים הוא יכול למסור רק במסגרת של ועדה, אני מסכים.

שר החוץ ש' פרס:

אני מציע שיהיה דיון בוועדת החוץ והביטחון. אם יהיה צורך, נקיים דיון פה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אלי דיין, האם אתה נענה לפניית השר להעביר את הנושא לוועדה?

אלי דיין (העבודה):

כן.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעה לסדר-היום בנושא: עסקת טילי "סקאד" בין צפון-קוריאה לבין סוריה במעורבות רוסית ובשתיקה אמריקנית – לוועדת החוץ והביטחון.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 17

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

17 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובעת שההצעה לסדר-היום בנושא: עסקת טילי "סקאד" בין צפון-קוריאה לבין סוריה במעורבות רוסית ובשתיקה אמריקנית – הועברה לדיון בוועדת החוץ והביטחון. תודה.

הצעה לסדר-היום המלצות ועדת החינוך לאוטונומיה כלכלית בבית-הספר

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים להצעה הבאה. אני מזמינה את חבר הכנסת שלמה בוחבוט להעלות את הצעתו, מס' 2775, בנוגע להמלצות ועדת החינוך לאוטונומיה כלכלית בבית-הספר. בבקשה.

שלמה בוחבוט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, קודם כול עלי לתקן. לא מדובר בהמלצת ועדת החינוך אלא בשני דוחות שהוגשו למשרד החינוך: דוח ועדת גפני ודוח ועדת וולנסקי.

חברי הכנסת, נושא החינוך הוא אחד הנושאים המדוברים במדינת ישראל, הן במרכז, הן בערי הפיתוח והן בשכונות. האמת חייבת להיאמר, כל שר שמגיע למשרד זה רוצה לשפר ומציע להקים ועדות שונות ומשונות. בתקופת שרת החינוך, היא החליטה להקים שתי ועדות, כאשר ועדה אחת ממליצה על אוטונומיה במערכת החינוך וועדה נוספת מדברת על הפרטה של מוסדות החינוך.

רבותי, נכון שהיום, לא רק במדינת ישראל אלא בכל העולם, מדברים על הפרטה. זה דבר שהפך להיות מאוד מעניין, מאוד פופוליסטי, שאם כבר מפריטים מפעלים כמו "כימיקלים לישראל", כמו "אל על", מדוע לא נפריט גם את בתי-הספר?

לדעתי, משרד החינוך צריך לבדוק קודם כול את המערכות. וכשאני מדבר על בדיקת המערכות אני מתכוון לכך שיש לבדוק את מצב הכיתות, כמה תלמידים יש בכל כיתה, מה המצב של בתי-הספר, איך הם נראים, מה מצב התחזוקה וכו'. צריך לזכור שיש במדינה הרבה בתי-ספר ישנים, ולעומתם יש בתי-ספר חדשים. אנחנו מנסים בכמה שקלים לשפץ – אני מדבר על הרשויות המקומיות – אבל, לצערי, התוצאה לא כל כך טובה.

לכן, כשאנחנו מדברים על הפרטה וכשאנחנו מדברים על אוטונומיה, אני הייתי רוצה לראות תוכנית מקיפה בנושא של השקעות מסיביות בשיפוץ. בואו נדאג לכך שיהיו פחות ילדים בכיתות, נפחית את הצפיפות, כי אם אנחנו רוצים לחזק את מערכות החינוך, אם אנחנו רוצים להכניס מחשוב וקידום טכנולוגי, יש להקטין את מספר הילדים בכיתות. מדברים היום על בתי-ספר לאמנויות, על בתי-ספר טכנולוגיים. אבל בואו נתחיל מהיסוד, נתחיל מבתי-הספר שיש בהם 40 ו-45 תלמידים בכיתה. שם הבעיה לא קלה ולא פשוטה, כאשר מורה צריכה לחנך 45 תלמידים. אני זוכר שביקרתי בבית-ספר באחת מערי הפיתוח. אמרה לי המורה: חבר הכנסת בוחבוט, הבעיה שלי היא איך להגיע לכל תלמיד. איך אני יכולה לדבר אתו בצורה אינטימית, איך אני יכולה לחזק אותו כאשר יש בכיתה מספר כה גדול של תלמידים? איך אני יכולה להגיע אל כל אחד מהם?

לכן, חברי הכנסת, כשאנחנו מדברים על הפרטה, למה אנחנו מתכוונים? אנחנו מתכוונים להפוך את בתי-הספר למשהו כמו איצטדיון כדורגל, עם שלטים גדולים. ומי יזכה? אותם בתי-ספר הקרובים לערים הגדולות. אביא לכם דוגמה. יהיה בית-ספר "עלית", שלא יהיה רחוק מהמפעל, והוא יצטרך לשים שלטים. ומה יהיה כתוב בהם? יומלץ בהם לאכול את חפיסת השוקולד שחברת "עלית" מעוניינת לפרסם ולמכור בכמויות גדולות. אנחנו נהיה עדים לשלטים כמו באיצטדיון כדורגל. האם זה עולה על הדעת?

ומה יקרה בערי פיתוח, בפריפריה הרחוקה? נכון, בערי פיתוח יש התפתחות גדולה בבתי-הספר, ואנחנו רואים שיש ערי פיתוח שהגיעו להישגים פנטסטיים. אבל ברגע שתהיה הפרטה, אדוני סגן שר החינוך, תהיה בעיה. כי לא בכל עיר פיתוח יש מפעלים גדולים. למשל, בכפר-תבור, אין שם מפעלים גדולים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חבר הכנסת בוחבוס, בבית-שאן, למשל, המפעל "עוף טוב" ייתן חסות.

שלמה בוחבוס (העבודה):

זו באמת דוגמה יפה מאוד. ומה יקרה עם אותו בית-ספר בבית-שאן, שהמפעל שחזק אותו נפל? מה יאמר סגן שר החינוך על הנושא הזה? איך אתם תטפלו בזה? אותו בית-ספר יצטרך להכריז על פשיטת רגל.

רבותי חברי הכנסת, אני מדבר לא רק כחבר כנסת חדש, אני מדבר גם כראש רשות. עד מתי יעסוק משרד החינוך בנושאי מינהל? בשבילי כל הדברים האלה הם נושאי מינהל. אתם מדברים היום על 30 יישובים שיש לחזק אותם. אדוני סגן השר, התבשרנו שאתם לוקחים 30 יישובים עם בעיות חינוך קשות, ואתם רוצים לחזק אותם. הייתי רוצה לשמוע אם זה נכון שאתם לוקחים חברה שתטפל בזה מול בתי-הספר. אני מציע לכם לבוא למעלות ללמוד. אנחנו הקמנו צוות מקומי. ואם אתם אכן מחליטים לסייע לאותן ערי פיתוח, תפסיקו לחבק אותן חיבוק דוב. תנו להן את התקציב, ותאמינו לי שהן יודעות בדיוק מה לעשות בתקציב. אתם צריכים יחד אתם לחזק את כל המערכות.

כשאנחנו מדברים על אוטונומיה, רבותי חברי הכנסת, אני בעד אוטונומיה, אני בעד חיזוק המורה, אני בעד חיזוק המנהל. אבל אני שואל: האם אותו מנהל בית-ספר שקיבל אוטונומיה יכול לפטר את המורה? ומי יפטר את מנהל בית-הספר אם הוא לא יתפקד כמו שצריך? האם אתם מסוגלים לפטר היום? האם מנהל בית-הספר מסוגל לפטר מורה לא טוב? על כל הדברים האלה הייתי רוצה לקבל תשובות.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מדינה של קליטת עלייה, אנחנו צריכים לעסוק ולטפל בכך שאותם עולים חדשים הנקלטים במדינה יוכלו להגיע למצב שהיינו רוצים שיגיעו אליו. אנחנו רוצים שהם יתגייסו ברמה כפי שמתגייסים אנשי קיבוצים, אנשי ערי פיתוח ואנשי מרכז הארץ. לצערי, אין די תקציבים לחזק את ילדי העולים. לא יעלה על הדעת, שלוקחים קבוצת עולים ומכניסים אותה לכיתה רגילה. בדרך הזאת, לצערי, אנחנו מורידים את הרמה. אני מציע, נוסף על מה שמקבלים בבתי-

הספר, לקחת אותם תלמידים ולחזק אותם, גם אחר-הצהריים, לתת להם מורים מיוחדים, כדי שלא להגיע למצב שקמה זעקה, ואומרים שבגלל העלייה המערכת מתמוטטת.

רבתי חברי הכנסת, תוכנית ההפרטה היא גרועה ביותר. אנחנו לוקחים נכס ומוכרים לפרט. את זה אנחנו רוצים לעשות לבתי-הספר, אדוני סגן שר החינוך? הייתי מבקש לקבל תשובות נוקבות על השאלות האלה. אנחנו נמצאים היום במשא-ומתן, אנחנו דנים על התקציב, הרמנו קול, ואנחנו חושבים שמערכת החינוך חייבת להיות מחוזקת. היא חייבת להיות מחוזקת בכל המערכות. הגיע הזמן שתבואו לכאן ותודיעו קבל עם ועדה, שאתם ממשיכים בחיזוק של ערי הפיתוח, ביום לימודים ארוך, וגם בחיזוק השכונות. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את סגן שר החינוך מיכה גולדמן להשיב.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

גברתי היושבת-ראש, רבתי חברי הכנסת, שמעתי בקשב רב את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת שלמה בוחבוט. יש לי כאן דברים בכתב שהוכנו על-ידי אנשי המשרד, דברים שביקשנו שיכינו לקראת הדיון הזה. אבל בתחילה אני חייב להציג את הדברים בהתאם לנדרש, ואני אוסיף את הדברים שכתבתי בהערות, ואת ההתייחסות שלי בכלל לכל מה שקשור להפרטה במערכת החינוך.

משרד החינוך מקיים ומעודד בימים אלה דיון ציבורי בשאלת ההיערכות של החינוך הרשמי לעתיד. הדיון מתמקד בעבודתן של שתי ועדות שהזכיר חבר הכנסת בוחבוט, אשר פעלו בשנה האחרונה. בוועדות האלה השתתפו למעלה מ-80 איש, ביניהם שמונה בעלי תואר פרופסור ו-11 בעלי תואר דוקטור בתחום החינוך. הוועדות המליצו להעמיד כלים ואמצעים הולמים בידי מנהלי בתי-הספר ומוריהם, כדי להתמודד עם תהליכי שחיקה במעמדם הציבורי, בכושר פעולתם, ובעיקר להפקיד בידיהם כלים ואמצעים בעתיד.

הוועדה הראשונה, לבתי-ספר בניהול עצמי, ממליצה להאציל סמכויות למוסדות החינוך בשני תחומים עיקריים: תקציב וכוח-אדם. הרעיון של בתי-ספר בניהול עצמי מוצע, בין היתר, כדי למנוע תהליך הפרטה בחינוך. כתוצאה מהופעתם של עמותות הורים וגורמים פרטיים נוספים, אנו עדים לשחיקה גוברת והולכת של מעמד החינוך כשירות ציבורי וממלכתי.

לעניין עצמו: מוסדות החינוך בישראל מחולקים, כתוצאה מנסיבות היסטוריות, לשתי מערכות, כאילו היו מערכות בשתי מדינות שונות. האחת – מערכת החינוך העל-יסודית, שבה ניתנת למנהלים דרגת חופש גבוהה יחסית בתחום קבלת החלטות תקציב וכוח-אדם; והשנייה – מערכת החינוך היסודית וחטיבות הביניים, החינוך הרשמי, שבה דרגת החופש הניתנת למנהל מועטה ביותר. כיום מצויה מערכת החינוך הרשמית במצב פרדוקסלי, שבו למנהל ולצוותו אין מוקנות סמכויות בתחומים חיוניים, והן נתונות בידי משרד החינוך והרשות המקומית.

הוועדה לבתי-ספר בניהול עצמי מציעה האצלתם של תקציבים מסוימים ממשרד החינוך ומהרשויות המקומיות למנהל בית-הספר ולצוותו. הכוונה לאפשר לצוות החינוכי גמישות מרבית בשימוש במשאבים לשם שיפור וקידום הישגיו הפדגוגיים. מוצע כי האצלת התקציב תהיה מבוססת על שיטת מימון חדשה של סל לתלמיד – פה אני מציע שתקשיב, חבר הכנסת בוחבוט – כך תינתן לבית-הספר האפשרות לקבוע את סדרי העדיפויות שלו, תוך כדי אפשרות המרה בין סעיפי התקציב השונים, בניגוד למצב היום, שבו אין למנהל בית-הספר תקציב כלל, פרט לתרומות הורים או תרומות מגורמים פרטיים. הסל המוצע יהיה אחיד ופומבי, וימנע את השונות הגדולה בין בתי-הספר בהיקף השעות, כפי שקיים בשיטה הנוכחית, ואת האי-שוויון הנגזר מכך. עוד מוצע כי הסל יהיה שונה בין תלמיד רגיל לתלמיד טעון טיפוח. לתלמיד טעון טיפוח יינתן סל מוגבר, אשר יהיה מבוסס הן על תוספת שעות הטיפוח והן על תוספת שירותי ייעוץ.

הוועדה לבתי-ספר בניהול עצמי ממליצה גם להעביר סמכויות לקבל או לפטר מורים מבית-הספר. שלמה, פה אני מתייחס גם לנושא של פיטורי מורים, נושא שהתייחסת אליו קודם. בעידן המודרני קיים מצב, שבו המנהל או צוות הניהול המוסדי אינו זה הקובע מי יעבוד עמו, מי יקודם ומי יפטר. היום יש בעיה מסוימת כתוצאה מכך שיש ארגוני מורים, שיש ועדה שצריכה לבחון את המורה, ואם המורה לא מילא טופס מייד, בתוך שישה חודשים לאחר שקיבל קביעות, והטפסים לא נמצאים, אתה יכול למצוא פתאום במערכת החינוך מורה, כעבור שלוש שנים, ארבע וחמש שנים, שאי-אפשר להתמודד אתו. תשמע את זה מחברת הכנסת דליה איציק, שמלווה את נושא החינוך שנים רבות, והיא תגיד לך לאילו מצבים אנחנו מגיעים לפעמים, כשבמערכת החינוך נשארים מורים שאתה לא יכול להתמודד אתם ואתה צריך ליצור ועדה כזאת וועדה אחרת. אם אספר לך כמה מורים פוטרו בסך הכול במערכת גדולה כמו שלנו בשנת הלימודים התשנ"ג, אתה פשוט לא תאמין – אפשר לספור אותם על כף יד אחת. זה לא ייאמן שמאלפי מורים אתה מפטר בין חמישה לשבעה.

אני לא בא ואומר שצריך להפוך את הפיטורים לדבר סיטוני, צריך לדון בכל מורה, אבל אנחנו חייבים ליצור מוטיבציה וליצור תנאים כאלה, שמורים ירצו לבוא למערכת.

מה שעשתה הממשלה בשנה האחרונה – תוספות השכר של מיליארד ו-200 מיליון שקל – זאת מהפכה במערכת החינוך, לא רק בחינוך עצמו אלא קודם כול במעמדו של המורה. אנחנו יוצרים תנאים, שמורה בישראל ירצה להישאר במערכת החינוך. זו מהפכה אמיתית. לא היתה ממשלה שהעמידה תקציב גדול כזה לשיפור מעמדם של המורים. גם ועדת-עציוני, שבזמנה החליטה על תוספת של 37% למורים – למעשה כל התוספת של 37% נשחקה כעבור חודשים מספר על-ידי כך שאותה ממשלה שנכנעה להחלטות ועדת-עציוני, ובעקבותיה התפטר בזמנו שר האוצר יגאל הורביץ, כעבור חודשים מספר, בראשותו של השר משה נסים, ולאחר מכן – של השר יצחק מודעי, שחקה את כל התוספות של ועדת-עציוני, והמורה חזר למצב שהיה בו 20 שנה קודם לכן. באה הממשלה הזאת, הנוכחית, והוסיפה למורים תוספת – נכון, בשלוש שנים – של 25%, שזו מהפכה בשכר. זה יביא למערכת מורים טובים יותר. אני רוצה לקוות שגם עם המיליארד ו-200 מיליון השקל שנתינים כתוספת למערכות החינוך השונות, אנחנו נראה שמערכת החינוך יוצאת לשנים טובות יותר.

להצעות לפיתוח בתי-ספר בניהול עצמי יש שלוש הנמקות מרכזיות. הנימוק הראשון הוא בכך, שזה 15 שנה קיים קונסנסוס במערכת החינוך בדבר הצורך להגביר את האוטונומיה הפדגוגית של בית-הספר. עד כה הואצלו סמכויות פדגוגיות, אך ברבים מן המקרים נמצא שהן חסרות תוקף ממשי מפני שבידי צוות המוסד החינוכי לא היו האמצעים הכלכליים כדי לממש סמכויות אלו.

הנימוק השני מתבסס על ממצאי מחקר בשדה החינוך בעולם. קיימת הסכמה רחבה בקרב חוקרים, כי אחד התנאים להגברת האפקטיביות של בית-הספר הוא קבלת החלטות בזמן אמת ובהתאם

לצרכים האינדיבידואליים של כל בית-ספר, זאת מתוך הנחה שרק המוסד עצמו נמצא בנקודת תצפית המאפשרת לו לאבחן ביתר דיוק צרכים אלו, ולכן חיונית האצלת הסמכויות המוצעת למוסדות החינוך ולצוותיהם.

אני רק רוצה לבוא להוסיף ולומר כאן: כשמדברים בכלל בהצעות לסדר-היום בעקבות ועדת-גפני וועדת-וולנסקי, נוצר הרושם שאנחנו הולכים להוציא את המערכת להפרטה. ואומר לכם כאן סגן שר, שהוא חבר כנסת וחבר הנהלת משרד החינוך, ומודיע לכם: הבעתי את דעתי לגבי כל מה שקשור לניהול עצמי של בתי-ספר ואמרתי בהנהלת המשרד, שאני חושב שאנחנו לא ניצור כאן שוויון בקרב הלומדים במערכת החינוך במדינת ישראל אלא נגדיל פערים, משום שיש לנו אזורים שלמים – לא רק בגליל ובנגב ולא רק בערי הפיתוח – וגם אם יהיו כלים שיבטיחו איזון בחלוקת האמצעים, ששיגו על-ידי תרומות, אנחנו יודעים שזה שתורם כסף מכתוב באילו תנאים הוא רוצה שתהיה חלוקת הכספים. כל כלי אחר או כל מכשיר שיועמד לרשות המערכת כדי לווסת את חלוקת הכספים, אני לא בטוח שיעמוד במבחן המציאות, מתוך ניסיון שלי כראש מועצה בעבר, ובמשך שנה ושלושה חודשים שאני במשרד החינוך והתרבות.

דליה איציק (העבודה):

אז תעצרו את זה, אדוני סגן השר.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

קודם כול, עוד לא אישרנו את זה. אמרתי: זה עדיין לא אושר.

דליה איציק (העבודה):

אבל תעצרו, אתם מבלבלים את המערכת.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני אומר לכם כאן מה שאני אומר גם על דעתו של השר וגם אחרי שיחה שקיימנו עם המנכ"ל. קודם כול, אני רוצה להודיע, שזו לא הצעתו של שמשון שושני, משום שבאופן טבעי תמיד מנסים להגיד: כל הפרטה – שמשון שושני. מנכ"ל משרד החינוך והתרבות הוא לא יוזם ההצעה הזאת, והוא עוד לא אמר שהוא גם יישם אותה, משום שהחלטה על היישום צריכה להיות החלטה של הנהלת משרד החינוך, שעדיין לא התקבלה. אני מודיע לכם כסגן שר החינוך והתרבות: אני חושב שאנחנו לא בשלים להפרטה במערכת החינוך.

לכן אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת יוסף בא-גד מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

דליה איציק (העבודה):

למה להסיר? זו לא דעתך.

יוסף בא-גד (מולדת):

דליה, את מקנאה? יש לך רשות גם-כן.

דליה איציק (העבודה):

ראשית, אני מודה שאני מקנאה; שנית, אני יודעת שזאת לא דעתך.

יוסף בא-גד (מולדת):

הבית הזה יודע שאני נגד אוטונומיה, אבל במקרה של אוטונומיה חינוכית אני בעד, ואני חושב, סגן השר, שאין להירתע מרפורמה בריאה. על כל דבר צועקים – – –

דליה איציק (העבודה):

סליחה, אתה הקשבת להצעה?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני הקשבתי להצעה.

דליה איציק (העבודה):

לא מדובר באוטונומיה, מדובר על הפרטת בתי-הספר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני יודע, וזה בא לומר שהופכים את בתי-הספר, ואני מסכים – לא את כולם, בהדרגה, בניסוי.

אני רוצה לומר למר בוחבוט: עיירות הפיתוח זה כבר לא עיירות הפיתוח. תן להורים, תן לקהל אפשרות להתגדר בה. יש לנו ניסיון נפלא של בתי-ספר – – –

היו"ר ע' מאור:

כן, זמנך תם.

שלמה בוחבוט (העבודה):

אתה פשוט לא שומע – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

תנו אפשרות להפרטה, תנו אפשרות לניסוי, ואני בטוח שזה יקדם את החינוך. תודה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת בוחבוט, האם אתה מסכים להצעת סגן השר שהצעתך תועבר לוועדה?

שלמה בוחבוט (העבודה):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעה לסדר-היום בנושא המלצות ועדת החינוך לאוטונומיה כלכלית בבית-הספר – לוועדת החינוך והתרבות. מי בעד? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

11 בעד, ללא מתנגדים, נמנע אחד – – –

דוד מגן (הליכוד):

הנמנע התבלבל, זה בעד.

היו"ר ע' מאור:

אני מתקנת: 12 בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. ההצעה לסדר-היום בנושא המלצות ועדת החינוך לאוטונומיה כלכלית בבית-הספר, של חבר הכנסת שלמה בוחבוט, מועברת לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

התגברות העבריינות בקרב בני נוער

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת עמנואל זיסמן לסעיף הבא: התגברות העבריינות בקרב בני נוער; גמר הדיון שיזם חבר הכנסת עמנואל זיסמן. ידברו חבר הכנסת המציע ושר המשטרה. אחר כך ניגש לסיכום.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, לפני עשרה חודשים, כאשר העליתי לראשונה את נושא הדיון שלפנינו, התגברות העבריינות והאלימות בקרב בני הנוער, ראו חברי הבית, עם שר המשטרה מר משה שחל, צורך להעלות את הנושא לדיון במליאה ולא להעבירו לאחת הוועדות, וזאת במטרה להביא לחשיפת הנושא, לחשוף את חומרת העניין לכלל הציבור ולגורמים האמונים על המענה והפתרונות; לא זו בלבד, אלא גם על מנת לגרום לכך שתינתן לו המודעות הראויה וההתרעה בזמן. ואומנם התקיים פה דיון פורה בהשתתפות רבה של חברי הכנסת, ובסיכומי הוחלט להקים צוות בין-משרדי בשיתוף משרד המשטרה, משרד החינוך והתרבות ומשרד העבודה והרווחה.

חודשים מספר אחר כך הופיע, כמובטח, הדוח. אני רוצה לברך את שר המשטרה והאנרגיה, מר משה שחל, על הזריזות, הדבקות והיעילות, ואת כל חברי הצוות האחראים להפקת הדוח.

אדוני השר, חברי הכנסת, היום, כשהדוח ניצב לנגד עינינו, הוא מלמד על המלצותיהם של אנשי המקצוע מהמשרדים השונים בנוגע לאופן הראוי להילחם בנגע ולצמצמו, ובעיקרו הוא קורא לשיתוף פעולה ולהידוק הקשר בין המשרדים הנוגעים בבעיה.

קראתי את הדוח באופן יסודי ואף קיימתי כמה שיחות חשובות עם חלק מהאנשים שהיוו את הצוות, במטרה ללמוד את התופעה, שורשיה והיקפה מקרוב, ולכך הייתי רוצה להתייחס.

ראשית, הדוח מאשש את התחושות הקיימות, שאכן חלה החמרה בהתנהגות האלימה של בני הנוער. התפתחה תופעה של שימוש בסכינים בכלל ובבתי-הספר בפרט. חלה התפתחות מדאיגה של אלימות כלפי גופו של אדם עד כדי הצורך בפתיחת אלפי תיקים פליליים. גרימת נזקים לרכוש בזדון על-ידי נוער הוחרפה והמעורבות של בני נוער בסמים, קלים כקשים, עלתה בצורה ניכרת.

כן מצביע הדוח על כך שזירת האירועים היא בדרך כלל בסביבת מועדוני בידור, בבתי-ספר, בקניונים וברחוב. רק היום התפרסם בעיתון "ידיעות אחרונות", שנעצו סיכות בראשו של נער מאשדוד – כתבה מאוד מזעזעת. באשדוד, במקרה באשדוד.

בהמשכו מציין הדוח, כפי שכבר ציינתי, את הצורך בשיתוף פעולה בין המערכות השונות, על-ידי קיומם של נהלים קיימים. ברצוני להדגיש שהנהלים כבר קיימים. נהלים אלה מופיעים בחוזר הקרוי "אלימות", שהוציא מנכ"ל משרד החינוך והתרבות בשנת 1992, ובנוהל שיתוף פעולה בין המשטרה לבין השירות לנוער וצעירים. כמו כן קיימת פקודת הקבע 140103 – מעצר, חקירה, פקחנות ומניעת עבריינות נוער, ועוד שורה ארוכה של נהלים נוספים חשובים. נהלים, נהלים, ויש אלימות.

אני שואל את עצמי, אם קיימים כל כך הרבה נהלים שאמורים להתמודד עם התופעה אבל אין מיישמים אותם, מה הטעם בקיומם? מה בעצם הסיכוי שעכשיו, אחרי הדוח הזה, הם ייושמו? הרי לאיש אין מטרה להרגיע את מצפוניו באמצעות דוחות. אבל אנחנו כן מעוניינים לדעת מה תהיה תרומת הדוח לצמצום העבריינות, והאם נוכל למדוד את הצלחתו בפרק זמן מאוחר יותר.

ברצוני לשאול כמה שאלות נוספות: האם אנחנו עומדים במבואותיה של תקופה חדשה בתחום עבריינות הנוער? האם פירוש הדבר שעשויה לחול מגמת ירידה ב-10,000 התיקים הפליליים שנפתחים לבני נוער מדי שנה? האם פירוש של דבר שמעורבותו של הנוער בעבירות כלפי גופו של

אדם, בעבירות רכוש, בסחר ובשימוש בסמים קלים וקשים תקטן? אלה השאלות המרכזיות שמזכירות להעסיק אותנו.

אין לי צל של ספק, כי סוגיית התגברות העבריינות והאלימות בקרב בני הנוער מוכרחה להיות מטופלת באופן קבוע, יסודי ושיטתי על-ידי המוסדות המתאימים, ולא רק כשמישהו בכנסת ישים לב אליה ויעלה אותה על סדר-יומה של הכנסת.

על-כן אני תובע מהממשלה, משר המשטרה, משר החינוך ומשרת העבודה והרווחה להקים לאלתר צוות בין-משרדי קבוע, על-מנת שידאג לכך שהדוח לא ישכב כאבן שאין לה הופכין, או יהיה חבוי עמוק עמוק במגירה. הצוות הזה הוא שידאג ליישום המלצות הדוח ברמה הארצית והמחוזית.

אני תובע משר המשטרה להמשיך באופן קבוע בפיקוח ובתגבור כוחות גלויים וסמויים של המשטרה במקומות הביטחון, בקניונים ובמקומות הידועים כמועדים לפורענות. אין ספק לגבי חשיבותן של ההרתעה ואכיפת החוקים כלפי נוער מפר חוק, כמסר חד-משמעי עבור השאר.

אני תובע זאת במיוחד על רקע העובדה שהשר הכריז בזמנו – אתה, אדוני השר – על תגבור כוחות משטרה במקומות הללו. על-כן אני מצפה שזה יימשך באופן קבוע, ולא רק עד יעבור זעם.

התקציב – איך אפשר בימים אלה שלא להתייחס לתקציב – איפה באה לידי ביטוי הקצאת המשאבים הכספיים עבור המלחמה בנגע העבריינות, בצמוד להתגברותה של המלחמה, על-ידי המשרדים המתאימים?

אין לי ספק שאנו חייבים להתמודד עם הבעיה הזו במסגרת חברתית רחבה יותר, לצד ויחד עם פתרון בעיית הביטחון במדינה, כי לא ייתכן ביטחון ללא תשתית וחוסן חברתיים.

הייתי רוצה להזכיר, שרק לפני כמה שבועות החליט נשיא ארצות-הברית ביל קלינטון להשקיע 20 מיליארד דולר, 20 מיליארד דולר, למלחמה בפשע, שהגיע לממדים קשים; 20 מיליארד מלבד הון תועפות שמיועד לבתי-כלא, לתגבור משטרה גלויה וסמויה וכיוצא באלה. זו היתה תוצאה של הזנחה חברתית והעדר טיפול מתאים, ובזמן, בהתגברות העבריינות.

לסיום, אני חוזר ומדגיש, אדוני השר, חברי הכנסת, זה הזמן להירתם ולהילחם בנגע העבריינות במלוא הכוח והנחישות – אנשי ציבור, משטרה, מערכת החינוך, בשיתוף מלא של הורים, מורים, מנהלי בתי-ספר ותלמידים. זו משימה שאסור לנו להרפות ממנה. אסור לנו לוותר, כי בנפשנו היא.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר המשטרה משה שחל לשאת את דברו.

חבר הכנסת המציע, האם יש לך הצעה לסיכום הדיון? חבר הכנסת זיסמן, האם יש לך הצעה לסיכום הדיון? לפי הנוהל אני צריכה לראות אותה. אודה לך.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, תחילתו של דיון זה היתה ביום 27 בינואר 1993 בהצעה לסדר-היום שהעלה חבר הכנסת עמנואל זיסמן בנושא התגברות העבריינות בקרב בני נוער. ייאמר, ומייד, כי יבוא על הברכה חבר הכנסת זיסמן על ההצעה לסדר-היום, אולי מן החשובות, שדנה בנושא בעל חשיבות רבה, וחבל שהכנסת איננה נמצאת במלוא ההרכב שלה, או בחלק גדול של ההרכב שלה, כדי להתייחס לנושא, שלדעתי הוא לא רק חשוב ורציני, אלא הוא בעייתי. בעולם, בכמה חלקים מארצות-הברית, הגיעה התופעה שנקראת עבריינות נוער לממדים כאלה שגם המשטרה איננה יכולה לטפל בהם; היא נמנעת מלהיכנס לחבורות הרחוב שמטילות אימה על הסביבה כולה.

בדברי תשובתי על ההצעה לסדר-היום אמרתי אז, כי הנושא חשוב ורציני והוא מצביע על תופעה ובעיה חברתית חינוכית החורגת מעבר לטיפול של המשטרה בלבד בנושא הפשיעה, וכי יש צורך בשידוד מערכות כולל, על-מנת לתת מענה הולם לטיפול בבעיה. כך סברתי מלכתחילה, ומסיבות אלה הצעתי אז, כי יקוים דיון רחב בנושא במליאת הכנסת, על-מנת שכל חברי הבית יוכלו להשתתף בו.

כמו כן הודעתי בדברי תשובתי אז, כי אני מתכוון לזמן דיון משותף בנושא עם משרד החינוך ומשרד העבודה והרווחה, על-מנת לדון במכלול ההיבטים של התגברות העבריינות והאלימות בקרב בני הנוער ולגבש תוכניות משותפות עם הגורמים הרלבנטיים על-מנת שנוכל לפעול ביתר יעילות לצמצומה של תופעה חברתית מסוכנת זו.

ביום 9 במרס 1993 התקיים דיון במליאת הכנסת, וביום 22 במרס קיימתי דיון, בהשתתפות שרת העבודה, הגברת אורה נמיר, ושרת החינוך דאז, הגברת שולמית אלוני, ובהשתתפות נציגי המשטרה, משרדי העבודה והרווחה והחינוך וכן בהשתתפותו של חבר הכנסת עמנואל זיסמן. בסיום הדיון הוחלט על הקמת צוות בין-משרדי, בראשות עוזר ראש אגף החקירות דאז במטה הארצי של המשטרה, ניצב יוסי לוי, המשמש היום ראש אגף החקירות.

הנושאים שאליהם התבקש הצוות להתייחס כללו בדיקה של היקף התופעה של אלימות ועבירות סמים; תחומי שיתוף הפעולה בין המשרדים; איתור בעיות בתחומים אלה והמלצות לשיתוף הפעולה בין המערכות.

בסוף חודש אוקטובר 1993 הוגש דוח הצוות הבין-משרדי לשלושת השרים הנוגעים בדבר, ואני אתכבד להעביר אותו לכנסת כדי שהוא יכלל בפרוטוקול.

הנושאים שנבחנו על-ידי הצוות כללו התנהגויות אלימות של בני נוער, שיש בהן עבירה פלילית – עבירות של אלימות גופנית ומילולית, איומים, גרימת נזק לרכוש בזדון, וכן התנהגות שהיא "על סף העבריינות": התנהגות בני נוער במרכזי קניות וברחוב, איתור מצבים "מעודדי אלימות" ואלימות בלתי מדווחת.

כמו-כן, הצוות התייחס גם למעורבותם של בני נוער בסמים, מתוך הנחה שחלק מההמלצות לגבי שיתוף פעולה מערכתי מתאים גם לסוג זה של עבירה פלילית.

על-פי הנתונים הסטטיסטיים שנבדקו בשנת 1992, כרבע מכלל האירועים הפליליים שנחקרו במשטרה ובהם מעורבים קטינים היו בגין עבירות האלימות המוזכרות לעיל – כ-4,000 אירועים. 36% מכלל הקטינים שהופנו לשירות המבחן לנוער היו מעורבים בעבירות אלימות למיניהן – 5,457 קטינים. העבירה הנפוצה ביותר היא אלימות כלפי גופו של אדם.

בסך-הכול קיימת עלייה של 13% במספר אירועי האלימות בשנת 1992 לעומת 1991.

בעבירות סמים יש עלייה של 8% לעומת 1991. שליש מהתיקים נפתחו בגין סחר בסמים. שיעור מעורבותם של בני נוער בסמים מכלל תיקי הנוער הוא 3.2%, ואלה מגיעים מכל שכבות האוכלוסייה, מכל הארץ. להערכת כל הגורמים המקצועיים, הדיווחים בגין עבירות האלימות ומעורבותם של בני נוער בסמים הם חלקיים ביותר.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, נוער נכלל בגילים 12 עד 17?

שר המשטרה מ' שחל:

עד 17.

בבתי-הספר, המרכזים בתוכם את מרבית אוכלוסיית בני הנוער, קיימת נטייה לטפל באירועי אלימות וסמים בתוך בית-הספר ולא לדווח למשטרה, בטענה שיש בידם האמצעים החינוכיים להתמודד עם תופעות אלה. בנושא זה מדגיש הדוח, כי אי-מעורבות משטרתית בבית-הספר, כאשר מתרחש בו אירוע פלילי, מעבירה לתלמידים מסר שלילי, הן בנושא כיבוד החוק והן באשר לתפקידה של המשטרה בחברה.

בדוח מובא מחקרן של ד"ר תמר הורוביץ וגברת חוה פרנקל משנת 1990, שעסק בדפוסי האלימות של בני נוער. המחקר מצא, שהיקף האלימות הרב והעמוק ביותר בולט בקרב הנוער המנותק, דהיינו: נוער שאינו לומד ואינו עובד.

נמצא קשר בין התנהגות אלימה לשתייה של משקאות אלכוהוליים. האלימות מתרחשת על-פי רוב מחוץ לפאבים ולדיסקוטקים, ובמיוחד באזורים מסחריים פתוחים ובאזור המזללות, המשמשים מקום מפגש לסוגים שונים של בני נוער, ונוצרים שם מצבים של מתח ותסכול. מקומות אלה, שהם ללא פיקוח והשגחה, הם אתרים נוחים לפעולות עברייניות ולאלימות.

מחקר שנעשה על-ידי מכון פור"י בשנת 1991 ובדק את מעורבותם של בני נוער בסמים ובאלכוהול מצא, כי השימוש בסמים נפוץ בעיקר בקרב בני נוער במעונות חסות.

פרופסור דגני, במחקרו מ-1992 בעיר תל-אביב-יפו, דיווח כי השימוש בסמים היא תופעה המתפשטת בקרב בני הנוער גם בין כותלי בית-הספר.

פרק נכבד בדוח מוקדש לבחינת הנהלים וההוראות הקיימים לשיתוף פעולה בין המערכות השונות המטפלות בנושא הנוער: הנהלים לשיתוף פעולה בין משרד החינוך למשטרה, בין משרד החינוך לבין שירות המבחן לנוער, בין המשטרה לבין שירות המבחן לנוער, בין המשטרה לבין היחידות לקידום נוער במשרד החינוך והשירות לנוער וצעירים במשרד העבודה והרווחה, ההנחיות לפעולה בבתי-הספר של משרד העבודה והרווחה באירועי אלימות, והנהלים לשיתוף פעולה בין משרד החינוך, שירות המבחן לנוער והמשטרה בנושא סמים.

כפי שנוכחים כאן לדעת, גברתי היושבת-ראש, יש מערכות רבות שמטפלות בבני הנוער.

בדיקת הנהלים העלתה, שקיימות הוראות לשיתוף פעולה בין המערכות בתחומים רבים, אך – וכאן אני מדגיש את הנקודה – בחלקן הגדול הן אינן מיושמות.

הדוח ממליץ, לכן, על יישום והפעלה של הנהלים הקיימים, בתוספת שורה של המלצות להגברת שיתוף הפעולה בין המערכות. ההמלצות מתייחסות לשיתוף הפעולה הבין-משרדי בנושא אלימות של בני נוער, אך ברובן הן ישימות גם לעבירות סמים:

1. טיפוח יחסי עבודה הדדיים בין המערכות – מיסוד כנסי הסברה ברמה מחוזית ומקומית בין השירותים העוסקים בנוער לבין המשטרה: הקמת צוותי עבודה בין-משרדיים ברמות המתאימות לתיאום נוהלי עבודה, לטיפול בבעיות חריגות בשטח ומינוי אנשי קשר בין השירותים.

2. הסברה, מניעה והשתלמויות – עריכת השתלמויות משותפות למערכות השונות לשם העברת מידע ותיאום שיתוף הפעולה, המשך פעולות ההסברה של יחידות הנוער של המשטרה במערכת החינוך ותכנון פעולות מניעה ושיתוף פעולה בין שירות המבחן לנוער ליחידות לקידום נוער.

3. העברת מידע – מיסוד הדרכים להעברת מידע בין השירותים בעבירות אלימות וסמים, כפוף, כמובן, להוראות חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981.

4. איסוף נתונים – דיון בצוות הבין-מקצועי באפשרות לאיסוף נתונים אחיד לשירותים השונים.

5. מחקרים – עריכת מחקרים מערכתיים, או בכל מערכת בנפרד, בנושאי אלימות וסמים, על-מנת לקבל תמונת מצב עכשווית לגבי האוכלוסיות המטופלות במערכות השונות.

בנושא זה אני מתכוון, במסגרת משרד המשטרה, להנחות כי המשטרה תבצע מחקר מתקציב המדען הראשי. המחקר יהיה, כמובן, לפי סדרי-עדיפויות, כי יש נושאים שונים שייקבעו על-ידי הצוות הבין-משרדי.

6. מיסוד ההמלצות לשיתוף הפעולה והפצתן במשרדים השונים ייעשו באמצעות צוותי עבודה שייקבעו על-ידי המשרדים.

7. נוסף על ההמלצות המוזכרות לעיל, הצוות ממליץ על רענון הנהלים הקיימים במשרדים ועל הקפדה על ההוראות המפורטות בהם.

גברתי היושבת-ראש, בימים הקרובים אזמן דיון משותף לשלושת השרים הנוגעים בדבר, עם חבר הכנסת עמנואל זיסמן, על-מנת שנשמע את חברי הצוות הבין-משרדי ונקבל החלטות אופרטיביות, כמתחייב מהמלצות הדוח, כדי שאפשר יהיה ליישם אותן בצורה הטובה והיעילה ביותר. אציין כבר, כי, כפי שהומלץ בדוח, כל הנהלים רועננו על-ידי היחידות.

יישום כל ההמלצות האחרות מותנה בהחלטות שיקבלו שלושת השרים ובשיתוף פעולה מלא, בין-מערכתי, על-מנת לקדם את הטיפול בנושא חשוב זה, הן בתחום האכיפה והן בתחום האיתור והמניעה, על-מנת לצמצם את עבריינות בני הנוער עד כמה שניתן.

אני מציע לכנסת, כי ועדה מוועדות הכנסת, ויוחלט על כך כפי שהכנסת תרצה – חינוך, עבודה ורווחה, פנים – תמשיך ותעקוב אחר יישום המלצות הדוח הזה. אני חושב שמן הראוי היה, מאחר שחבר הכנסת זיסמן העלה את הנושא, כי הוא ישמש יושב-ראש ועדת משנה כזאת. מאחר שהדוח הזה הוא ראשון מסוגו מבחינת הניסיון לשיתוף פעולה בין-מערכתי בנושא חברתי, חינוכי, משטרי, הייתי מציע שהמעקב יעשה על-ידי גורם של הכנסת, שידרבן וילווה את המשרדים השונים, כדי לראות גם מה תהיינה התוצאות בהפעלה של ממש.

אראה הישג חשוב מאוד אם נוכל בשנת 1994 לעצור את התהליך של העלייה בתחומי האלימות בקרב בני נוער, ובלבד שלא תהיה עלייה, כי העלייה, לצערי הרב, גם נמשכת.

אלה הן ההצעות שלי. שוב, אני מברך את יוזם הדיון.

דליה איציק (העבודה):

אפשר לשאול שאלה?

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה, אם היושבת-ראש תאפשר.

היו"ר על מאור:

בבקשה, בקצרה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, אתה יכול למדר את סוג האלימות? כלומר, לומר על איזה סוג של אלימות מדובר ואיזו אלימות מובילה?

היו"ר על מאור:

ברשותך, חברת הכנסת איציק, עכשיו כבר הסיכום של הדיון.

דליה איציק (העבודה):

משפט אחד.

היו"ר על מאור:

בקצרה.

שר המשטרה מ' שחל:

האלימות שבה מדובר עוברת מאלימות מילולית, בדרך כלל בוויכוחים בין קבוצות של בני נוער, לאלימות פיזית, לעתים גם תוך התאכזרות. אני לא רוצה סתם לזרוק נתונים, אבל אני חייב לומר לך, חברת הכנסת דליה איציק, אחד הנתונים המדהימים הוא, למשל, שמספר גבוה מאוד, כמעט מגיע ל-40%-45% מכלל בני הנוער, הולכים כשבכליהם יש איזה כלי שיכול לגרום בעת אלימות פגיעה גופנית די קשה, וזה אחוז גבוה מאוד.

גברתי, אני מציע את ההצעות האלה לסיכום הדיון.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת זיסמן, האם יש לך הצעה או שאתה מקבל את הצעות השר?

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מקבל את הצעות השר.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו לא נעבור להצבעה כי זו לא הצעה מנוסחת, אבל אנחנו רושמים לפנינו את המלצות השר לסיכום.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני מבקש לומר משהו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת זיסמן, רק אם יש לך הצעה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

ההצעה היא שהכנסת רושמת בפניה את ההצעות כפי שאני הבאתי אותן וכפי שהשר הביא אותן, שהן הצעות שמאחדות את כל הבית הזה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אני מסכמת, אנחנו רושמים לפנינו את סיכום הדברים שהובא על-ידי חבר הכנסת עמנואל זיסמן ושר המשטרה, בסיכום הדיון על התגברות העבריינות בקרב בני נוער והמשך הטיפול. נצביע על כך.

הצבעה מס' 10

בעד הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ע' זיסמן – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ע' זיסמן נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 12, ללא מתנגדים וללא נמנעים, ההצעות אושרו, ונקווה ליישומן, כמובן.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' מאור:

אנו עוברים לסעיף הבא: שאלות ותשובות לשר המשטרה ושר האנרגיה. בבקשה, השר שחל.

הוצאת דיירים מוגנים מבתיים בכוח

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר המשטרה ביום י"ח בחשוון התשנ"ד (2 בנובמבר 1993):

לאחרונה תוארו בעיתונים מקרים שבהם אזרחים תמימים וקשישים מוצאים מבתיים בכוח, תוך לקיחת כל חפציהם והפיכתם לחסרי בית. פינוי האזרחים נעשה בחטף ובלי מתן אפשרות להתגונן מפני זרוע החוק. במיוחד זכה לפרסום המקרה של י"ק מנתניה (שמו המלא מופיע במקור), אשר סולק מביתו, שבו ביום נהרס עד היסוד משום שבעל הבית רצה להקים מרכז מסחרי במקום.

ברצוני לשאול:

1. מה עושה המשטרה כדי להגן על זכותם של דיירים מוגנים לערער על החלטת בית-משפט לפני פינויים והריסת ביתם?

2. אל מי במשטרה יכולים לפנות אזרחים הזקוקים להגנה מפני אנשי ההוצאה לפועל?

3. האם תיבדק חוקיות התנהגותם של אנשי ההוצאה לפועל במקרה הספציפי של מר ק'?

4. מה יעשה לגבי מקרים דומים?

שר המשטרה מ' שחל:

1. פינוים של דיירים מתבצע על-ידי ההוצאה לפועל, על סמך פסק-דין של בית-משפט, ויש בחוק מנגנונים שאמורים לשמור על זכותם של אותם אנשים להגיש ערעור. המשטרה, כאשר היא מתבקשת לתת סיוע לפינוי או להריסה, בודקת אם נתקיימו כל הדרישות המקדמיות: הודעה, אזהרה וכו', ורק אם כן היא נותנת סיוע. במקרה שההוצאה לפועל ניגשת לבצע פינוי ללא המשטרה והדייר סבור שהפינוי אינו חוקי, הוא רשאי לפנות למשטרה אשר תבדוק את העניין כמו שהיא בודקת כל תלונה ותעשה למניעת הפינוי עד שתתברר חוקיותו.

2. ניתן לפנות לכל יחידה משטרתית.

3. הנושא נבדק. הפינוי היה חוקי ובליווי שוטר.

4. כל אירוע ייבדק לגופו. ההנחיות לשוטרים הן ברורות, כפי שצוין לעיל.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני השר, הבאתי בפניך מקרה ספציפי של אדם מבוגר מאוד שפונה מביתו בשעה 06:00, לא ניתנה לו ההזדמנות להתקשר לבן משפחה כדי לומר ולספר מה עומד לקרות. השוטר במקום לא סייע. משום שמדובר בעיקר בקשישים, כאשר ההוצאה לפועל יוצאת להרוס מבנה, עדיין אני חוזרת על השאלה: מה אדם קשיש, שבאים להרוס את ביתו ולפנותו, יכול לעשות בו ברגע כדי לפחות להשעות, ולו לכמה שעות, את רוע הגזירה? תודה.

שר המשטרה מ' שחל:

לשאלה הזאת, גברת חזן, חייבים לדעת דבר אחד: אין הפינוי נעשה במפתיע. זהו תהליך שנמשך זמן רב מאוד. כלומר, האיש המפונה, לצערי הרב, במצבו הקיים, קיבל התראות, היתה אזהרה, וציינתי כאן, היתה הודעה, הודיעו לו על מועד. כלומר, כל ההליכים האלה היו. המשטרה בודקת אם באמת ההודעה נמסרה, אם היתה אזהרה, אם היה הליך חוקי, ורק אז היא מבצעת.

לא בדקתי כמה זמן נמשך ההליך במקרה הזה, אבל יש להניח שההליך הזה נמשך תקופה ארוכה מאוד. מה שנבדק כאן הוא, שכל התנאים האלה קוימו על-פי החוק, על-פי הכללים, ורק הביצוע היה כפי שהיה, אבל זה אחרי שכל הדברים הקודמים היו ידועים לאיש שפונה.

מותו של ילד בגן-ילדים

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשטרה ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

ילד בן ארבע נפצע אנושות ומת מוות קליני מפגיעה בראשו משולחנות שנפלו עליו. מדובר בגן-ילדים הפועל ברח' ש"י עגנון בירושלים.

על-פי "ידיעות אחרונות" מיום 8 בנובמבר 1993 (רצ"ב צילום הידיעה), מצאו חוקרים ממפלג הנוער במחוז ירושלים כי מדובר ברשלנות.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקר מקרה זה?

2. אם כן – מה העלתה החקירה?

שר המשטרה מ' שחל:

1. התשובה חיובית.

2. החקירה טרם נסתיימה. בסיומה יועבר התיק להחלטת פרקליטות המחוז.

חקירת המשטרה בפרשת דרעי

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר המשטרה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

זה כארבע שנים מצהירה המשטרה, כי "פרשת דרעי" לקראת סיום. לפני כמה חודשים המליצה הפרקליטות על הגשת כתב אישום בתחום האישי, ולאחר הסרת החסינות בכנסת נקבע כי הנושא עובר לבית-המשפט המחוזי בירושלים.

ברצוני לשאול:

1. האם עתה, מבחינת המשטרה, הסתיימה "פרשת דרעי"?

2. אם כן – מתי הסתיימה?

3. אם לא – מדוע לא?

4. האם כיום חוקרת המשטרה אנשים ונושאים בפרשת דרעי או בספיחיה?

5. אם כן – אילו אנשים ונושאים, ומדוע?

שר המשטרה מ' שחל:

5-1. משטרת ישראל העבירה לפרקליטות המדינה את תיקי החקירה בעניינו של חבר הכנסת דרעי, כשכל תיק הועבר עם סיכום החקירה בו.

מאז העברת התיקים לפרקליטות ביצעה ומבצעת משטרת ישראל השלמות חקירה בנושאים ספציפיים, על-פי בקשת הפרקליטות.

המשטרה אינה נוהגת למסור פרטים על חקירות שהיא מנהלת.

תפיסת סמים על-ידי שלטונות המכס

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר המשטרה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

נוכח העובדה שבמדינת ישראל עדיין אין מערך מיוחד לתפיסת סמים בגבולות המדינה על-ידי שלטונות המכס, ברצוני לשאול:

1. איזו כמות של סמים נתפסה בשנה האחרונה על-ידי שלטונות המכס, ומה היא ארץ המוצא של סמים אלו?

2. איזו כמות של סמים, להערכת המשטרה, עוברת את גבולות הארץ בלי להיתפס על-ידי שלטונות המכס?

שר המשטרה מ' שחל:

1. על-פי הידוע למשטרת ישראל, בשנת 1993 לא היו תפיסות סמים על-ידי המכס.

2. כ-3 טונות הירואין, עשרות טונות של חשיש ומאות ק"ג של קוקאין.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נעמי בלומנטל, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני יזמתי בזמני הקמת אגף במכס שיעסוק בסמים, והחל שיתוף פעולה בין המשטרה לבין המכס בכיוון הקמתו של אגף כזה, בין השאר בשל הבקשות של המכס היום.

רציתי לשאול את כבוד השר: היכן עומד הנושא היום? האם שיתוף הפעולה ביניכם לבין המכס נמשך, ומתי אתה משער שאגף כזה אומנם יוקם, משום שהוא לא יכול לקום בלי שתהיה הסכמה ושיתוף פעולה שלכם, של המשטרה. אם יש עיכובים כלשהם, הייתי רוצה לדעת למה.

שר המשטרה מ' שחל:

קיים שיתוף פעולה. מאז הפנייה היו פגישות בין המשטרה לבין אגף המכס. ההיענות היתה חיובית משני הצדדים. לא ידוע לי על עיכובים. מה שידוע לי, שדווח כי קיימת נכונות, וייתכן שהמסלול הזה, שהוא מסלול מקובל בעולם, יהיה אחד המסלולים שאנחנו נטפל בו. בין היתר, אנחנו נערכים גם לאפשרות של הצבת כלבי גישוש לסמים בנמלי התעופה כדי לאתר מבריחי סמים, דבר שמקובל

בהרבה מדינות בעולם. ההחלטה בעניין זה נתקבלה, עושים את ההכנות, כמובן בינינו לבין אגף המכס בנושא הזה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מתי, להערכתך, יוקם האגף?

שר המשטרה מ' שחל:

אימון הכלבים זה עניין של שישה חודשים. החלטנו שיהיו כלבים קטנים, כדי שלא להבהיל את הנוסעים. מדובר בעבודה מקצועית שנמצאת בעיצומה.

אסיר בכלא ג'נין

חבר הכנסת ת' זיאד שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

מר חמא"כ (שמו המלא מופיע במקור), העצור בכלא ג'נין, תושב כפר ברקין, עצור בכלא ג'נין זה כארבע שנים וחצי. לאחרונה ביקרו אותו בכלא בני משפחתו ונוכחו לדעת, שמצבו הנפשי והבריאותי ירוד. לטענתם, הדבר הזה נגרם לו כתוצאה מעינויים שעבר. בני משפחתו ביקשו מהנהלת בית-הכלא לאפשר לו לעבור בדיקות מתאימות אצל רופא או פסיכולוג, אולם הם נתקלו בסירוב.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקרו תלונותיו של העצור הנ"ל בדבר עינויים שעברו עליו? אם לא – מדוע, והאם ייחקרו תלונות אלה?

2. מה הן הסיבות שבעטיין מסרבת הנהלת בית-הכלא לאפשר את הבדיקות הנ"ל?

3. האם תיענה הנהלת בית-הכלא לדרישת המשפחה ותאפשר לפסיכולוג לבדוק את העצור?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. האסיר נמצא במשמורת שב"ס – שירות בתי-הסוהר – החל מ-17 באוקטובר 1993. לשב"ס לא ידוע על עינויים כלשהם.

2. אין כל סירוב של שב"ס לבדוק את האסיר. נערכה לו בדיקה רפואית מקיפה, ובתאריך 2 בנובמבר 1993 הוא נבדק על-ידי פסיכיאטר. בבדיקה לא נמצאה פתולוגיה, אולם הומלץ להעבירו לבדיקה נירולוגית, אשר תבוצע בשבועות האחרונים.

3. בהתאם לנהלים יכול כל אסיר להזמין רופא מומחה לבדיקה, ובלבד שהרופא מצוי ברשימת הרופאים שאושרו להיכנס לבתי-הסוהר הביטחוניים.

עלייה במספר גנבות הרכב בתל-אביב

חברת הכנסת ל' לבנת שאלה את שר המשטרה ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

בחודש אוקטובר התפרסם, כי מאז הסכם העקרונות שנחתם עם אש"ף עלה מספר גנבות הרכב בתל-אביב באופן משמעותי.

ברצוני לשאול:

1. כמה כלי רכב נגנבו בתל-אביב ובמחוזות אחרים מאז נחתם ההסכם, בהשוואה לחודשים הראשונים של השנה?

2. מה הוא מספר הפריצות לבתים במחוזות השונים מאז נחתם ההסכם בהשוואה לחודשים הראשונים של השנה?

3. האם אין בשחרור הקרוב של עצירים מינהליים ואסירים פלשתינים כדי לגרום לעלייה מיידית בפשיעה?

4. איך נערכת משטרת ישראל להגנה על הציבור בחודשים הקרובים ולאחר מימושו של ההסכם?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לצורך מענה על שאלות 1 ו-2 נבדקו שלוש תקופות זמן, בנות 49 יום כל אחת: תקופה א' – 13 בספטמבר 1993 – 30 באוקטובר 1993 (אחרי החתימה); תקופה ב' – 1 בינואר 1993 – 18 בפברואר 1993 (לפני החתימה); תקופה ג' – 1 בפברואר 1993 – 21 במרץ 1993 (לפני החתימה).

במחוז תל-אביב: בתקופה שאחרי ההסכם – 946 גנבות כלי רכב. עלייה של 11.2% לעומת תקופה ב', ועלייה של 16.5% לעומת תקופה ג'. במחוז הצפוני: 269 גנבות כלי רכב אחרי ההסכם. ירידה של 13.5% לעומת תקופה ב', וירידה של 1.1% לעומת תקופה ג'. במחוז הדרומי: 689 גנבות כלי רכב אחרי ההסכם. עלייה של 16.2% לעומת תקופה ב', ועלייה של 14.4% לעומת תקופה ג'. במחוז המרכז: 1,174 גנבות כלי רכב אחרי ההסכם. ירידה של 13.9% לעומת תקופה ב', וירידה של 7.5% לעומת תקופה ג'. במחוז ירושלים: 499 גנבות כלי רכב אחרי ההסכם. ירידה של 4.8% לעומת תקופה ב', וירידה של 11.2% לעומת תקופה ג'.

2. התפרצויות לבתי דירות בישראל:

במחוז תל-אביב: 825 התפרצויות אחרי ההסכם. ירידה של 28.9% לעומת תקופה ב', וירידה של 15.4% לעומת תקופה ג'. במחוז הצפוני: 587 התפרצויות אחרי ההסכם. ירידה של 28.5% לעומת תקופה ב', וירידה של 21.5% לעומת תקופה ג'. במחוז הדרומי: 580 התפרצויות אחרי ההסכם. עלייה של 28.3% לעומת תקופה ב', ועלייה של 13.5% לעומת תקופה ג'. במחוז המרכז: 809 התפרצויות אחרי ההסכם. ירידה של 4% לעומת תקופה ב', וירידה של 10.9% לעומת תקופה ג'. במחוז ירושלים: 301 התפרצויות אחרי ההסכם. ירידה של 17.3% לעומת תקופה ב', וירידה של 18.6% לעומת תקופה ג'.

3. התשובה שלילית. יש להניח שאוכלוסייה זו תהיה מנועת כניסה לישראל.

4. משטרת ישראל כולה ומערך המודיעין בפרט משקיעים מאמצים רבים לכיסוי מודיעיני בכל נושאי הפשיעה, למניעת עבירות ולתפיסת עבריינים, וזאת ללא קשר להסדרים המדיניים.

בכל הקשור לטיפול בעבירות הקשורות לרכב הוקמו צוותים משימתיים במחוזות המשטרה, על-מנת לייעל את הטיפול בנושא זה.

הענשת מפגין מקריית-ארבע

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר המשטרה ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

נמסר לי, כי תושב קריית-ארבע, העובד בירושלים במכון מחקר, נאלץ לחתום על מסמך שלא ייכנס לירושלים, מקום עבודתו, במשך 60 יום. הדבר אירע כשהשתתף בפעולת מחאה נגד מדיניות הממשלה ועמד על המדרכה עם שלט מחאה בידו, כאשר עבר ראש הממשלה במקום, בדרכו ל"בנייני האומה" לעצרת של הסוכנות.

השתתפו עמו במחאה עוד כארבעה מפגינים, והמשטרה באה לעצור את כולם. כשגילה אותו אדם את דעתו שהוא חושש מן המעצר מסיבות משפחתיות, הכריחו אותו לחתום על מסמך התחייבות שלא ייכנס לירושלים במשך 60 יום.

למעשה נעשתה במקרה זה פעולת גירוש ללא משפט, הנוגדת את זכויות הפרט, גורמת לאי-חופש תנועה ולאי-יכולת להתפרנס.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – האם המשטרה נוהגת להטיל עונשים בלי משפט?

3. מה ייעשה בעניין זה?

4. האם אין מאסר של מפגינים ל-48 שעות מוגזם ובא למנוע אפשרות של הפגנה ומחאה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרטים נכונים בחלקם, ולא מדויקים. המפגינים לא הסתפקו בהבעת מחאה תוך עמידה על המדרכה, אלא ירדו לכביש, חסמו את דרכה של מכונית ראש הממשלה, וכן הכו בידיהם על המכונית.

המפגינים נעצרו על-ידי המשטרה ונחקרו. בסיום החקירה שוחררו בערבות מתאימה. אחד מתנאי הערבות היה שלא יתקרבו למשרד ראש הממשלה. לגבי אחד החשודים היתה גם התניה שלא ייכנס לירושלים במשך 60 יום. החשוד הסכים וחתם עליה. חשוד זה שוחרר באותו יום.

כעבור יומיים הגיע למשטרה מכתב מטעם החשוד המבקש להשוות תנאי שחרורו לאלה של שותפיו לעבירה. קצין אגף חקירות ירושלים נתן אישורו לכך, ולמרות זאת הגיש החשוד בקשה לבית-המשפט בנושא. בא-כוח המשטרה הסכים לבקשת החשוד וההגבלה הוסרה, אולם בית-המשפט השאיר על כנה את ההגבלה בעניין ההתקרבות לבית ראש הממשלה.

נגד החשוד הוגש לבית-משפט השלום כתב אישום בגין התקהלות אסורה בניגוד לסעיף 151 לחוק העונשין, התשל"ז–1977.

2. התשובה שלילית. סמכות המשטרה בקביעת תנאי שחרור בערובה מוסדרת בפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969.

בסעיף 11(ב) לפקודה נקבע, בין היתר, כי "רשאי הקצין הממונה, בהסכמתו של החשוד, להתנות את הערובה באיסור להיכנס למקום מסוים או לצאת ממקום מסוים, לפרק זמן שייקבע".

על-פי סעיף 12(2) לפקודה רשאי מי ששוחרר בערובה "להגיש לבית-משפט השלום בקשה לעיון חוזר בעניין הנוגע לתנאי הערובה אם היו בלתי סבירים, או אם נשתנו הנסיבות והדבר עשוי להשפיע על קביעת תנאי הערובה".

3. המשטרה פעלה כדין.

4. התשובה שלילית. למשטרה סמכות מעצר על-פי חוק עד 48 שעות, עד לשחרורו בערובה או הבאתו בפני שופט, ומשך המעצר נקבע על-פי מכלול הנסיבות וצרכי החקירה.

גנבות תפילין מבתי-כנסת

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר המשטרה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

מכת גנבות של זוגות תפילין פוקדת את בתי-הכנסת של ירושלים.

ברצוני לשאול:

1. האם חוקרת המשטרה גנבות אלו?

2. האם יוקצו כוחות לחקירת תופעה זו?

3. האם הוגשו תלונות על גנבות תפילין?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית. כל גנבה שעליה מוגשת תלונה נחקרת כחוק.

2. התשובה שלילית. אין מדובר בתופעה או ב"מכה". המקרים מטופלים כמו כל מקרי הגנבה על-ידי היחידות המפקדות על הנושא.

3. אכן הוגשו כמה תלונות.

חומר מיסיונרי בתיבות הדואר

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

מתלונות של אזרחים עולה, כי במספר ניכר של שכונות בכל ערי הארץ מחלקים בתיבות הדואר חומר מיסיונרי, הכולל הטפה להמרת דת. נוסף על הטפה זו, יש כאן פגיעה ברגשות רבים שאינם רוצים להיחשף או שאינם רוצים שבני ביתם ייחשפו לפרסומים ולתעמולה זו. רצ"ב ידיעה שפורסמה בנושא.

מאחר שמדובר בתופעה בקנה מידה ארצי, שעל אף פרסומים, אזהרות והתראות היא רק גואה, ברצוני לשאול:

האם תחקור המשטרה תופעה זו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כל תלונה שתוגש למשטרה, בצירוף החומר הרלבנטי – עלונים וכדומה – תיבדק ותיחקר על-פי החוק.

הפרת חוק איסור הונאה בכשרות

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר המשטרה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

כידוע, יש חוק האוסר להונות את הציבור בתחום הכשרות, כמו פרסום שקרי בדבר כשרות מוצרים, הפצת מזוזות ותפילין שלא הודפסו בהתאם להלכה, וכיוצא באלה. תפקידה של המשטרה לאכוף את החוק הקיים במדינת ישראל, לרבות חוק זה.

מאחר שיש תחושה שחוק זה לא נאכף, ברצוני לשאול:

1. האם נאכף חוק זה?

2. כמה מקרים של הפרת חוק ההונאה בכשרות נחקרו בכל שנה מחמש השנים האחרונות?

3. בכמה מקרים בחוק זה המליצה המשטרה על הגשת כתבי אישום?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה חיובית, אולם חלק מן העבירות לפי חוק ההונאה בכשרות הן עבירות מינהליות, אשר נחקרות על-ידי משרד הדתות, על-פי תקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי – איסור הונאה בכשרות), התשנ"ב–1992.

2. בשנת 1988 נפתחו 22 תיקים; בשנת 1989 נפתחו 18 תיקים; בשנת 1990 נפתחו 5 תיקים; בשנת 1991 נפתחו 19 תיקים; בשנת 1992 נפתחו 8 תיקים; בשנת 1993 (עד סוף אוקטובר) נפתחו 5 תיקים.

3. בשנת 1988 היתה הרשעה על-ידי בית-משפט בשמונה תיקים; בשנת 1989 היתה הרשעה בשני תיקים; בשנת 1990 היתה הרשעה בתיק אחד; בשנת 1991 היתה הרשעה בשבעה תיקים (תיק נוסף עדיין פתוח); בשנת 1992 היתה הרשעה בשלושה תיקים (תיק נוסף עדיין פתוח); בשנת 1993 (עד סוף אוקטובר) – שני תיקים עדיין פתוחים.

כל יתר התיקים נסגרו על-פי עילות הקבועות בחוק.

התבטאות עורכת-הדין צמל

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר המשטרה ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

בתוכנית "הכול דיבורים", מתאריך 3 באוקטובר 1993, אמרה עורכת-הדין צמל, שכל פעולה נגד הכיבוש היא לגיטימית, לרבות רצח.

ידוע לי כי בחקירת המשטרה הוחלט שלא להעמידה לדין, מהסיבה שהנסיבות אינן מצדיקות המשך חקירה.

ברצוני לשאול:

מדוע פתחה המשטרה בחקירה לגבי הסטיקר שתמך בהריגת ראש הממשלה, ואילו לגבי רצח מתנחלים הוחלט על סגירת החקירה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הכרוז-הסטיקר הקורא לרצח ראש הממשלה מהווה על פניו הסתה לביצוע עבירה פלילית ספציפית, רצח, וקיים עניין ציבורי ברור בפתיחה בחקירה.

נמסר לי על-ידי הגורמים המוסמכים במשטרה, כי בבדיקה שנערכה לא נמצא שהוגשה תלונה כלשהי נגד עורכת-הדין לאה צמל בגין האירוע המצוין בשאילתא, לא נפתח כל תיק בנושא ופרטי האירוע לא ידועים למשטרה.

חבר הכנסת מוזמן להגיש תלונה מפורטת במשטרה, והיא תיבדק על-ידי המשטרה כחוק.

מותה של תושבת נהרייה בתאונת דרכים

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר המשטרה ביום ו' בטבת התשנ"ד (20 בדצמבר 1993):

בתאריך 12 בדצמבר 1993 נהרגה מרים בן-ארי, זיכרונה לברכה, תושבת נהרייה, בתאונת דרכים שאירעה בצומת עין-שדה בנהרייה, כשמכוניתה התנגשה באוטובוס "אגד", שהגיע מכיוון נהרייה.

ברצוני לשאול:

1. כיצד קרה שנהג האוטובוס, פאצל טריף, שוחרר שעות ספורות לאחר התאונה ורשיונו הוחזר לו?

2. כיצד נעלמה דיסקת הטכוגרף מהאוטובוס?

שר המשטרה מ' שחל:

1. נהג האוטובוס שוחרר שעות מספר לאחר החקירה בערבות צד ג', היות שלא היתה עילה להמשך מעצרו. מממצאי החקירה הראשונית עלה, על-פי עדות שני עדי ראייה נייטרליים וממצאים פסיקליים, כי התאונה נגרמה שלא באשמתו, אלא כיוון שהנהגת לא צייתה לתמרור "עצור". רשיון הנהיגה נמצא בתיק החקירה, אך לאור הממצאים הראשוניים, כאמור לעיל, הונפק לנהג רשיון זמני.

2. הנושא נמצא בחקירה. גם אירוע התאונה כולה עדיין נמצא בחקירה.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (צומת):

אדוני שר המשטרה, קודם כול אני מבקשת להודות לך על כך שרק היום הגשתי את השאילתא ואתה כבר משיב לי עליה. תודה רבה.

שאלותי הנוספות הן אלה: האם חקרה המשטרה את נהג האוטובוס בנוגע להיעלמות דיסקת הטכוגרף, הקופסה השחורה? ואם כן – מה העלתה החקירה? הקופסה השחורה נעלמה.

כיצד קרה שרשיונו של נהג האוטובוס הוחלף ברשיון נהיגה זמני שנמסר לידי, וגם זאת רק לאחר התערבות בני המשפחה של האשה שנספתה? הוא המשיך לנהוג ברכב במשך יומיים, ורק אחרי שהמשפחה שלה התערבה, נלקח ממנו הרשיון והוחלף ברשיון זמני.

מדוע לא נגרר האוטובוס לתחנת המשטרה בעכו לבדיקת מערכות הבטיחות אחרי התאונה, כנהוג במקרים כאלה, אלא נגרר לתחנת "אגד" בעכו ושהה שם במשך שלושה ימים?

האם אדוני חושב שמן הראוי להשאיר את המשך החקירה בתאונה זו בידי אותם חוקרים אשר פעלו כפי שתיארתי? תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני חייב לומר, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, יש לי בעיה עם מספר השאלות ששאלת. את בוודאי לא מצפה שאדע את התשובות. אני לא חקרת. אני יכול רק לומר בקשר לשתי שאלות מתוך החמש ששאלת, שרשיון הנהיגה היה בתיק החקירה. לאחר שהגיעו למסקנה, לפי עדות של שני עדים ולפי ממצאים פסיים במקום, כי התאונה נגרמה שלא באשמתו, אחרי הממצאים הראשונים האלה הונפק לנהג רשיון זמני. המשמעות היא שהוא היה בכל זאת כמה זמן בלי רשיון נהיגה. אם הוא נהג אף שלא היה לו רשיון, אינני יודע.

עניין דיסקת הטכוגרף הוא חלק מהחקירה המתנהלת. לאחר השאלות המפורטות שהצגת, אני מציע שתעבירי את הדברים אלי בכתב, אני אבדוק אותם ואתייחס, אם תרצי בתשובה על שאלה נוספת, ואם תרצי בתשובה בכתב אלייך.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

אני מבקשת עכשיו מהשר להשיב על שאלות כשר האנרגיה והתשתית.

הסכם עם קטאר לייבוא גז טבעי

חבר הכנסת ד' מגן שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ה בחשוון התשנ"ד (9 בנובמבר 1993):

פורסם כי בעודך חוזר ומדגיש דבר קיומו של הסכם בין קטאר לבינינו בדבר ייצוא גז טבעי מקטאר לישראל, מגדיר שר הנפט והתעשייה של קטאר את הודעותיך כ"בלתי מציאותיות וכחסרות כל בסיס עובדתי".

ברצוני לשאול:

1. היכן ומתי בדיוק נחתם ההסכם?

2. מי חתם על ההסכם?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

מאחר שאינני יודע ואינני אחראי להודעותיו של שר הנפט והתעשייה של קטאר, אינני יכול להתייחס, לא לשאלה 1 ולא לשאלה 2.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

כבוד השר, השאלות פשוטות מאוד. שאלה 1 – היכן ומתי בדיוק נחתם ההסכם? שאלה 2 – מי חתם על ההסכם?

אני רוצה להזכיר לך, שבמסגרת דיון בשאילתא בעל-פה בעניין הזה הבטחת להבהיר לי את העניין בארבע עיניים. אני מבקש ממך, אם תוכל, להעביר לי את זה במכתב אישי וסגור.

השאלה הנוספת היא, מה הלקחים שהפקת מהפרשייה הזאת. אתה רואה, מדברים עם מי שמדברים, הם מפיצים את מה שהם רוצים להפיץ. אין חולק על כך שגרסתך היא הגרסה הנכונה, אך בכל זאת צריך להפיק לקחים מהפרשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת דוד מגן, מה שאני מציע לטובת העניין הוא שאני אפגוש אותך, אתן לך הסבר ואראה לך מה שצריך להראות.

אני רוצה לומר רק דבר אחד, ונדמה לי שזה מגיע לי. היתה טענה מגוחכת בעיני. לא שלך, חלילה. אני מדבר באופן כללי. היתה טענה שאנחנו חייבים, לא רק בנושא הזה אלא גם בנושאים אחרים, להתחבא מתחת לשולחן. אני לא מקבל את זה לחלוטין. ישראל איננה מדינה מצורעת. מי שרוצה לדבר אתה ידבר אתה באופן גלוי.

שנית, אנחנו גם לא זקוקים, אנחנו לא מקרה סעד, אף אחד לא עושה לנו טובה.

הדבר השלישי, אולי החשוב ביותר, ההדלפה שבה מדובר לא רק שלא היתה שלי, אלא היא יצאה ממשרד ממשלתי מסוים בעיר ניו-יורק שבארצות-הברית, בכתב.

דוד מגן (הליכוד):

משרד ממשלתי ישראלי?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

ישראלי, בוודאי.

גז לחימום לולים

חבר הכנסת ש' אביטל שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

מגדלי הפטמים וההודים קונים גז לחימום לוליהם מבתי-הזיקוק בחיפה ובאשדוד, בתיווכן של חברות הגז. באחרונה עברו בתי-הזיקוק לשיטה חדשה לייצור הגז – גז פחמימני מעובה – לחקלאות, על-ידי פיצוח מזוט. כתוצאה מהשיטה – שיטת הפצחן – נוצר הגז (הגז"מ) עם משקעים בלתי רצויים, שמנים בלתי-רוויים, שאריות שונות ומים.

בנוסף, מחייבות חברות הגז את המגדלים למלא את המכלים בתכיפות ולא לרדת מ-70% גז במכלים. על-מנת ליצור נידוף גז – מנוזל לגז – אסור לעבור את תקרת 90% במכל. נוצר מצב אבסורדי ממש, שבו נאלצים המגדלים לשלם עבור 70% שאינם בשימוש ועבור הובלות תכופות. מלבד ההוצאה הכספית, מצטברים במכלים גז בוטן ושאריות אחרות המפריעות לניצול יעיל של הגז. מצב זה נכון למיליון וחצי בתי-אב צרכני הגז הביתי.

ברצוני לשאול:

1. האם נקבע תקן ברור המחייב את בתי-הזיקוק?
2. האם נערכים פיקוח צמוד ובדיקות, בדומה לפיקוח ולבדיקות שבתחנות הדלק?
3. חומרי הלואי הנוצרים בתהליך הפצחן גורמים נזקים כבדים ותמותה בלול בעונת החורף. מה יעשה המשרד ליצירת גז נקי, נטול שמנים ומשקעים, בעל הרכב כימי של 35% פרופן ו-65% בוטן, ההכרחי למניעת תמותה בלול?
4. האם נשקלת האפשרות להתקנת מתקן לזיקוק הגז"מ הגולמי לאחר תהליך הפצחן?

5. הצרכן והמגדל אינם מנצלים חלק גדול מן הגז ששילמו בעבורו במיטב כספם; כמות גדולה חוזרת לחברת הגז, והצרכן אינו מזוכה על כך. מה ייעשה לתיקונו של מצב זה?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

1. קיים מפרט לגפ"מ – זה הגז שאנחנו משתמשים בו בבית, גז פחמימני מעובה – שנקבע על-ידי מכון התקנים ואומץ בצו על-ידי משרד האנרגיה והתשתית.

2. מינהל הדלק עורך בדיקות שבועיות לבחינת התאמת הגפ"מ המיוצר ומשווק למפרט המחייב.

3. גפ"מ הנוצר בפצחן מסופק לשוק החל משנת 1979, כאשר הופעל הפצחן בחיפה. גפ"מ המיוצר בפצחן באשדוד זהה לגפ"מ המסופק בחיפה. שמנים ומשקעים עלולים לנבוע מטיב החזקת מכלים וצינורות גם בחצרות הצרכנים.

4. לגפ"מ כמוצר סופי בהליך הזיקוק הרגיל או מפיצוח לא דרוש תהליך זיקוק נוסף.

5. על-פי מדיניות משרד האנרגיה והתשתית, הונהגה רפורמה במשק הגז, ובהתאם לכך נכנסו לשוק חברות וספקי גז, שגרמו לתחרות הן במחיר הגז לצרכן והן בטיב השירות הניתן על-ידן.

לכן לא יקשה על המגדלים לבחור בחברת גז או בספק גז כפי שיחפצו. כמו כן ניתן לשלם בעבור הגז על-פי הצריכה בפועל, הנמדדת במונה, ולא על-פי רכישת מכלי גז. אפשרות זו מבטיחה כי המגדל לא ישלם עבור גז שאותו הוא אינו צורך.

ואולי דבר נוסף, חבר הכנסת אביטל. מניסיוני הקודם, מאז הרפורמה, מחירי הגז בצובר ירדו ב-50%. כלומר, אם יש אפשרות, בעיקר בסקטור של המושבים, לצרוך גז לא במכלים אלא בצובר, המחיר שהם ישלמו יהיה, לדעתי, לאין ערוך יותר נמוך ממחיר הגז במכלים.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אביטל. בבקשה.

שמואל אביטל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, האם אני צריך להבין מהתשובה שלך שאתה מודע לכך שצרכן משלם עבור 100% ומפיק בפועל כ-70%? זה לב השאלה ששאלתי.

שנית, בצורה הכי פלאחית, למקבל מכל כזה ידוע מראש, בגלל המגבלות שציינתי, שלא ניתן, בגלל איכות הגז והדברים הנוספים שענית עליהם, להפיק 100%. בעצם על זה אין תשובה.

לנושא הזה יש עוד כמה זנבות. אולי אפשר שמישהו ייקח על עצמו את המשימה לבדוק את העניין מעבר לתשובות שנתת כאן.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני מציע הצעה טובה יותר, חבר הכנסת אביטל. אני מציע שיפנו אלי מטעם הצרכנים שבשם הפנית את השאילתא. אני מוכן, עם מינהל הדלק, למנות צוות מיוחד שיטפל בבעיה הזאת. אני חוזר על הצעתי: אם אפשר לעבור לצריכת גז בצובר, הם יוכלו לחסוך הרבה כסף, ואולי גם להגיע לניצול מלא יותר של כל הכמות שהם צורכים על-ידי שעונים.

חשיפה לאסבסט בחברת החשמל

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר האנרגיה והתשתית ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

בעקבות הכתבה שפורסמה בעיתון "הארץ" ב-19 בנובמבר 1993, בדבר חשש לפגיעה בבריאותם של עובדי חברת החשמל בגלל חשיפה מתמשכת לאסבסט, עולות שאלות קשות לגבי תפקודה של החברה.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא היקף הפגיעה כתוצאה מחשיפה מתמשכת לאסבסט, ובכמה עובדים מדובר?
2. האם נעשתה בדיקה על-ידי הנהלת החברה לגבי כמות ומשמעות הפגיעות אצל העובדים?
3. מדוע לא פעלה החברה לצמצום הסכנות מחשיפה לאסבסט (הידוע כחומר מסרטן)?
4. מדוע אין החברה מפצה את הנפגעים?
5. האם תוקם ועדת חקירה בנושא?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

1. כתוצאה מחשיפה לאסבסט עלולים להתפתח שלושה סוגי מחלות:

א. שינויים בקרום הריאה, אשר מתבטאים בהתעבויות בקרום הריאה, התעבויות דו-צדדיות וסימני הסתיידות אופייניים לחשיפה לאסבסט. מצב זה אינו מחלה. הריאות עצמן אינן פגועות. על-פי התקנות, עובדים כאלה רשאים להמשיך ולעבוד בחשיפה לאסבסט, כמובן, תוך כדי מעקב רפואי.

ב. אסבסטוזיס – מחלת ריאות, אשר גורמת לקשיים בנשימה. המחלה פרוגרסיבית וגורמת לנטיית יתר לחלות בסרטן ריאות. לעובד מסוג זה אסור לעבוד כשהוא חשוף לאסבסט מעבר ל"רמת הפעולה"; רמת החשיפה לאסבסט המותרת על-פי תקנות הבטיחות בעבודה. בדרך כלל עובדים כאלה מוצאים מעבודה בתחנת כוח.

ג. מזטוליזמה – סרטן קרום הריאה, אשר קורה אך ורק כתוצאה מחשיפה לאסבסט, ויש זיקה חד-משמעית בינו לבין חשיפה לאסבסט. סרטן זה קטלני ואינו ניתן לטיפול.

יש כ-100 עובדים שאצלם נתגלו סימני חשיפה לאסבסט. אצל כ-95 מהם הסימנים מתבטאים במצב א', המתואר לעיל, ארבעה עובדים חולים באסבסטוזיס, ולגבי עובד אחד יש חשד למזטוליזמה. שישה עובדים הוצאו מהעבודה בתחנת הכוח והם מועסקים במקומות שאין בהם כל חשיפה לאסבסט.

2. עוד בטרם הותקנו תקנות הבטיחות בעבודה (גיהות תעסוקתית ובריאות הציבור והעובדים באסבסט) ולפני שחלה עליה חובה שבדין לעשות כן, החלה חברת החשמל בבדיקות רפואיות של העובדים החשופים לאסבסט.

החל משנת 1984, עם התקנת התקנות, החברה עורכת בדיקות רפואיות תקופתיות מסודרות, ויש לה מעקב רפואי רציף אחר כל העובדים העובדים בחשיפה לאסבסט.

עובדים שהתגלו אצלם סימני חשיפה לאסבסט מקבלים את כל ממצאי הבדיקות ומדווחים למוסד לביטוח לאומי.

עובדים שפרשו לפנסיה קיבלו את תיקם הרפואי והודרכו כיצד עליהם להמשיך במעקב רפואי.

3. א. האסבסט שימש כבידוד תרמי בתחנות כוח של חברת החשמל בצנרת ובחלקי ציוד חמים אחרים, כפי שהדבר נהוג בתחנות הכוח בעולם. השימוש בחומר זה כחומר בידוד הופסק בתחנות הכוח של החברה החל מרדינג-ד', שתוכננה באמצע שנות ה-60 והופעלה ב-1970, ובתחנות הכוח שהוקמו מאז אין האסבסט משמש עוד כחומר בידוד בתחנות אלה. התחנות הן רדינג-ד', אשכול-ג', אשכול-ד', מאור-דוד ורטנברג. בהן אין אסבסט.

ב. תחנות הכוח שבהן קיים בידוד המכיל אסבסט הן חיפה-ב' וחיפה-ג', רדינג-ב', אשכול-א' ואשכול-ב'. אין מחליפים את הבידוד הנ"ל משום שאין כל סיבה לעשות כן אם הוא במצב תקין, ועל כך מקפידים. האסבסט הקיים מתוחזק כהלכה, עטוף וצבוע, ובמצבו אין בו, כאמור, כל סכנה. החלפה כנ"ל הינה פעולה מורכבת מאוד והיתה משתקת את התחנה לחודשים רבים. לפי המידע שבידי חברת החשמל, גם בחוץ-לארץ לא מקובל הדבר. עם זאת, כאשר יש לפרק את הבידוד לצורך ביצוע שיפוצים או לפי דרישת המכון לבריאות תעסוקתית שליד אוניברסיטת תל-אביב, אשר עורך בדיקות תקופתיות אחת לשלושה חודשים, מרכיבים במקומו חומר חלופי שאינו מכיל אסבסט.

ג. עבודות פירוק אסבסט נעשו בהתאם לכל כללי הבטיחות בעבודה, ככתבם וכלשונם. כאשר פורק בידוד האסבסט ברדינג-א' ובחיפה-א', נסגרו ונאטמו כל הפתחים והותקנו מסננים מיוחדים לאוורור הסביבה. עובדי הקבלן עברו בדיקות רפואיות מיוחדות לפני תחילת העבודה, ובמהלך הפירוק הם עבדו עם ציוד מגן מיוחד כנדרש בתקנות.

על-מנת למנוע התפזרות סיבי אסבסט, הורטב הבידוד, החומר המפורק נארז ונאטם בחביות שפונו לאתר פינוי "שיח' דנון". לאחר גמר הפירוק נערכו בדיקות סביבתיות, ורק משלא נמצאו סיבי אסבסט נפתחו החללים.

עבודות פירוק האסבסט הנעשות כיום מבוצעות על-פי כל דקדוקי הוראות הבטיחות ובהשגחת ממוני הבטיחות. העובדים תודרכו ומתודרכים בכל הוראות הבטיחות בעבודה, הן במסגרת בית-ספר לתפעול של החברה והן באתרי תחנות הכוח.

מן האמור לעיל נובע, שהחברה עשתה ועושה כל שניתן כדי לצמצם את הסכנות הכרוכות בחשיפה לאסבסט.

4. חבות הפיצוי קמה במקום שיש רשלנות.

החברה סבורה כי פעלה והינה פועלת בהתאם להוראות כל דין בנושא ועל-פי מיטב הנורמות שהיו ידועות, וידועות כיום, בעולם, מהצד המקצועי, הטכני, הבטיחותי והרפואי.

כאמור, אף שאין לה חובה חוקית לעשות כן, מדווחת החברה על כל עובד שנתגלו אצלו סימני חשיפה לאסבסט למוסד לביטוח לאומי, שהוא הגורם המוסמך לקבוע, האם מדובר במחלת מקצוע ומהו שיעור הנכות, והוא אף הגורם המפצה, במקרה הצורך, את העובד שנפגע.

העובדים שנפגעו ממשיכים כולם להיות מועסקים בחברה, בלא שנפגעו תנאי עבודתם ושכרם.

5. איני רואה מקום להקמת ועדת חקירה בנושא, באשר כל הנתונים והפרטים גלויים וידועים, לרבות הסיבות לאירוע הפגיעה בעובדים, האפשרויות, אם היו, למניעתן והדרכים למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

שאלה נוספת לחברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

אדוני השר, מדברית אני מבינה שלא היה מחדל בטיפול של החברה, ובעצם אתה אומר שהחברה עשתה את כל מה שרק היתה יכולה לעשות. אם כך, כדי לטהר חברה שלמה מהכתם שדבק בה, אולי תתפרסם איזו הודעה פורמלית מצדך על כל מה שאמרת כאן?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני מנצל את ההזדמנות הזאת, חברת הכנסת דליה איציק, ומזכה אותך גם בזכות – ולדעתי זו זכות – של העברת השאילתא. בתשובה על השאילתא נציין את שם השואלת ונסה להעביר את המידע הזה שנמסר כאן בפירוט רב. מצאתי לנכון, בגלל הבעיה הרצינית, להבהיר אותו בפרטי הפרטים. תודה רבה.

א-חיבור בתים בלגיה לרשת החשמל

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

בתים ביישוב לגיה, אשר הוקמו לאחרונה ונבנו לתפארת ושולמו לגביהם דמי חיבור למערכת החשמל, טרם חוברו למערכת החשמל.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא מחברים את היישוב לגיה למערכת החשמל, ומתי יחובר?

2. מה הן תוכניות משרד האנרגיה למגזר הערבי בשנת התקציב 1994, מה הוא גודל התקציב המיועד למגזר הערבי ומה הוא ייעודו?

3. מתי כבודו מתכוון לבקר ולסייר ביישובים הערביים בנגב?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

1. המועצה האזורית שוקת, שבתחומה מצוי היישוב לגיה, אחראית לחיבור היישוב לרשת החשמל.

המועצה קיבלה לאחרונה מחברת החשמל אומדנים לחיבור ארבע השכונות הקיימות, בהיקף של כ-2 מיליוני ש"ח.

כאשר יועבר לחברת החשמל תשלום בסך 10% מהאומדנים, תחל החברה בתכנון המפורט של רשת החשמל לשכונות הנ"ל. לאחר השלמת תכנון – האורך כחודשיים – וקבלת יתרת התשלום תבוצע העבודה.

2. משרד האנרגיה והתשתית כלל בתקציבו לשנת 1994 כ-2.5 מיליוני ש"ח לסיוע לחיבורים במגזר המיעוטים. זו עלייה של כ-50% לעומת תקציב 1992, שהיה 1.65 מיליון ש"ח.

היישובים הבדואיים לגיה וחורה אמורים לקבל כשליש מתקציב הנ"ל, 800,000 שקל, בצורת מענק לסיוע לחיבור השכונות לרשת החשמל. כמו כן יקצה המשרד סכומים נוספים מתקציב 1995, בהתאם לצורך. יצוין, כי בשנה שעברה העביר משרד האנרגיה כמיליון ש"ח ליישוב הבדואי חורה, לצורך סיוע לחיבור היישוב לרשת החשמל.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מודה לכבוד השר על התשובה. ברצוני לשאול: 1. מדוע לוקח כל כך הרבה זמן לחבר שכונות קיימות, בתים שאנשים השקיעו בהם הרבה כסף, לרשת החשמל? יש בתים בחורה ובלגיה שבמשך שנתיים לא חוברו לרשת.

2. האם משרד האנרגיה מוכן לסייע לחיבור בתי-ספר ביישובים הלא-מוכרים? קיימים בתי-ספר יסודיים שבהם לומדים ילדים בגיל רך יחסית. האם משרד האנרגיה מוכן לסייע לחיבורם לרשת החשמל?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

לגבי הזמן, לא אוכל להשיב תשובה ספציפית. ייתכן שהבעיה היתה של אי-מציאת קו למקום.

לשאלה השנייה – התשובה חיובית. אם תהיה פנייה בקשר לחיבור מוסדות ציבור, כמו בתי-ספר, משרד האנרגיה יסייע גם במקרים אלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

כבוד השר ישיב על שאלתא מס' 2164, של חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה.

חובות של עיריות ערביות ביש"ע לחברת החשמל

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום כ"ג בכסליו התשנ"ד (7 בדצמבר 1993):

התקשורת דיווחה כי עיריות עזה ורפיח חייבות 30 מיליון ש"ח לחברת החשמל הישראלית, בגין צריכת חשמל.

ברצוני לשאול:

1. כמה כסף חייבות עיריות ערביות ביש"ע לחברת החשמל?

2. מה ייעשה כדי שהן תשלמנה את חובותיהן?

3. האם חברת החשמל ממשיכה לספק חשמל לעיריות אלו? האם היא קיבלה הוראה על כך?

4. מי יישא בהפסד הכספי הזה?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

1. אספקת החשמל ליהודה ולשומרון מתבצעת בצובר, באמצעות הרשויות המקומיות. הן מספקות את החשמל לתושבים והן גובות את התשלומים המגיעים בעבור תצרוכת החשמל.

חוב העיריות ברצועת-עזה, נכון ל-15 בדצמבר 1993, הוא 27.7 מיליון שקל ברוטו, או כ-18.5 מיליון שקל נטו. חלק הארי של החוב הינו של העיר עזה, כ-13 מיליון שקל.

בשטחי יהודה ושומרון אין חובות של הרשויות המקומיות לחברת החשמל.

2. במסגרת המדיניות השוטפת מבצעים ניתוקים סלקטיביים בשכונות שונות על-מנת לזרז את גביית החובות.

3. חברת החשמל מספקת חשמל לרשויות המקומיות למרות היווצרות החוב. הדבר נעשה בתיאום עם הדרגים הביטחוניים המופקדים על הסדר הציבורי וביטחון הציבור ובידיעת הממשלה.

4. במסגרת המשא-ומתן עם "רשות החשמל", כשהיא תקום על-פי הסכמי אוסלו, יידון נושא החוב המצטבר. כמו-כן ידונו באספקת החשמל העתידית לשטחי האוטונומיה. להערכתנו, החובות ייגבו ולחברה לא ייווצר הפסד כספי.

אני רוצה להוסיף. בכנס בין-לאומי שבו השתתפו כשבעה שרי אנרגיה ממדינות אירופה עלה הנושא של החוב. היתה פנייה של ממלא-מקום ראש עיריית עזה. הוא קיבל על עצמו התחייבות של כבוד – מה שנקרא בערבית: בשאראפי – שהוא יחזיר את החוב. נעניתי וחיברתי את השכונות. לצערי הרב, עברו שלושה שבועות, והחוב לא שולם. בלית ברירה אנחנו פועלים בהתאם למקובל, עם גורמי הביטחון, לניתוק בצורה מתוכננת כדי לזרז את גביית החוב. הוא הבטיח שהוא יבוא לחברת החשמל ויסדיר את החוב, נתתי את האשראי והזמן; הדבר לא נעשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לכבוד שר האנרגיה והתשתית.

הצעות לסדר-היום המלצות מבקר המשטרה הפורש שלא לסגור תיקים בנושא אלימות במשפחה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעות לסדר-היום מס' 2834, 2839 ו-2846 בנושא: המלצות מבקר המשטרה הפורש שלא לסגור תיקים בנושא אלימות במשפחה. אני מזמינה את ראשונת המציעים, חברת הכנסת נעמי בלומנטל. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ככל שהעמקתי לקרוא בדוח מבקר המשטרה, דוח-אדן, כך הלכה והתגברה אצלי התחושה, שכל הדיבורים האלה וכל הביטויים באשר לצורך לפעול לשיפור המצב בנושא האלימות נגד נשים – הם דיבורים מן השפה ולחוץ, לא יותר מאשר הצהרת כוונות חסרות משמעות. וזאת, משום שאולי באופן בלתי מודע קיים מין רצון לשמר את המצב הזה, קיים הרצון שהנשים תמשכנה לסבול מן הדיכוי וההשפלה שיוצרת האלימות המכוונת נגדן. זה לא שלחברה יש רצון שכזה, אבל הפרטים, שהם בעלי כוח, הממוקמים בכל מיני מקומות בתהליך קבלת ההחלטות – הם אלה שיוצרים אותו רצון חברתי, הם אלה שרוצים לשמר את המצב הקיים ולא לראות את סיומו של מצב האיום הפיסי והנפשי, את סיומו של מצב ההשפלה שגורמת האלימות המופנית כלפי נשים.

תסתכלו על החברה שלנו. בתחומים מסוימים נשים התפתחו יפה. נשים יכולות לעבוד היום בתחומים רבים שהיו סגורים בפניהן בעבר. הן יכולות להיות בעלות רכוש – אומנם לא כמו הגברים, כמובן; הן יכולות להיות אפילו חברות כנסת – לא כמו הגברים כמובן. מה נשאר, רבותי? מה יחזיר את הנשים למקומן הטבעי כאובייקט שבא לשרת את הגבר? מה יחזיר אותן למקומן כקבוצה? – האלימות. את יכולה להיות רופאה, או פרקליטה – זכור לכם המקרה בחיפה – או בעלת רכוש, אבל בבית עדיין תהיי צפויה למכות, להתעללויות, להשפלות, בלי שתזכי להגנה נאותה מצד החברה.

על סמך מה אני אומרת את הדברים האלה? על סמך דוח מבקר המשטרה, דוח-אדן, שמבטא מגמה שמתקיימת במציאות ואשר נגדה אני באה להתריע היום.

בשנת 1977 הופץ במשטרה מחקר שנערך על-ידי אגף החקירות ומחלקת החקירות, ובעקבות המחקר פורסמו במשטרה פקודות קבע והנחיות לטיפול. "למרות זאת", קובע דוח-אדן הנוכחי, "הבעיה נותרה בעינה ואולי אף החמירה".

בשנת 1989 מונתה ועדה בראשותה של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, גברת יהודית קרפ. משטרת ישראל היתה שותפה לוועדה. המלצות ועדת-קרפ אומצו על-ידי המשטרה, והנחיות מפורטות פורסמו באפריל 1990.

שוב – מחקר, ועדה, המלצות, הנחיות. והתוצאות בשטח באופן מעשי?

בחודש אוגוסט 1991 ערכה מבקרת המדינה ביקורת אופקית בנושא. "ממצאי הדוח, וכך גם תגובות גופים בקהילה המטפלים בנושא, מלמדים כי עדיין לא חל שינוי מהותי באופן ובטיב הטיפול בנושא של הגופים המטפלים וכך גם במשטרת ישראל". כך קבע הדוח.

מה המסקנה המתבקשת? שמאז שנת 1977 לא חלה בשטח באופן מעשי שום תזוזה מהותית באופן שבו מטפלת משטרת ישראל בנושא הנשים המוכות. בכל יום אנחנו שומעים וקוראים על מעשי זוועה שנעשים בנשים, על נשים שנרצחות על-ידי בעלים, ובמשטרת ישראל – גם אחרי 14 שנים – "לא הוכנה תוכנה מתאימה לקליטת כל המידע אודות נשים מוכות בקובץ ממוכן". במלים פשוטות: נושא הטיפול בנשים מוכות איננו ממוחשב. אני יודעת שכבר שנים נעשים ניסיונות להתקדם בנושא, ואני מקווה לשמוע בשורות מפי שר המשטרה. במשטרה רושמים את התלונות של הנשים ביד, והתלונות

נרשמות בדרך כלל על שם הקורבן – האשה כמובן. אף שמדובר בתחום רגיש ומסוכן, אין כיום במערכת המשטרתית יכולת לקבל מידע שוטף ועדכני על ביצוע תהליך הטיפול בתלונות בני זוג. גם אי-אפשר להשיג במשטרה נתונים סטטיסטיים על תופעת הגברים המכים.

במקרים רבים מחליטה המשטרה לסגור תיקים "מחוסר עניין לציבור"; שוטרים עדיין מוכנים לבטל תלונות של נשים על סמך שיחות טלפון עמן.

בדרך כלל מתקיימת חקירה בלתי מספקת מצד איש הסיור שמגיע לבית המתלוננת, וכן אין הקפדה על עריכת בדיקות רפואיות למתלוננות, אף שתוצאות הבדיקות יכולות לשמש כראיות בבית-המשפט.

הטיפול נמשך זמן רב, בין השאר משום שהתוקף מוזמן לחקירה בכתב, וכך הלאה וכך הלאה. אגב, היום ידוע לי על מקרים קשים שבהם, כאשר מגיע הבעל המכה, והאשה מבקשת להוציא נגדו צו הגנה, השוטר, כחבר אל חבר, מציע לבעל המכה, אתה יודע מה? – תעזוב את הבית לשבועיים, זה צו ההגנה, כך לא יפתח נגדך הליך שהוא מעבר לכך.

אין היום במשטרה מדיניות טיפול אחידה, וההתייחסויות לתלונות המוגשות משתנות לפי השקפת עולמו של מפקד התחנה. השקפת עולמם של מפקדי התחנות איננה משוחררת, לצערנו, מדעות קדומות; ואגב, זה משתנה בין תחנה לתחנה.

עד היום, על-פי הדוח, נערכו רק שלוש השתלמויות ייחודיות לשוטרים ממגזרי החקירות, לא בכלל, אלא ממגזרי החקירות והסיור. אני חייבת לציין, שעל אף הביקורת על מספר לא מספיק של השתלמויות בנושא לשוטרים, הרי זאת תוכנית השתלמויות הרבה יותר עשירה מזו של שופטי ישראל – ויש לי על כך ביקורת חריפה מאוד – שאמורים לשפוט גם במקרים של אלימות במשפחה.

לא יאה זה הוגן לומר שהמשטרה לא פועלת כלל, אבל דוגמאות מוחשיות מראות את הבעייתיות. בדוח-אדן מוזכר ניסוי מוצלח שנערך בתחנת באר-שבע, בתחום יישום מודל שנבנה על סמך ההמלצות, שמקיים, בין היתר, שיתוף פעולה הדוק בין גורמים בקהילה ושימוש בטיפול כפוי, והתוצאות מרשימות ביותר. בתוך שנה היתה ירידה משמעותית של כ-60.5% במספר התיקים הפליליים שנסגרו בעילה של חוסר עניין לציבור, ובתוך שנה נרשמה עלייה של 600% בשימוש במעצר, אם כי אנחנו יודעים שיכולות להיות גם שיטות טיפול אחרות.

יש להבין שטיפול נכון של המשטרה בנושא, בשילוב גופים קהילתיים, יביא למיגורה של הבעיה. זאת איננה רעה חולה של החברה שלנו שאין לה פתרון, ואין שום הצדקה בעולם ואין לנו זכות לעמוד מנגד ולא לפעול למען של הנשים המוכות, הנאנסות, הבנות שנאנסות על-ידי אביהן וקרוביהן והבנים הרכים שמתעללים בהם מינית, פיסית, ונפשית.

על המשטרה לפעול מייד וללא השהיות נוספות ליישומן של כל שרשרת ההמלצות, לרבות המלצות ועדת-קרב והמלצות מבקר המשטרה, דוח-אדן, ולהיענות למסקנות של הביקורת. אסור, בשום אופן, שבחברה שלנו, בשנת 1993, נחיה עם מציאות שבה מתחילת השנה נרצחו 21 נשים על-ידי בני-זוגן. נשים חפות מפשע, ברות, זכות, והן נרצחו באכזריות רק בשל חטאת היותן נשים.

אני הייתי מבקשת את מעקב הכנסת אחר יישום ההמלצות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל.

אני מזמינה את חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשטרה, האמת היא, שלאחר הדברים הממציים של חברת הכנסת בלומנטל, אין הרבה מה להוסיף, ואף-על-פי-כן הייתי מבקש תשובות על כמה שאלות ועל כמה הערות בעקבות דוח מבקר המשטרה.

אני חושב שזאת גם הזדמנות לברך אותו על פרישתו. אני מבין שאלו הדוחות האחרונים שהוא מגיש לפני כניסתו של המבקר החדש. אני חושב שהמבקר היוצא עשה עבודה נאמנה וטובה במשך השנים שהוא היה מבקר המשטרה, ותרם רבות למערכת המשטרה ולכולנו, כמובן.

לפני זמן קצר עמדת על הדוכן הזה, אדוני השר, ושיבחת – אני מצטרף לכל השבחים – את חבר הכנסת זיסמן, אבל יותר מכך את עניין העלאת נושא הפשיעה בקרב הנוער. אני הרגשתי, בתשובתך זאת, שהינך מייחס חשיבות רבה לנושא. נתת תשובה מאוד ממצה, ולא חסכת במלים כדי לציין כמה חשוב הנושא.

השאלה הראשונה שלי אליך, אדוני השר, האם בעיית האלימות בתוך המשפחה חשובה בעיניך כמו אותה בעיה או כמו בעיות אחרות שאתה מטפל בהן? ההרגשה בשטח אינה כזאת. לא שלא חשוב בעיניך, יכול להיות שבעיניך כן חשוב, אבל ההרגשה איננה כזאת.

אני רוצה להעיר כמה הערות. די הרבה תיקים נסגרים מחוסר עניין לציבור. הסבר לי מה זה חוסר עניין לציבור בנושא אלימות במשפחה? אינני מבין את המושג הזה. כאשר בעל מכה את אשתו, בכל מקרה זה לא עניין לציבור. מתי קובעת המשטרה שיש עניין לציבור ומתי קובעת המשטרה שאין עניין לציבור בעניינים האלה, בעניינים של סכסוכים בתוך המשפחה? הרי חוסר עניין לציבור זה לא חוסר ראיות. צריך להבין את שני המושגים. אם המשטרה אומרת: חקרנו את העניין, חקרנו, ולא מצאנו ראיות – זה עניין אחר. אבל חוסר עניין לציבור, המושג חוסר עניין לציבור, אין הכוונה שהתיק נסגר מחוסר ראיות. הכוונה היא שיש ראיות או שיש מקום לחקירה, רק יש חוסר עניין לציבור – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אם מותר לי, אני אביא דוגמה – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש – – –

שר המשטרה מ' שחל:

באה אשה ואומרת שהיא איננה מגישה תלונה. לצערי הרב, מקרים רבים – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

זה לא חוסר עניין לציבור; זה ביטול תלונה.

שר המשטרה מ' שחל:

יש הרבה מקרים כאלה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני לא אומר שלא. אני רוצה לומר לך, אדוני השר, שני דברים: א. גם במקרים כאלה לא הייתי מזדרז לסגור את התיק, כי הרבה פעמים הדבר נעשה בלחץ ובאיום, ואנחנו מכירים את זה.

אני רוצה לומר לך, שאני גר באזור שלצערי הרב הדברים האלה נפוצים מאוד בו. היתה אמירה של מפקד משטרה באזור שלי, ואני מספר את זה כאנקדוטה, לא אומר לך את שמו, אבל היה דיון אצלנו במושב על גידור המושב בעקבות האוטונומיה. אתה ודאי יודע שכרגע, באזורי הספר העתידיים, מציעים לנו לגדר את עצמנו. הזמנו את מפקד המשטרה כדי להבין מה העניין, והוא אמר: תראו, יש שני סוגי עבירות – יש עבירות קלות ויש עבירות חמורות. העבירות החמורות קורות כאשר הערבים באים מעזה וגונבים מכוניות, מהרפתות, ותפוזים, והעבירות הקלות הן עבירות שבינו לבינה. כך הוא אמר וכך הוא התבטא באספת חברים אצלנו במושב. לכן הוא אמר באותו מקום, שם, הוא ציין מקום, ששם יש עבירות וזה לא נורא. אצלכם הדבר חמור כי גונבים מכוניות, גונבים פרות, גונבים תרנגולות, גונבים תפוזים, אבל שם, זה שהבעל מכה את אשתו – זה נקרא אצלו בכרוניקה העבירות – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בדירוג.

יצחק לוי (מפד"ל):

בדירוג; הוא קרא לזה עבירות קלות. עבירות הרכוש הן עבירות חמורות. עבירות שבגוף, הוא אפילו לא קרא להן עבירות שבגוף. יש עבירות רכוש, יש עבירות של אלימות, ויש עבירות, זה נקרא "עבירות שבינו לבינה". עבירות שבינו לבינה הן דבר אחר.

בעקבות הדוח הזה, אדוני השר, אני רוצה באמת שתבהיר את הנקודה הזאת. גם כאשר אשה באה ומבטלת תלונה, אינני יודע מה הינך יכול לעשות מבחינה חוקית. יכול להיות שאתה מוגבל מצד החוק, כי אם היא ביטלה תלונה – אין תלונה, אבל צריך לדעת בשורש העניין, שבהרבה מאוד מהמקרים הדבר נובע מאיומים. או איומים של המכה עצמו או איומים של משפחת המכה או של הסביבה. מאיימים עליה והיא הולכת ומבטלת את התלונה בגלל האיום.

האשה הזאת נתונה בסיכון כפול עכשיו. היא נתונה בסיכון כפול, כי הם יודעים שהיא כבר לא תלך למשטרה, כי השוטף יעשה ממנה צחוק. לא שהוא לא ירשום את התלונה, אלא הוא יגיד לה: כל יום את באה ואת מבטלת; מה את מבבלת את המוח? תלכי ותסתדרי עם בעלך. שמעתי התבטאויות כאלה. בשביל מה את צריכה לבוא בכלל? אתמול באת וביטלת, שלשום באת וביטלת, תעזבי. אני לא אומר שהוא לא רשם, אבל ההתייחסות מלכתחילה היא התייחסות מזלזלת. לכן האשה הזאת נמצאת בסיכון כפול ומכופל.

והמשטרה – המשטרה באה ואומרת: זה נקרא חוסר עניין לציבור. אבל חוסר עניין לציבור זה לא ביטול תלונה. חוסר עניין לציבור זה יותר מזה. חוסר עניין לציבור זה שיש תלונה ויש אולי גם בסיס מסוים לראיות, אין ביטול, והתיק נסגר בגלל חוסר עניין לציבור. זאת הערה אחת, אדוני השר. הייתי רוצה, אם אפשר, לשמוע הסבר לעניין הזה, כי אני חושב שהוא חשוב.

דבר שני, האם המשטרה, האם מותר לשוטף לטפל בתיק שבינו לבינה דרך הטלפון? או האם הוא חייב לצאת למקום, האם הוא חייב לצאת לשטח, האם הוא חייב לראות את הדברים? זאת כיוון שהיו מקרים, דווקא במקומות הקטנים שבהם איש מכיר את רעהו, השוטף, חבר קצת של הבעל, מרים טלפון לאשה ואומר: עזבי, בשביל מה? תסתדרי אתו, אז מה אם הוא הפסיד את כספו במשחק? זה קורה. אצלנו כולם כך. והוא מנסה לשדל אותה בטלפון שתבטל את התלונה או שלא תתלונן, ויש מקרים כאלה. אני שואל: מה ההוראות? כאשר מגיעה תלונה כזאת, או בטלפון או פיסיית, האם שוטף יוצא למקום?

שר המשטרה מ' שחל:

מתי זה קרה?

יצחק לוי (מפד"ל):

זה קורה הרבה. אם אתה רוצה, אני אביא לך גם מקרים. אין לי כרגע, לא הבאתי עמי מקרים, אבל אני שואל: האם ידועה לך תופעה כזאת? ואם לא ידועה לך תופעה כזאת, אני אומר לך שהיא קיימת.

שאלה שלישית, אדוני השר, בנושא המחקר. אני עסקתי קצת בנושאים של אלימות במשפחה בכל מיני גוונים, ונתקלנו באי-יכולת ללמוד לעומק את העניין ולהסיק מסקנות אמיתיות בגלל חוסר רישום וחוסר מחקר. רישום יש.

שר המשטרה מ' שחל:

להיפך, יש לנו בעיה עם הרישום – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

כן, כאשר אני מבקש נתונים והנתונים הם די חלקיים, נתונים לא גמורים, הרי המחקר עצמו הוא מחקר לוקה. כלומר, הבסיס של המחקר זה הרישום, הסטטיסטיקה, הידיעה לניתוח, ולאחר מכן אפשר לעשות על זה מחקר.

לכן, הבקשה הצנועה שלי היא, שההתייחסות של המשטרה לנושאים האלה תהיה כמו ההתייחסות לעבירות חמורות שהזכרתי קודם. תודה רבה, אדוני השר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. אני מזמינה את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני מברכת את המשטרה, שהיה לה מבקר כזה שהקדיש זמן לבעיה חברתית חשובה כל כך, ואני רוצה לקוות שהדוח הזה, שהוכן, כפי שקראתי, על-ידי תת-ניצב אורה בר-גיל, יהיה דוגמה למבקר החדש איך מטפלים באומץ, ביושר ובהחלטיות בנושא קשה מאוד. במיוחד, אני חושבת, ראוי לברך על הדוח מכיוון שהוא לא הסתפק בביקורת, אלא גם כלל בסופו שורה של המלצות מאוד מאוד חשובות; ממש דוח מפואר.

אני רוצה להעיר כמה דברים, נוסף על הדברים שכבר נאמרו. שורש הבעיה, כפי שכבר למדנו בדיונים קודמים לגבי הטיפול המשטירתי, ולא רק המשטירתי, אבל במקרה שלנו של הטיפול המשטירתי בתלונות של נשים מוכות, הוא בצורך לעשות הזזה של הדגש בנושא הזה מהתייחסות לאלימות כלפי נשים כלבעיה משפחתית להתייחסות אליה כבעיה של אלימות. כל עוד השוטרים התייחסו, לפי המסורת הישנה, לנושא של אלימות במשפחה עם דגש במלה "משפחה", והכול סבב סביב השאלה, איך לטפל במשפחה שיהיה בסדר ויהיה שקט, העניין של האלימות היה משני – מובן שהטיפול

המשטרתי אז היה לקוי מאוד. ככל שהמשטרה, בכל המערכות שלה, תתייחס לבעיה של אלימות כלפי נשים כבעיה של אלימות, הנעשית בין בני זוג, אבל זו אלימות שלא רק שאינה נופלת, אלא אפילו עולה בחומרתה מכמה וכמה בחינות על אלימות רגילה בין בני אדם, אני חושבת שהטיפול המשטרתי בכללותו ישתנה.

אני מעריכה, לפי הניסיון שלי, שאם נבחן פרק זמן ארוך, שניכרת מידה מסוימת של שינוי, והכיוון, אני חושבת, גם פחות או יותר ברור. אבל עדיין אני מניחה שיש שוטרים לא מעטים הסבורים, שאין דינה של אלימות במשפחה כדין אלימות בכלל. לכן אני מעריכה שהטיפול, אם אפשר לומר הלימודי-החינוכי הזה, בכל המסגרות המשטריות הוא הדבר הראשון והחשוב ביותר.

מכאן, אם מתייחסים לבעיית האלימות כלפי נשים ואת בעיית האלימות במשפחה כבעיית אלימות, נחוץ שינוי תפיסה בסיסי גם לגבי הסנקציות. אני חושבת ששוטרים, פחות או יותר ובדרך כלל, מודעים מאוד לסנקציות שצריך ליישמן במקרה של תקיפה רגילה, סתם תקיפה בין אזרחים, או בין שני גברים. הבעיה היא להביא אותם למסקנה, שבעצם אותן סנקציות נחוץ להפעיל גם במקרה של אלימות במשפחה. הכוונה היא לשימוש בכל מגוון האפשרויות שנמצאות בידי השוטר עוד בטרם מגיע הנושא לדיון משפטי ועוד בטרם הושלמו כל הליכי החקירה. בהקשר זה השאלה היא, מה ניתן לעשות כדי להבטיח פעולה מיידית נגד הגבר המכה, כדי שתופסק האלימות וגם תוגן האשה. אני חושבת שלאורך הדוח של מבקר המשטרה השאלה הזאת עומדת במרכז העניין.

חבר הכנסת יצחק לוי ציין את הבעיה של הנסיגה של נשים מתלונותיהן. הרי אחת הסיבות לנסיגה היא, שכשחוזרת האשה לביתה לאחר הגשת התלונה, מה שהיא "זוכה" לו בבית, "קבלת הפנים", מביאה אותה, אם מתוך פחד אם מתוך חשש לחייה ואם מסיבה אחרת – לבטל את תלונתה.

בהפסקת האלימות, שבה מדובר, הכוונה היא לתת בידי השוטר, בידי הקצין, אמצעים כאלה, שאתם הוא יוכל לעמוד מול הגבר המכה מצויד לא באיום שיהיה עונש בעוד חצי שנה או שנה, כשייגמר המשפט, אלא בטיפול מידי. אני רוצה להשוות את זה, אדוני השר, לטיפול בתאונות דרכים או בעבירות תנועה. המשטרה והמחוקק מצאו דרך לטפל בעבירות תנועה בצורה מיוחדת, שמקנה לשוטר מהירות תגובה: סמכויות שונות, כמו שלילת רשיון. השאלה היא, האם אפשר היה לתת לקצין או לשוטר רמה כזאת של סמכויות. אני חושבת, ששינוי כזה היה גם פותר בעיות מיידיות, אבל גם יוצר אווירה חדשה לגמרי.

כאן אני מבקשת לומר לך, אדוני השר, ששאלת האווירה בתחנת המשטרה היא רצינית מאוד, השאלה באיזו אווירה מתקבלת האשה. אני רוצה להזכיר לך את הסיטואציה שבה שהאשה מגיעה לתחנת המשטרה: חבולה, מרוטה, לפעמים הבגדים קרועים, ממררת בבכי, עיניה אדומות, רועדת, מפוחדת. ואם אומרים לה אז: את יודעת מה, שבי שם על הספסל, אנחנו נקרא לך כשיגיע התור – אני חושבת שבמקרים לא מעטים עד שיגיע התור היא תעזוב את התחנה מאלף ואחת סיבות. לדעתי חיוני להתייחס בצורה אחרת לגמרי לתלונות של נשים על אלימות, גם כדי לשכנע את הנשים שחשוב לדבוק בתלונה. בהקשר זה, אני משוכנעת שהמערכת צריכה לגלות באמת יחס חסר פשרות כלפי גבר מכה ולהוציא לגמרי מכלל נהוג את גילויי ההבנה כלפיו, כביכול האשה התגרת בו וכו'.

אני רוצה להציע לך, אדוני השר, ליישם מייד את כל ההמלצות האופרטיביות שבסיכום הדוח. אבל אני רוצה להדגיש חמש מהן. אחת, עניין מחשוב המערכת. אדוני השר זוכר שהיו שאילתות בנושא הזה והוא נדון בוועדות. נעלה מהבנתי מדוע בעידן המודרני המהולל אי-אפשר לפתור בעיה זו. אני מבינה

שזו בעיה כספית, ואם לא כספית אז נא להסביר מה ייעשה בעניין מחשוב המערכת להבחנה בין סוגי אלימות, בעניין תלונות של נשים והמשך הטיפול בהן.

נקודה שנייה, אני כבר הזכרתי אותה, עניין הרחבת סמכויות קצין המשטרה לגבי פתיחת תיק, הבאה לדין, מעצר מניעתי ומתן הגנה לאשה.

הדבר השלישי, חשוב מאוד, נדמה לי, הרעיון של שחרור בערובה עם תנאים, ואם הגבר המכה מפר את התנאים – הוא יהיה נתון למעצר עד תום ההליכים. זו נראית לי המלצה יוצאת מהכלל. ילך הגבר המכה הביתה עם השוט הזה מעל ראשו: מעצר עד תום ההליכים. בראייה עתידית נדמה לי שזה דבר חשוב מאוד.

דבר רביעי, התמחות של קצינים ושוטרים. ככל שיהיו קצינים רבים יותר ושוטרים מומחים בנושא הזה, כמו גם בתחומים אחרים, הטיפול יהיה טוב יותר.

ודבר אחרון שלא קראתי בדוח הזה, אבל בעבר כבר דיברתי אתך על כך, ונדמה לי שהוא עדיין דחוף ביותר, הוא פתרון המחסור בחוקרות דוברות ערבית. ככל שאני יודעת, הנושא הזה לא נפתר. אני אישית ניסיתי לשכנע עד כמה חשוב לעבוד במשטרה בנושא הזה. אני מקווה שבשיתוף פעולה יגדל מספר החוקרות שיכולות לחקור בשפה הערבית, בהתאם לצרכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. אני מזמינה את כבוד שר המשטרה להתייחס להצעות.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, משה רבנו היטיב להסביר את מהות הביקורת. כאשר שאלו אותו לפשר הדין-וחשבון שהוא נותן על התרומות אשר קיבל להקמת היכל המשכן, הוא אמר: הבורא הוא בוחן כליות ולב, אבל הבריות אין להן התכונה הזאת, לכן עלי לפרט בפניהן אחד לאחד את מעשי ולעמוד לביקורת העם.

מבקר המשטרה, האלוף (מיל.) ברן, או אברהם אדן, סיים את תפקידו עם שלושה דוחות ביקורת, שכל אחד מהם עוסק בנושא חשוב מאין כמוהו. ועל-פי הנוהל שהנהגתי במשרד, כל דוחות הביקורת חשופים לציבור. הם פורסמו, ופרסומם היה לאחר טיפול מערכתי, לא רק בקריאת הדוח, אלא כל מערכת שאליה מיועד הדוח, במקרה זה משטרת ישראל, במקרה של הדוח השני – שירות בתי-הסוהר, כל גוף משיב על הביקורת, ואחר כך מתקיים אצלי דיון כדי להגיע לסיכומים מעשיים, מה מתוקן, מה מקובל. ואם יש מחלוקת עניינית, צריך לטפל בה, כדי לדעת מדוע לא ניתן לבצע אותו. ואז, או שיש שכנוע הדדי או שמוצאים פתרון אחר. במקרים האלה כמעט שלא היו מקרים שבהם הגוף המבוקר טען שהוא אינו מוכן או אינו רוצה או שהוא חולק על הביקורת.

לכן הנהגתי את הנוהג הזה, שאני מחשיב אותו מאוד, לא רק לקבל דוח ביקורת כדי שיהיה מונח במגירה. ואני מכיר הרבה מקרים שדוח הביקורת נכנס לגנזך או נמצא בארכיון ולא עשו בו שימוש, אף שהביקורת כשלעצמה היא דבר חיוני, חשוב מאוד, כדי שהמערכת תתקן את הדרוש תיקון.

הנושא שבו דן הדוח הזה, הטיפול המשטרתי באלימות בין בני זוג, נועד לשלוש מטרות: האחת, לסקור את טיבו של הטיפול המשטרתי בתופעת האלימות בין בני זוג לאורך שנים, החל מ-1977 עד למועד שבו הדוח מסיים את הפרק. השנייה – לאתר, לבחון ולהעריך את הסיבות הגורעות מיכולת המשטרה לצמצם את היקף התופעה באופן משמעותי. השלישית – להציע מודל אלטרנטיבי לטיפול בתופעה.

חבר הכנסת לוי, שאלת אותי שאלה ואני רוצה להשיב לך. המקרים של אלימות בין בני זוג, ואני מוסיף על זה את התופעה של ניצול מיני על-ידי המשפחה, אלה דברים שפשוט לא סובלים סלחנות. אלה מקרים שחייבים לטפל בהם בכל החומרה ובכל הרצינות. ואני אומר את זה, מפני שלאחרונה חל, לדעתי, שיפור גם במודעות בקרב כלל האוכלוסייה. כי אינני מאמין שיש ריבוי של תופעות. אני חושש מאוד שבעבר פחדו או חששו או התביישו ללכת להתלונן במשטרה, לרבות במגזר המיעוטים. כי שם התופעה הזאת שמכים את האשה היתה כאילו דבר מובן מאליה, זה חלק מהתרבות המקובלת.

לאחרונה, ריבוי התלונות חושף בעיה חמורה ורצינית. ואני אומר את זה לא רק לגבי הטיפול המשטרתי. לדעתי, גם בית-המשפט חייב במקרים אלה להעניש במלוא חומרת הענישה, כדי להוות גורם הרתעה באותם מקרים חולניים שאנחנו קוראים עליהם מדי פעם ומדדעזעים.

מה הסתבר מדוח המבקר בנושא האלימות? א. במהלך כל התקופה ניכר כי משטרת ישראל נתנה דעתה לנושא. בשנת 1977 פורסמה עבודת מחקר שנערכה על-ידי אגף החקירות של המשטרה. מסיכום המחקר ניתן ללמוד על מצב הטיפול המשטרתי באותה עת. באותה עת הנטייה היתה להשקין שלום. כלומר, בכלל המשטרה ראתה את התופעה הזאת כעניין שבינו לבינה, כמו שאמר חבר הכנסת לוי, לכן גם חשבתי שחשוב מאוד לדעת, האם באמת הדברים נאמרו לאחרונה. מדוע אני אומר את זה? ההנחיות במשטרה הן שונות לחלוטין. ואני מקבל גם תמונה אחרת, בעיקר מהמוסדות לנשים מוכות בהרצלייה, בחיפה, בבאר-שבע, ששם יש רק תשבחות, ויש שיתוף פעולה בין-מערכתי מלא, בין הגופים המטפלים לבין המשטרה. לכן אני הופתעתי מאוד. בתחילת השנה הזאת ניתנה על-ידי הנחיה מפורשת, שכל קורס שוטרים יעסוק גם בעניין הזה, ומדי תקופה מרעננים גם לשוטרים ותיקים את ההנחיות המפורשות בנושא של אלימות בין בני זוג. בשום מקרה הטיפול אינו יכול להיות כאילו זה עניין זניח או עניין פנימי בתוך הבית, אלא יש לראות בו סכנה שיכולה להתפתח גם למקרה אלים, שבו האשה יכולה להיפגע מבחינת בריאותה, ואולי אפילו עד כדי רצח. זו הנחיה מפורשת, כחלק מחומר הלימודים שמחייב כל שוטר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני השר, יש הבדלים משמעותיים בין התייחסויות של שוטרים. יש כאלה ויש כאלה; יש חוסר אחידות בהתייחסות לנושא.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אשמח מאוד אם המקרים שבהם מדובר יועברו אלי, כי הם בהחלט יטופלו. אני אומר במפורש, כהנחיה למשטרה, בשום פנים ואופן לא לראות את המקרים האלה כמקרים קלי ערך, גם בגלל ריבוי מקרי הרצח. היו מקרים שנשים נרצחו, והאחוז הוא גבוה מאוד.

דיברנו על אלימות נוער ועל אלימות בין בני זוג. הייתי בביקור בארצות-הברית, בלוס-אנג'לס, ושמעתי את הנתונים. רבותי, כאן זה גן-עדן, מכל בחינה שהיא. ואנחנו במצב שבו יכולים לשפר עוד יותר. איננו מדברים על 1,000 מקרי רצח בלוס-אנג'לס לבדה, לעומת 43 מקרים אצלנו, וגם הם בוודאי רבים מדי.

הנקודה השנייה היא עניין הירתמות המשטרה בעקבות הדוח. מסקנות הדוח כולן נתקבלו על-ידי משטרת ישראל, ביניהן טיפול על-ידי הצבת אדם אחראי. חברת הכנסת גוז'נסקי התנצלה שהיא לא יכולה לשמוע את התשובה. ביקשתי להציב קצינת משטרה דוברת ערבית, כדי לעודד בעיקר נשים במגזר הערבי לפנות. נוח להן יותר לדבר עם אשה, ולדבר בשפתן, כי לעתים העברית אינה שגורה בפיהן.

אני רוצה לציין עוד שתי נקודות חשובות מאוד, שאתן אני רוצה לסיים את הפרק של הביצוע. האחת, הועלתה כאן ההצעה של טיפול כפוי במה שנקרא שחרור בערובה וכן הלאה. שני מחקרים נעשים, האחד בבאר-שבע, לפי שיטה מסוימת, והאחר בחיפה, לפי שיטה אחרת. במחקר בבאר-שבע נוהגים, שלא בהתאם לסמכות החוקית, להתנות תנאים, שבית-המשפט מקבל אותם על סמך המלצה של אחד מקציני המשטרה, מסור מאוד לעניין הזה, ועושה מלאכה מעמיקה מאוד – שהבעל המכה משוחרר בערבות, עם תנאים לגבי שחרורו. לפי הממצאים שבידינו, התוצאה טובה מאוד. כלומר, אין כאן חזרה, באחוז גבוה, לעומת מקרים אחרים שבהם הנוהג אינו קיים.

אנחנו מתכוונים לבקש תיקון החוק, והתיקון יבוא לכנסת, כלומר לתת סמכות לשוטרי בדומה למה שהבאתם כדוגמה לרשיון הנהיגה, כך שבמקרים אלה קצין משטרה בכיר יוכל להתנות תנאים לגבי שחרורו בערבות של הבעל המכה, כשהתנאים האלה ניתנים להפעלה במקרה שהוא חוזר על המעשה.

הנקודה השנייה היא בעניין הסטטיסטיקה. גם אני הופתעתי מדוע בימינו אלה המחשב איננו מסוגל לפלוט נתונים, אם כי הנתונים אינם משקפים את כל המציאות. יש לנו כ-7,700 מקרים, אבל לדעתי המספר גדול הרבה יותר מהנתון הזה. עד תום 1994 יכלול בתוכו המחשב המשטרתי גם את המיון של תלונות בקשר לאלימות בין בני זוג, והנתון הזה יאפשר לנו לראות גם מה היקפה של התופעה. לא רק זה, אלא הנתון הזה יוכל להראות אם אותו בעל הוא בבחינת מכה תמידי, עקבי, מעין שור מועד, ולא רק מקרה חד-פעמי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מהו התאריך?

שר המשטרה מ' שחל:

תום 1994.

מערכת המחשוב – אני מצטער מאוד, אני לא מבין בזה, אני רק יכול לומר לכם שישבתי אישית בעניין זה – היא מערכת כבדה מאוד – ומדובר על מחשב משטרתי שמשרת כל מיני דברים – שתקלוט את הנתון הזה ותכלול אותו גם-כן.

אני רוצה להציע לכנסת, עם תום הדיון הזה: רבותי, הדוח לא היה בבחינת אות מתה, אני מחשיב את הנושא, אני רוצה בטיפול. אני מציע לכנסת שהיא, באחת הוועדות שלה, תעקוב אחרי ההתקדמות, כי הנקודה השלישית היא הטיפול הבין-מערכתי. צמחו בכמה מקומות מודלים, שהם דוגמה ומופת של שיתוף פעולה בין משרדים שונים, כי זה לא רק משטרה. המשטרה לבדה עוסקת בענישה, בהרתעה, בתלונה, אבל טיפול באשה המוכה מחייב משרדים רבים. התפתחו מודלים טובים, וציינתי שני מקומות – חיפה ובאר-שבע. כדי שיתנהל מעקב, אני מציע לכנסת שתקבע לה ועדה מוועדותיה, שתלווה את הדוח הזה בקשר ליישום שלו, הביצוע שלו והשינויים שיחולו כתוצאה מכך שהמשטרה אימצה למעשה את מסקנות הדוח ומבצעת אותו.

באותה הזדמנות, גברתי, אני רוצה להודות גם לחברי הכנסת שהעלו את ההצעה וגם למבקר ולצוות שלו שערכו דוח, שאפשר יהיה לומר עליו כי הוא דוח מקיף, בין-מערכתי, שעוסק גם בפילוסופיה, לא רק בתופעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מה אדוני מציע?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה – – –

דוד מגן (הליכוד):

הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

שר המשטרה מ' שחל:

מי שמטפלת במשרד המשטרה זו ועדת הפנים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר להעביר את הנושא לוועדה לקידום מעמד האשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מסכים בהחלט.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש שם ועדת משנה שעוסקת באלימות כלפי נשים.

שר המשטרה מ' שחל:

אם היא עוסקת, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מציע את ועדת הפנים.

דוד מגן (הליכוד):

אם מדובר בדוח המבקר, אני חושב שהמקום הטבעי הוא הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דוד מגן, אומרים לי כאן שיש ועדת משנה והיא הוועדה לקידום מעמד האשה. הנושא באמת נוגע לבני זוג, אם כי אני חייב לומר לכם: בנתניה פנו אלי וטענו שיש גם בעלים מוכים. אני חושב שהוועדה למעמד האשה לא תתנגד לטפל גם בהם, אם אנחנו מדברים על שוויון. אם תשאלו אותי, בין ועדות הכנסת – זו היתה הוועדה הפעילה ביותר שגילתה עניין בנושא. הרי לי לא אכפת. אני חושב – –

לימור לבנת (הליכוד):

הוועדה הזאת עוסקת בנושא הזה כבר שנה-וחצי.

שר המשטרה מ' שחל:

— — שיהיה יעיל יותר להעביר את הנושא לוועדה לקידום מעמד האשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני בכל זאת מבקש להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

היו"ר א' סלמוביץ:

נצביע אחר כך על העברת הנושא לוועדת הכנסת, שתקבע.

חבר הכנסת בא-גד מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת גוז'נסקי. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מוותר על הצעתי להעביר את הנושא לוועדת הפנים.

נעמי חזן (מרצ):

תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני שר המשטרה, יש לעשות כל מאמץ – – –

שר המשטרה מ' שחל:

— — —

יוסף בא-גד (מולדת):

אני בעד זה שיכו, אומר לך מייד את מי.

יש לעשות כל מאמץ למנוע אלימות במשפחה, אבל אני חושב ששורש הדברים הרבה יותר עמוק. אודה לך אם תמציא דוח, כמה מהמוכות או מהגברים המוכים הם – וסליחה על ההשוואה – דתיים ושאינם דתיים. אני חושב שבדיקה כזאת תוכיח שככל שהמשפחה יותר מוסרית ויותר מקפידה לשמור מורשת ישראל – – –

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת חזן, מותר לו להביע את דעתו.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מדבר לא על דתי של אכילת טשולנט וקוגל או משהו אחר, אני מדבר על דתיים שמוכרים ככאלה. אני בטוח שהמסקנות יהיו, שככל שהמשפחה שומרת על מורשת ישראל ביסודיות, הבעיה כמעט שלא קיימת. אם נקבל את המסקנות, יכול להיות שזה ידריך את הוועדה למעמד האשה, כי כולנו רוצים לעצור את הנגע של האלימות במשפחה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה, חבר הכנסת בא-גד.

חברת הכנסת בלומנטל, האם את מסכימה להעברת הנושא לדיון בוועדה לקידום מעמד האישה?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן, בהחלט.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יצחק לוי מסכים. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני מניחה שהיא מסכימה, היא איננה.

לימור לבנת (הליכוד):

היא מסכימה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבינה שהצעה אחרת לא היתה.

שר המשטרה מ' שחל:

היתה הצעה אחרת, של חבר הכנסת בא-גד.

יורם לס (העבודה):

לא צריך להתחשב בה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת בא-גד הציע להסיר, אבל אני מדברת על הצעה לוועדה אחרת.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני הסרתי את הצעתי.

דוד מגן (הליכוד):

היו הצעות אחרות, והן הוסרו משום כבודן של הנשים בכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו מודות לכם מאוד.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדה לקידום מעמד האשה. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה לקידום מעמד האשה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

12 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהנושא יועבר לדיון בוועדה לקידום מעמד האשה.

הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה – הוראת שעה), התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא על סדר-היום: הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה – הוראת שעה), התשנ"ד-1993, קריאה ראשונה. יציג את ההצעה שר המשטרה. בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה – הוראת שעה), התשנ"ד-1993, באה כהצעת חוק מיוחדת וכהוראת שעה למשך תקופה מסוימת, שישה חודשים, כדי לטפל בסכנה לביטחון תושבי ישראל מצד אלה הנכנסים למדינה או שוהים בה ללא היתר. מטרתה העיקרית של הצעת החוק היא להתמודד עם אותה תופעה של מסתננים מאזורי יהודה, שומרון וחבל-עזה, הנכנסים לישראל או שוהים בה ללא היתר כדין או בניגוד לתנאי ההיתר.

לעתים קרובות מעמידים תושבי ישראל מקומות לינה לרשות תושבי האזור השוהים בישראל שלא כדין, או בשעות שמעבר לשעות המותרות על-פי תנאי ההיתר, ובכך הם נותנים את ידם לסיכון ביטחוני הכרוך בשהייתם הבלתי חוקית של תושבי האזור בישראל, כאשר מי שהרשה או מי שנותן את האישור לא התכוון אולי מלכתחילה לאשר לאותם אנשים כניסה לשטח מדינת ישראל, או אם ניתן האישור הוא ניתן לשהייה בשעות היום לצורכי עבודה ולא לצורך לינה.

התופעה הזאת נפוצה בייחוד בקרב מעבידיהם של אותם תושבי האזור. לפיכך מוצע לקבוע איסור של הלנת תושבי האזור השוהים בישראל שלא כדין ולחייב מי שמעמיד מקום לינה, כאמור, לרשות תושב האזור, לבדוק אם תושב האזור שוהה בישראל כדין. עוד מוצע, כי ככל שהחובה מוטלת על מעביד או על מתווך כוח אדם, תחול החובה האמורה ביחס לכל עובד זר, בין שהוא תושב האזור, בין שהוא תושב מדינה אחרת.

בנושא השני, נושא ההלנה: קבענו בהצעת החוק עונש על אדם, שתמורת כסף מלין תושב אזור שנכנס לישראל או ישב בה שלא כדין, או סייע לו להשיג מקום לינה, ודינו קנס כספי, שהוא קנס מתחדש, כאשר גובה הקנס מהווה גורם הרתעה די חשוב, כך ששכרו יוצא בהפסדו.

אני אישית רואה בהצעת החוק כלי חשוב למשטרת ישראל, שתוכל לטפל בכל אותם אנשים, תושבי השטחים שמגיעים ונכנסים לשטחה של המדינה, שוהים בה ללא היתר, לנים בה ללא היתר, ולעתים גם מבצעים עבירות, פוגעים בחיי אדם או ברכוש.

לעבירה המינהלית לפי סעיף זה הקנס הוא קצוב, 1,000 ש"ח לגבי כל תושב אזור שלגביו נעברה העבירה. בעבירה מינהלית חוזרת – כפל הקנס האמור.

התופעה ידועה; היו על כך גם דיווחים ברשתות התקשורת, בכלל זה בטלוויזיה.

הקנס המוטל על המלין – סכום כסף לגבי כל אדם שנמצא אצלו בלינה ללא היתר – לדעתנו הוא גורם מרתיע. אחרת, משטרת ישראל, שמאחרת תושבי אזור שנכנסים לישראל ללא היתר, מחזירה אותם למקומם.

בדרך כלל יש עבירה שביצע האדם עצמו, שבת-המשפט אינם עוסקים בה והמושל הצבאי איננו מעמיד לדין, לפיכך נוצר מצב שאם הוא לא עבר עבירה ביטחונית אלא נמצא רק כמי שעבר עבירה של שהייה מעבר לשעות או שהייה ללא היתר, בסך הכול כאילו שולחים אותו חזרה והוא יכול לחזור ולעבור עבירה זאת שוב.

העונש שיוטל על המלין, בין שהוא מעביד ובין שהוא רק נותן את האכסניה תמורת כסף או בלי כסף, יהיה לדעתנו גורם הרתעה אפקטיבי, שימנע את התופעה הזאת עצמה.

ועוד, הדבר יאפשר לנו גם לעמוד על השעות המותרות לשהייה בישראל, ובהתאם לכך, באותם מקומות שבהם יש שהייה של תושבי השטחים בתחום מדינת ישראל, אנחנו יכולים, לפי ההיתר, לקבוע את השעות שבהן מותר לשהות, כדי לוודא שלא תהיה שהייה מעבר לשעות האלה.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים של הכנסת, להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

גברתי היושבת-ראש, אני התלבטתי מה לעשות. החוק מטפל בשני חוקים. הוא מטפל בחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952, ובחוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין), התשנ"א-1991. מאחר שהוא מתקן שני חוקים, כאשר המהות שלו היא אחת – מניעת שהייה בלתי חוקית בשטח מדינת ישראל – נדמה לי שהחוק העדיף במקרה זה, שאחריו צריך ללכת, הוא חוק הכניסה לישראל, כי גם דרך המעביד אנחנו רוצים להשיג אותה מטרה – שלא תהיה שהייה בישראל שלא כדין.

מאחר שיש שוויון, יש שני חוקים, נדמה לי שוועדת הפנים של הכנסת היא האכסניה המתאימה לטיפול בחוק המוצע, כדי להכינו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר א' סלמוביץ:

הפעם אני לא יכולה לחלוק עליך. אני לא יכולה להציע את הוועדה לקידום מעמד האשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני חושב שבכלל אי-אפשר לחלוק עלי. בדרך-כלל אני ענייני. אז הסכמתי, כשהעירו לי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לדיון בהצעת החוק. אני מזמינה את ראשון המתדיינים, חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו; חברת הכנסת נעמי בלומנטל, איננה. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – חבר הכנסת סילבן שלום. רשימת הנואמים סגורה. לכל נואם שלוש דקות. מי שלא ימצא באולם המליאה בהיקרא שמו לא יוכל לנאום.

חבר הכנסת לס, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, המטרה של החוק שלפנינו, לפי דברי ההסבר, בוודאי מבורכת – להתמודד עם סכנה שנשקפת לביטחון תושבי המדינה מתושבים מסוימים של אזורי יהודה, שומרון וחבל-עזה.

ודבר נוסף יש בחוק הזה, שהוא מטיל את חובת ההוכחה על אותו אדם שמלין את העובדים הזרים. הוא זה שחייב לברר שאומנם שהייתם כאן היא חוקית. על כל הדברים האלה אני מברך.

בכל זאת, יש לי אי-אלו תמיהות וגם הערות. ראשית, מה פתאום נזכרו עכשיו? הרי טרור וסכנה ביטחונית יש לנו, לצערנו, כבר למעלה מ-25 שנה, מאז מלחמת ששת הימים, כשנפתחו הגבולות. האם לכבוד הסכם השלום עם הפלשתינים מזדרזים פתאום להביא את החוק הזה אל שולחן הכנסת? זו תמיהה.

הדבר השני שאני רוצה להעלות הוא, שיש פה תחושה שהיא קצת מוכרת לאנשים שמסתובבים באירופה, בארצות שמגיעים אליהן מהגרים מכל מיני ארצות. נגיד, לצרפת מגיעים מצפון-אפריקה. ודאי שהמהגרים האלה חייבים לישון באותה ארץ שהם מגיעים אליה. זה יוצר מתחים חברתיים שמקוצר הזמן לא נדון עליהם כאן. אבל אנחנו נמצאים במצב ייחודי. כמעט שאין בשום מקום בעולם מדינה מפותחת שנמצאת במרחק נסיעה של שלושת-רבעי שעה מהעולם השלישי. הרי עזה זה מקום ששייך לעולם השלישי במובן הכי ברור, על-פי כל קריטריון – ילודה, הכנסה לנפש, מצב תברואי וכל דבר. ישראל היא לא פאריס, שנמצאת במרחק של כמה שעות טיסה מאיזו מדינה אפריקנית. במצב הזה אני לא כל כך רואה ערך אמיתי, בגלל השכנות ההדוקה הזאת, להצעה הזאת של הגנה על ביטחון האזרחים.

עובדה, למשל, שאותו רוצח בצומת-חולון בתקופה האחרונה, פשוט קם בבוקר בעזה, בשעה 03:00, אמר לאמא שלו שתתפלל בשבילו, גנב את הגדר, שבינתיים לא קיימת, לצערנו, בינינו לבין עזה, ובא ועשה את המעשה הנפשע שלו.

אם לסכם, אני אומר שאני מברך על החוק, אין לי בעיה אתו, אבל לא זה הפתרון. גדר בינינו לבין עזה חשובה הרבה יותר מאשר החוק הזה. ראוי להקים את הגדר מהר ככל האפשר, שתהיה גבוהה, שתהיה מבוצרת, שתהיה מחושמלת, כדי שעם הקמת הגדר יהיה ברור לכול שעזה איננה ואיננה יכולה להיות חלק ממדינת ישראל, וכל השאר – זה רק להסכם השלום. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יורם לס.

אני מזמינה את חבר הכנסת רענן כהן; איננו. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

סילבן שלום (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, קודם כול אומר, שאני תומך בחוק הזה. אם הוא יעזור במשהו, זה כבר טוב.

אבל, הפגיעה בתושבי ישראל אינה נובעת מלינת תושבי יו"ש בישראל. כבר אמר קודמי, שרוב הפיגועים נעשים במשך היום, בשעות הבוקר, כשאותם אנשים נמצאים בישראל אולי כחוק ואולי שלא כחוק. הלינה, זה לא הגורם המשמעותי לפיגוע. אם יש פיגועים בלילה, בדרך כלל זה באזור עצמו, ליד יישובים יהודיים, על כלי רכב שעוברים באזורים האלה, אבל לא בתוך תחומי "הקו הירוק". לכן, הפגיעה לא נובעת מכך שהתושבים לנים כאן. היא נובעת מדבר הרבה יותר בסיסי, הרבה יותר עמוק – יש גופים וארגונים שחושבים שבדרך הזאת הם אולי יצליחו להוציא אותנו מכאן.

אני לא רוצה לחשוב, אדוני השר, שכל ההצעה הזאת נועדה להראות שהנה עושים משהו, מנסים באיזה דרך למנוע אותו טרור.

אתה שואל את עצמך, בעצם שבוע ימים אין טרור. מה קרה? פתאום הם שכחו את העניין הזה? פתאום הם לא רוצים יותר לרצוח?

פיני בדש (צומת):

הכניסו צבא.

סילבן שלום (הליכוד):

פתאום הם אוהבי ישראל? הסיבה היא, כמו שאמר חבר הכנסת בדש, שהכניסו את צה"ל. אבל הסיבה היותר חשובה, חבר הכנסת בדש, היא שהם חיכו לשחרור של ה"חמאסניקים". הם לא רצו לתת עילה לעיכוב השחרור. אני מקווה מאוד שחלילה וחס לא יחל מחר כל המירוץ הזה מחדש. כי לו היה קורה משהו, אולי היתה סיבה לשר המשטרה או לראש ממשלת ישראל לעכב אותו שחרור. לכן, הניסיון הזה אולי מעיד על רצון לעמוד על שלנו.

גם כל העניין של 13 בדצמבר הוא ניסיון של ראש הממשלה להראות שעומדים על שלנו. אני אומר לכם, גם אצלכם זה טיפה מצליח. כי אתמול הייתי במקום מסוים, דיברתי שם, וקמה מישהי מהקהל ואמרה: מה אתה רוצה? הנה ראש הממשלה, שאתה אומר שהוא עושה א' ב' ג' ד', הוא עומד על שלו. למען האמת, הוא לא חתם ב-13 בדצמבר. השבתי לה: ואם הוא יעשה את זה ב-27 בדצמבר או ב-23, כמו שאמרו, כעבור 10 ימים, זה אומר שהוא עמד על שלו? היא אמרה לי: אז לא. אבל אם הוא לא יחתום? אמרתי לה: אם הוא לא יחתום הוא עמד על שלו.

בסופו של דבר, יש ניסיון מסוים להראות לציבור שאכן הריצה היא לא ריצה מטורפת, שאין פה ריצת אמוק כמו שרוב הציבור חושב, ולכן אין לו תמיכה בהסכם הזה, ואולי אנחנו עומדים על שלנו. מצד אחד, עומדים על שלנו בעניין 13 בדצמבר, אבל מצד שני כנראה היו הבנות לשחרר 80% ממגורשי ה"חמאס" ארבעה ימים לאחר שהם הגיעו. הם הגיעו ביום רביעי, שוחררו אתמול בערב או היום בבוקר, אבל זה עדיין ארבעה ימים לאחר שהגיעו.

לכן, אדוני השר, החוק הזה הוא חוק שצריך לחוקק אותו. אבל אם המטרה שלו היא להראות שעושים משהו נגד הטרור, לא זאת הדרך לחסל את הטרור. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום.

אני מזמינה את חברת הכנסת ענת מאור, אחריה – חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה – חבר הכנסת בנימין טמקין.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברות וחברי הכנסת, אני מוכרחה לציין, אדוני השר, שהופתעתי מהעיתוי ומהתוכן של הצעת החוק. הנושא של שילוב בין הסכם השלום ובין קידומו לבין הביטחון הוא אכן נדבך הכרחי. אין ספק שהבטחת שלומם וביטחונם של כל אזרחי המדינה, יהודים וערביי ישראל, בכל מקום שהם יושבים בו, בתוך "הקו הירוק" ומעבר ל"קו הירוק" היא באחריות המדינה. גם כמי שהתנגדה לכל ההתנחלויות, אני חושבת שהאחריות לביטחון האזרחים, האזרחיות והילדים הוא הכרחי. אבל אינני רואה בהצעת החוק הזאת קידום של נושא הביטחון, שכן האמצעים למנוע כניסה שלא ברשיון ולמנוע לינה שלא ברשיון עומדים לרשות המשטרה והמדינה לאורך כל השנים, והאכיפה תלויה ברשויות המבצעות.

בתוך תהליך השלום, כשאנחנו צריכים לחשוב איך ליצור גשרים של הבנה ושל שיתוף פעולה – להעלות הצעת חוק כזו מטעם הממשלה, זה נראה לי סתירה פנימית. אני פונה אל השר למשוך את ההצעה מסדר-היום, ולדאוג לביטחון ולבטיחות, שהם הכרחיים, כמובן, בדרכים ובאמצעים העומדים לרשות המשטרה.

אני רוצה לפנות לאדוני השר, שכאשר עוסקים בנושא של ערביי השטחים שעובדים בישראל, יש סוגיות לא פחות חיוניות, נוסף על הביטחון, שהוא חשוב מאוד, שצריכות להדריך את מנוחת הממשלה. הראשונה שבהן היא מניעת אישורים רשמיים לעשרות אלפי עובדים ועובדות, שמתקופת הסגר נשארו מובטלים. הפתרון הבסיסי צריך להיות בתשתית בשטחים. אין ויכוח על כך. אבל תקופת הביניים המתמשכת הזו גם גורמת עוול לרבים וגם עלולה לגרום לתסיסה ולטרור, שהוא הרבה יותר מסוכן מבחינת ביטחון.

יתר על כן, תנאי החיים ורמת השכר בשטחים – צריכים להדריך את מנוחת הממשלה. אני רוצה לציין שחוק היטל השוואה בא להלבין את הבעיה של הביטחון הסוציאלי שהעובדים הללו צברו במשך עשרות שנים, חלק מהם כבר 25 שנים וחלק שנים מספר. עכשיו, עם ניתוק משק העבודה ועם העובדה שבעקבות הסגר עבודת חלק מהם כבר הופסקה, זה נושא שצריך לקדם אותו, ולא לגזול את הזכויות.

אני שותפה גם לעמיתי, חבר הכנסת לס, בנוגע לאמצעי ביטחון אחרים שצריכים להיווצר בין רצועת-עזה לבין כל היישובים הסמוכים אליה. כמי שגרה בקיבוץ סמוך לרצועה וכמי שביקרה רק השבוע באותו אזור, אני רואה את הפניות שהמועצות האזוריות הסמוכות לרצועה – – –

פיני בדש (צומת):

עם הדגל או בלי הדגל?

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת בדש, פתאום אתה כל כך עירני?

פיני בדש (צומת):

תמיד.

ענת מאור (מרצ):

אני יודעת שיש תביעות ביטחוניות רציניות ותביעות למניעת גנבות חקלאיות, רציניות מאוד, של ראשי המועצות המקומיות, של היישובים, של הקיבוצים, של המושבים, שעליהן אכן צריך לתת את הדעת.

לפיכך, אדוני השר, אני רואה בהצעת החוק הזו הצעת חוק שהעיתוי שלה כושל יותר מהתוכן שלה. בתהליך השלום צריך לחזק את הדינמיקה של גשרים, הבנה והידברות, לדאוג לאמצעי ביטחון ולהפרדת המשקים תוך כדי שיתוף פעולה ביניהם, וליצירת מערכת גבול, עם מערכת מכסים ומעבר עם רשיונות. אין להגיש הצעת חוק כזו. לכן, אודה לשר אם הוא ימשוך את הצעת החוק – כך שלא אצטרך להצביע נגד הצעה של הממשלה שלי. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור.

אני מזמינה את חברת הכנסת נעמי חזן – איננה באולם; חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו באולם; חבר הכנסת דוד צוקר – איננו באולם; חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו באולם; חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו באולם; חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת וליד חאג' יחיא, אחריו – חבר הכנסת סאלח טריף, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, המטרה של החוק טובה. אנחנו אומרים: אם נכנס תושב יהודה, שומרון ועזה שלא כדן, או שעבר על תנאי רשיונו, דהיינו אינו יכול לשהות בלילה, ובא מישהו ועוד מלין אותו, אם הוא מעביד שלו או בעל אכסניה שמלין אותו, נעניש אותו בעונש כזה שירתיע.

אבל נשאלת פה השאלה, אדוני השר, חוק כזה טבעי, כזה ברור, כזה ראוי – לחצי שנה? אם זה חוק ראוי, ברור וטוב, תציע אותו ללא הגבלת זמן. יהיה צורך לבטל אותו אי-פעם – נבטל. אם זה חוק לא טוב, מה שייך פה פרק הזמן של חצי שנה?

אלא שממשלת ישראל נוקטת באחרונה מדיניות של הונאה כלפי הציבור. יוצרים אווירה שבעוד תקופה מסוימת הכול יהיה בסדר. עזה ויריחו תחילה. מה זאת אומרת, עזה ויריחו תחילה? יוצרים אווירה, מדברים רק על עזה ויריחו. אה, הרי בהסכם העקרונות כתוב שבעוד כך וכך חודשים מפנים את צה"ל למקומות ונסוגים מכל שטחי יהודה ושומרון ועזה – לא, את זה לא אומרים. אנחנו עוסקים רק בעזה ויריחו. ואז הציבור אומר: איזה יופי, ניפטר מעזה, מקן הצרעות. צ'ופצ'יק של יריחו, מילא. אבל אם היו מדברים על ההסכם בכללותו, כל הרושם היה שונה.

מה אומרים עכשיו כאן? חצי שנה. למה חצי שנה? נו, בעוד חצי שנה הרי יבוא עלינו השלום. ממה נפשך? אם תהיה גדר חשמלית, כפי שמציע נציג מפלגת העבודה חבר הכנסת יורם לס, זה אומר שתהיה גדר כזאת ששום ג'וק לא יהיה לעבור, לא רק בן-אדם לא יוכל לעבור. גדר חשמלית הוא אומר.

פיני בדש (צומת):

220 ואט.

שאל יהלום (מפד"ל):

220 ואט. יהיו כאן גדרות גבוהות כאלו. אם לזה הוא מתכוון, זה יהיה שלום? הרי תהיה שם אוכלוסייה שתהיה חדורה כולה שנאה על כך ששמים אותה במין גטו מאחורי גדרות, ובוודאי שלום לא יהיה אלא רק שנאה ומלחמה.

אם כל העסק יהיה פתוח ובאמת לא תהיה גדר, נו, איזו אופוריה תהיה, למה לא לא לתמוך בהסכם נהדר כזה, הסכם של שלום שיביא שלוה, שיביא אהבה בין שני העמים.

אני קורא לך, אדוני השר, אחת משתיים: לא להצטרף למסכת האופוריה הזאת, שלא היתה ולא תהיה, אלא לבוא ולומר, אם אכן יש לנו פה בעיה, אז לא להציע לשישה חודשים. תציע את החוק, אדרבה, נתמוך בו במאה אחוזים, משום שזה חוק ראוי. מי שלא מקבל רשיון, אסור לשתף פעולה להלינו. והיה אם אין צורך בחוק הזה בעוד שישה חודשים, מדוע יש בו צורך היום? אם נסתדר אחרי שישה חודשים בלי החוק, גם היום אין צורך בו. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. אני מזמינה את חבר הכנסת וליד חאג' יחיא – איננו; חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן, אחריו – חבר הכנסת גונן שגב.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר, אני תומך בהחלט בחוק, ואני מברך אותך על היוזמה.

עשיתי תרגיל, נסעתי עם המשמר האזרחי בגוש-דן, וגילינו במחבואים רבים, במחסנים רבים, במקומות רבים, כל מיני סוגים של העלמת עובדים, או ששהותם אסורה ואין להם רשיון. ההעלמה הזאת נעשית בטריקים שונים, תוך כדי סכנת נפשות. סוגרים אותם בתוך חנות וסוגרים אותם מבחוץ, כדי שאנשי המשמר האזרחי לא יצליחו להיכנס, ואז אם קורה משהו בחנות בלילה, הם נמצאים בסכנת נפשות, ללא יכולת לצאת. אני מדבר על עובדות מחרידות ומזעזעות שראיתי, ולכן אני משבח את היוזמה.

אף אני, כקודמי, מתפלא; תקופה של שישה חודשים. אני כבר הכנתי הצעת הסתייגות בכתב, לבטל את הגבלת ששת החודשים ולהחיל את החוק לתמיד, עד שהשלום האמיתי – אני מדגיש: האמיתי – יחול.

עוד הסתייגות אחת שאני מתכוון להגיש: סכום הקנס המינהלי הוא 1,000 שקל. זה קנס קטן מדי. לפעמים כדאי למעביד להעלים עובד, הסיכוי שייתפס הוא קטן. מקסימום יעלה 1,000 שקל, כדאי להסתכן.

מה שאני מבקש, במקרה של עבירה מינהלית חוזרת – למה אתם קוראים לזה מינהלית? זו עבירה ביטחונית ממדרגה ראשונה. יש חשש שמשם יוצאים כל מיני מחבלים. אני קורא לזה עבירה ביטחונית, ואני דורש, ואגיש את זה בהסתייגות בכתב, שבמקרה של עבירה ביטחונית חוזרת – יחויב בית-המשפט להטיל מאסר על מי שעשה זאת בפעם השנייה.

הייתי במוצאי-שבת בנתיבות ונפגשתי עם אזרחים. הם מזועזעים עד עומק נשמתם מהגדר שאתם עומדים להקים ליד נתיבות, ליד כפר-מימון, ליד כפר-עזה. זה שלום, כבוד השר? עושים שלום ועושים גדרות? הדבר מדהים.

לכן, היות שאתם יודעים את האמת, שאין עזה ויריחו תחילה, ואין שלום ואין הסכם, בואו נחזור לשגרה הביטחונית האמיתית ונרתיע את האינתיפאדה ונשבור אותה בכוח, ואז לא יצטרכו את החוקים האלה ואת כל הדברים הדומים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו; חבר הכנסת גונן שגב – איננו; חבר הכנסת אברהם פורז – איננו; חבר הכנסת רן כהן – איננו; חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו; חבר הכנסת אלכס גולדפרב, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט.

אלכס גולדפרב (צומת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, הצעת החוק הממשלתית, איסור הלנה (תיקוני חקיקה – הוראת שעה), שמטרתה להתמודד עם סכנת הביטחון של תושבי המדינה בעצם הלנתם של עובדים מאזור יהודה, שומרון ועזה, באה קצת באיחור.

השאלה היא, האם הממשלה פועלת בשני קולות – האם היא מתכוונת לשלום או שהיא מתכוונת להיפרד מהפלשתינים? ואני שואל: איפה היתה הממשלה עד עכשיו?

היום, כשמדברים על שלום, מציעים הצעת חוק טובה אבל לא רלבנטית, אם נושא השלום אמיתי והממשלה מתכוונת לזה. כמובן, אני לא מסכים עם רוח השלום של הממשלה הזאת, שכנראה לא בדיוק יודעת מה היא רוצה.

אם אני מתעלם מהאירועים שמתרחשים עכשיו במדינה – הסכם העקרונות, הדרך לשלום – ואני מתמקד בהצעת החוק, הצעת החוק הזו בהחלט נותנת תשובה על בעיית הביטחון הקיימת. אבל הצעת החוק לא תרתיע מפני הלנתם של עובדים זרים, שאינם מורשים ללון בתוך ישראל. עבירה שתיחשב עבירה מינהלית, לא תרתיע.

נראה לי שהצעת החוק הזו באה להרגיע, אבל אין בה בשורה אמיתית. אני אצביע בעדה, כי אין בעצם הצעה אחרת טובה יותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת גולדפרב. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט, ואחריו – חבר הכנסת רון נחמן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, לדעתי, הפתרון לגבי העסקת עובדים, במיוחד כאשר מדובר בעובדים מהגדה המערבית ומרצועת-עזה, הוא על-ידי מתן היתר לאותם עובדים להיכנס, ובמידת האפשר, כשצורכי העבודה מחייבים, להתיר להם להישאר וללון ללא הגבלה. הסיכון, אם קיים, נובע מההגבלה ומתחושת הרדיפה הניתנת לאותם עובדים שנכנסים. מותר להם והם נכנסים למשך שמונה שעות עבודה כשצריך, אבל ברגע שהם מסיימים, לא צריך אותם, ולכן הם צריכים לחזור הביתה.

אני רוצה להתייחס באופן כללי למצב שנוצר עקב הסגר, עקב מניעת כניסתם של עשרות אלפי עובדים שפרנסתם היתה תלויה בהמשך העסקתם בתוך שטח ישראל. לדעתי, לעובדים האלה נגרם עוול רציני. אני לא מתייחס להצעת החוק הקיימת ולפרטיה, אלא לסוגיה שהיא אנושית ממדרגה ראשונה, והיא נוגעת לאותם עובדים שמטעמי ביטחון כביכול נבצר מהם להגיע למקומות העבודה. רבים מהם הם עובדים ותיקים, שצברו זכויות לפיצויי פיטורים וכו'. עקב איסור הכניסה, היתה הזדמנות למעבידים להיפטר מהם ללא תשלום פיצויי פיטורים. מצד אחד יוצא, שהמעביד לא שילם פיצויי פיטורים, כי העובד לא הצליח להגיע למקום העבודה, ולכן כאילו דינו כדין מתפטר והמעביד פטור מתשלום פיצויי פיטורים. מצד שני, העובד לא התפטר, כי הוא רצה להמשיך לעבוד אצל אותו מעביד, אבל נבצר ממנו, עקב ההגבלה ועקב האיסור שבא מטעמי ביטחון כביכול.

לדעתי, מי שנושאת באחריות לביטחון זו הממשלה, זו המדינה. האחריות לביטחון או העול שנובע עקב זה לא צריך להיות מוטל על אותם אנשים בגדה המערבית וברצועת-עזה שמתקיימים מהפרנסה החדושה. על מדינת ישראל לפעול לחקיקת חוק, או לפעול גם מתוך הנחיה מדינית, לתשלום פיצויי הפיטורים לאותם עובדים שהפסידו את מקומות העבודה שלהם עקב איסור הכניסה לשטח ישראל.

לדעתי, זה פתרון צודק וזה גם פתרון שמתחייב, מאחר שלא המעביד פיטר ולא העובד התפטר, אלא המדינה התערבה וגרמה להפרת חוזה העבודה בין העובד למעביד. לדעתי, גם על-פי דיני נזיקין, במקרה כזה, המדינה שגורמת להפרת היחס החוזי הזה, ההסכמי, ונגרם בעקבות זאת נזק לצד אחד של ההסכם, המדינה חייבת לשאת בתשלום פיצויי הפיטורים ובכל הנזקים שנגרמו לאותו עובד עקב ההגבלה הזו. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת טלב אלסאנע.

חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו; חבר הכנסת רון נחמן – איננו; חבר הכנסת חגי מירום – איננו; חבר הכנסת חיים אורון – איננו; חבר הכנסת אברהם בורג – איננו; חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו; חברת הכנסת דליה איציק – איננה; חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה. אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת פני בדש.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, נכבדי השר, חברי כנסת נכבדים, מבחינת ההיבט הביטחוני ומבחינת היבט העבודה והתעסוקה, הרעיון הגלום בהצעת החוק הוא טוב וצריך לתמוך בו. אלא שנשאלת השאלה, מדוע צריך לקבוע זאת במסגרת הוראת שעה. אם הממשלה אופטימית מאוד וחושבת שהדברים יסתדרו מאליהם בעתיד, לא צריך להגזים, לא בחצי שנה הדברים יסתדרו. אין אתם צריכים לבוא אלינו לכנסת בעוד חצי שנה ולבקש הארכת הוראת השעה.

אשר על כן, אני מציע כי התקופה המוגדרת בסעיף 1 תהיה לפחות שנה. לא צריך להגזים במידת האופטימיות. אני מאמין, לצערי הרב, שבעוד שנה הבעיה הזו תמשיך להתקיים ונצטרך להידרש אליה שוב. אבל בכל מקרה, טוב שהכנסת נדרשת לעניינים כאלה אחת לשנה, או ארבע פעמים בתקופת כהונה, ולא פעמיים בשנה ושמונה פעמים בתקופת כהונה. כדאי לתת את הדעת על תיקון התקופה וקביעת ההוראה לשנה ולא לשישה חודשים.

מעבר להיבט ביטחון הפנים הזכרתי את היבט התעסוקה והעבודה. אני חושב כי בסעיף הביצוע, גם אם עבודת המטה היתה כולה של משרד המשטרה, צריך למצוא דרך ששר העבודה והרווחה, לצדו של שר המשטרה, יהיו ממונים על ביצוע סעיפים 12א ו-12ב להצעת החוק. אני אומר זאת במיוחד משום שהצעת החוק מדברת על ביטולן של הוראות בחוקים אחרים. אינני בקיא, אולי השר בדברי תשובתו יצביע על החוקים ואולי ישכנע אותנו בכך שהאחריות תהיה בלעדית לשר המשטרה, ללא שותפים נוספים. אני לא מונה כאן גם את שר הביטחון, משום שאפשר לקבל, אם שר המשטרה יטען שהוא ממלא אחר כל הצרכים הביטחוניים לעניין הזה, אפשר יהיה לקבל את הטיעון.

אדוני השר, אמרתי שאני מקבל את הרעיון, אבל אני דוחה בכל תוקף את לשון נוסח החוק. רגילים אנחנו להגדיר – כדי למנוע בעיות וויכוחים פוליטיים מיותרים, למשל, חבר הכנסת טלב אלסאנע, שדיבר רק לפני דקות ספורות, למה שאתה קורא אזור יהודה והשומרון וחבל-עזה הוא קורא הגדה המערבית, וכשאתה מגדיר את האזור ולא מצרף מפה ותרשים, אינני יודע מה קורה עם מערב

השומרון. מה קורה עם מערב יהודה? אני מציע כי בהגדרות, כשאנחנו מדברים על כניסה לישראל, ייאמר: הכניסה לתחום הריבוני של מדינת ישראל. כי גם יהודה וגם השומרון וגם חבל-עזה הם ישראל, הם חלק מישראל. אי-אפשר בחוק, שאתה רוצה לגבש קונסנסוס סביבו, לומר שאי-אפשר להיכנס מאותו חבל ארץ לאותו חבל ארץ.

ראוי שהדברים הללו יובהרו, וראוי שלשון החוק תתוקן, כי הרעיון הוא טוב.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

אני מזמינה את אחרון הדוברים, חבר הכנסת פני בדש.

פני בדש (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני מברך על החוק. אני רק לא מבין למה הוא הוראת שעה, כמו שכולם אמרו, למה הוא הוראה לחצי שנה. אני לא חושב שצריך להגביל את הזמן. כל עוד החוק הזה נצרך ומחויב המציאות, הוא צריך להתמשך והוא לא צריך להיות מוגבל לחצי שנה.

לא די שהחוק הזה יתקבל, צריך לאכוף את החוק הזה. אני חושב שהמשטרה צריכה לבצע פעולות אכיפה בצורה היסודית. אני יודע שבהרבה מקומות הרשויות עצמן מנסות, על-ידי המשמר האזרחי, לאכוף את החוק. אבל אם ידעו שאין שיניים לחוק, אז המעבידים עצמם יזלזלו ויהיה כדאי להם לקחת את הסיכון לעבור על החוק.

לא די בחוק בעניין הלנה, צריך לאכוף גם את הכללים בעניין מעבר עובדים מיהודה ומהשומרון לתוך שטח "הקו הירוק". אם אני לוקח דוגמה מהאזור שלי, המשטרה עושה מחסום על הכביש הראשי, ויש עוד עשר דרכי עפר שכבר הפכו לאוטוסטרדות. כולם צוחקים על המשטרה מן הצד. השוטרים יושבים ורואים את השיירות מכל הכיוונים, משמאל, מימין, מלמעלה ומלמטה, הם רואים את כל השיירות ויושבים וצוחקים. שואלים אותם מה יהיה, והם אומרים: אין לנו כוח אדם, לנו אמרו לשבת פה, אנחנו יושבים פה. אבל אם כולם עוברים מאה מטר מימין, מאתיים מטר משמאל, דרך אשכולות, בכל דרך שאתה לא רוצה, דרך כביש ערד – זה נורא מצחיק, זה עושה צחוק מהעבודה. כבר עדיף שלא לשים מחסום.

חיים אורון (מרצ):

איפה זה אשכולות?

פיני בדש (צומת):

אתה לא יודע איפה זה אשכולות? עוברים גם דרך להב, ובלהב מתדלקים אותם בדרך. זה פשוט זלזול, זה צחוק מהעבודה. החבר'ה לפעמים מגיעים עם חשכה, נשארים לישון בתל-שבע.

אדוני השר, אתה יודע שליד עומר יש לפעמים פקק רציני בבוקר, בגלל הנוסעים לעבודה. הם עוברים דרך עומר, נכנסים ליישוב ויוצאים דרך תל-שבע. ואם הפקק גדול מדי הם יורדים ועוברים ברגל דרך עומר.

טלב אלסאנע (מד"ע):

צריך להוסיף תיקון בחוק גם בעניין היישוב שדרכו עוברים. צריך לתפוס את ראש המועצה...

פיני בדש (צומת):

צריך לפקח על המעברים. יש לנו בעיה של גנבת רכב לפני ההחזרה של עזה. אנחנו חוזרים לתקופה של החזרת סיני. אנחנו נמצאים במצב בלתי אפשרי, נכנסים לבית, לוקחים את המפתחות, לא שגונבים את האוטו בחוץ. עוד מעט נצטרך להגיע הנה בטרמפים, לא יישארו אצלנו מכוניות. נכנסים הביתה, לוקחים את המפתחות, כדי שיהיה להם גם הלחצן וגם השלט, וגונבים את המכוניות. גונבים בקצב ממש מדהים ומפחיד. כשאדם קם בבוקר ורואה שביקרו אצלו בחדר השינה ולקחו את המפתחות שלו מהכיס, זה מאוד לא נעים, זה מאוד מפחיד. פעולות המשטרה שמתבצעות, אני לא יודע אם הן מתבצעות, הן לא מספיקות. צריך לעשות הוראת שעה – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע, אתה לא יכול להפריע לו עכשיו. לא קיבלת את רשות הדיבור.

פיני בדש (צומת):

צריך לעשות הוראת שעה גם בנושא גנבות רכב, עד שיימצא פתרון. הגענו למצב כזה שגם חברות הביטוח הפסיקו לבטח אותנו בנגב בגלל הגנבות. זאת שרשרת שהולכת ומחריפה.

אני מבקש, נוסף על החוק שאני מברך עליו, וכפי שאמרתי, אסור שתהיה הוראת שעה אלא חוק מתמשך, צריך גם לפתור את הבעיה של המעברים ושל גנבות הרכב. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת פני בדש.

אדוני, כבוד שר המשטרה, תשובתך בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להשיב על כמה מההערות שהועלו כאן. היו חברי כנסת שהעלו הצעות מהצעות שונות. חבר הכנסת לס אמר, למה נזכרנו עכשיו, האם זה לכבוד הסכם השלום? אני רוצה לומר שהסכם שלום אין משמעותו שתהיה מותרת הכניסה לישראל ללא היתרים. להיפך, אם היום הממשל הצבאי נותן אישור יציאה ועל-ידי אישורי היציאה מפקחים מי זכאי לצאת, ולמעשה, האישור הזה מהווה אישור כניסה לישראל, הרי על-פי החוק, מי שרוצה להיכנס לישראל חייב לקבל אישור כניסה. מי שנכנס שלא כדין, דינו מאסר שנה.

אני לא מניח שהמצב שיתהווה בעזה וביריחו, כשאין מושל צבאי ואין סמכות למתן היתרי יציאה, יהיה מצב שבו הכניסה לישראל לא תהיה על-פי כללים, שלפיהם ישראל תקבע למי היא מתירה להיכנס ולמי לא. אין שום מדינה שאין לה מחסום, שהיא לא אומרת: אני רשאית לקבוע למי אני מתירה להיכנס ולמי לא. במיוחד במצב שיש בו בעיה ביטחונית. לא הייתי מציע שנאמר כי החל ממועד מסוים, כל דיכפין יכול להיכנס.

חבר הכנסת לס מציע גדר. הגדר היא גדר, אבל הבעיה היא אחרת לגמרי. אינני מעניש את זה שנכנס. העונש קיים בחוק. קשה מאוד לבצע אותו. לפי הצעת החוק, מי שנתן לאדם להיכנס, בין שהוא מעביד ונתן לעובד להיכנס כשאין לו אשרת כניסה, ואין לו היתר לשהות בישראל, או שהוא אדם שנתן לינה לעובד, בין שהוא מעבידו של העובד ובין שנתן לו אכסניה – והוא איננו בית-מלון ואיננו רשאי לעשות כן – מוטל עליו רק דבר אחד, לבדוק אם תושב השטחים הוא בעל היתר לשהות בישראל, אם לאו. אם אין לו היתר לשהות בישראל, והוא נתן לו ללון, הוא עבר עבירה. אנחנו מענישים את הגורם הישראלי שמאפשר את העבירה על החוק. אני לא רואה בזה שום בעיה.

אבל, אודה על האמת, היה ויכוח בממשלה. גם אני לא כל כך שש לחקיקת חוקים שיש בהם אלמנט אפליה מסוג אחר לגמרי. הם מפלים תושבי שטחים לעומת עובדים זרים אחרים. האם החוק הזה באמת מכון לכל אדם שאין לו היתר לעבוד בישראל ולשהות בישראל? יש תופעה של פיליפניות ופיליפנים שעובדים, ואנחנו לא מכוונים את החוק הזה אליהם, ואנחנו יודעים שהתופעה הזו קיימת. זה הפריע לי; כלומר, אלמנט האפליה.

מצד שני, אם מטילים על המשטרה אחריות לשמירה על ביטחון הפנים, רבותי, אתם חייבים לתת כלים במסגרת החוק, כלים שיאפשרו למנוע את התופעה שאנחנו יודעים שהיא קיימת. היא נחסמה קצת, צומצמה בעקבות הסגר, אבל היא עדיין קיימת.

חברי הכנסת אולי לא יודעים, אבל בקו התפר באזור המרכז יש כפרים שהם בשכנות רבה מאוד, ויש תופעה של מגורים שאינם כדין. יש גם תופעה של עבירות על החוק, מהסוג שהעלה חבר הכנסת בדש, תופעה של גנבות שקשה מאוד לאתר אותן בגלל ההיקף שלהן.

אם אתם רוצים שהמשטרה תטפל, היא זקוקה למכשיר הזה. המשטרה הציעה את ההצעה.

חברי הכנסת סילבן שלום, ענת מאור, שאול יהלום, יוסף בא-גד מכיוון אחר, עוררו כמה שאלות. הצעת החוק הוצעה על-ידי המשטרה בזמן. היתה שאלה בעניין עיתוי הגשתה. היו ויכוחים, ולא בהקשר שאתם מעלים, שהנה באים להשלות. נשאלה שאלה מדוע זו הוראת שעה. זו הוראת שעה, משום שרצינו לבדוק את נושא האפליה. גם אני אמרתי שאינני רוצה בספר החוקים חוק שנועד לכתחילה לקבוצה מסוימת של אוכלוסייה. אם צריך לטפל בסוגיה הזאת באופן כולל, בבקשה, אבל לא במסגרת קבע אלא הוראת שעה. הצורך של החוק הזה הוא ביטחוני. משטרת ישראל צריכה לספק רמת ביטחון סבירה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מאחר שמדברים על עידן של שלום, ורצון להשתלבות, לגבולות פתוחים – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

מה פתאום? שלום זה גבולות סגורים.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אם מישהו מזמין אורח מעזה, ישלם קנס? איפה השלום בהצעת החוק הזאת?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני עונה לך, וגם לחברי הכנסת ששאלו, למה חצי שנה. קבענו חצי שנה, כי לפי כמה חברי כנסת, חבר הכנסת בא-גד ואחרים, אז יבוא השלום, ימות המשיח, והכול יהיה פתוח. כשתהיה הדדיות ותהיה לכל אחד מאתנו אפשרות גם לנסוע בכל המזרח התיכון בלי בעיה, בגבולות פתוחים, בלי ויזות – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

תוכל לנסוע לצד אחד. לחזור משם לא תוכל.

שר המשטרה מ' שחל:

זו השאלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת אלסאנע חושב שבאמת מתכוונים לשלום.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני לתומי חשבתי שמתכוונים ברצינות לשלום.

שר המשטרה מ' שחל:

ודאי מתכוונים. אנחנו מדברים רק על תקופת הביניים. לכן קבענו רק חצי שנה. אחרי חצי שנה, הכול יהיה כפי שאתה מתאר. אבל, יד על הלב, חבר הכנסת אלסאנע, אני מדבר בגילוי לב, יהיה מי שירצה לבצע פיגועים כדי לטרפד אפשרות של הידברות – כלפיו החוק הזה בא. על מה אנחנו מדברים? על אדם שנמצא בישראל ללא היתר, כלומר, לא אישרו לו להיות בישראל, לא השלטונות הפלשתיניים ולא השלטונות הישראליים, והוא נכנס כניסה בלתי חוקית, ומישהו בישראל נתן לו ללון בניגוד לחוק, ואנחנו מענישים את הישראלים. מדוע צריך להתקומם נגד זה? מה רע בהצעה הזאת?

שאול יהלום (מפד"ל):

למה התכוון השר ב"השלטונות הפלשתיניים"?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת שאול יהלום, נא להפעיל קצת את הדמיון. עד עכשיו הממשל הצבאי נתן היתרי יציאה. בכוח הוראת הממשל הצבאי, מפקד האזור קבע בצו שרשיון היציאה מהווה גם רשיון כניסה. ברגע שהממשל הצבאי איננו, אין להניח שהשלטונות הפלשתיניים יוציאו אישורי כניסה לישראל ואנחנו נקבל אותם באופן אוטומטי.

שאול יהלום (מפד"ל):

אבל בחצי השנה הקרובה יש ממשל צבאי.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת יהלום.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מדבר מעבר לזה. כדי להיכנס לישראל, צריך לקבל את הסכמתה של ישראל להיכנס אליה. החוק מסדיר את הבעיה הזאת. הוא אומר: מי שנכנס לישראל שלא כחוק, דינו מאסר. הכוונה לעובר העבירה עצמו. אנחנו אומרים, שבשלב של שישה חודשים, אנחנו רוצים למנוע ממי שאין לו היתר של הממשל הצבאי ונכנס לישראל ללא היתר, את האפשרות ללון בה בלי אישור. אנחנו תובעים מהמלין, מזה שנתן את הלינה, שהוא ישלם קנס. הוא רצה להרוויח כסף. הוא עשה את זה בעבור טובת הנאה. הוא עשה את זה בניגוד לחוק. אני אומר לו לשלם קנס, ואם הוא חוזר על העבירה, ישלם כפל קנס, וזאת כדי להרתיע אותו מלבצע את הפעולה הזאת. על-ידי כך אני מונע ממי שאין לו היתר כניסה לשהות בישראל שלא כדין.

זו ההצעה. זו הצעה נכונה. אני רציתי אותה כבר לפני ארבעה חודשים. המשטרה רצתה אותה כבר לפני כמה חודשים. קבענו שישה חודשים. אינני יודע מה יהיו ההסדרים בעתיד. יהיה צורך בכניסה לישראל בנקודות מעבר שיהיו בשליטת משטרת ישראל, כפי שנהוג לגבי כל אדם שרוצה להיכנס לישראל. כל אדם כזה חייב לקבל את ההסכמה שמדינת ישראל נותנת לו כדי שייכנס אליה.

שאול יהלום (מפד"ל):

זה בסדר. השר אמר: השלטונות הפלשתיניים, ושאלתי למה השר התכוון?

שר המשטרה מ' שחל:

למה שיהיה בעזה וביריחו. אם באפריל בשנה הבאה יהיה ממשל עצמי בעזה וביריחו, בשטח הזה, אין להניח – גם אישית אינני חושב שיהיה דבר כזה – שבאופן אוטומטי ייתנו שם אישורי יציאה ובאופן אוטומטי ייכנסו. ודאי שלא. כדי להיכנס אנחנו צריכים להסכים, אנחנו נבוא ונקבע מי כן נכנס ומי לא נכנס, על-פי זה יקבעו כמה יעבדו בישראל וכמה יבקרו בה. אם אדם כזה נכנס שלא כדין, אני אומר שמי שמלין אותו שלא כדין ישלם את הקנס שאנחנו מטילים עליו בשלב הנוכחי. מי שעזב את האזור של יהודה, שומרון ועזה בלי אישור הממשל הצבאי ויצא ממנו ללא אישור, מי שנותן לו את ההלנה או את התעסוקה יהיה חייב בקנס.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני מבין זאת, כאשר אדם נכנס ללא היתר ומבצע עבירה. אבל אותו אדם שנכנסים לבית שלו, הוא לא עומד בשער הבית ואומר לכל אדם: תציג תעודת זהות, תציג היתר להיכנס.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אם אתה נותן למישהו להיכנס ללון אצלך – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

אם הוא נכנס לרגע לשתות כוס קפה, הוא בחזקת עבריין.

שר המשטרה מ' שחל:

בוא לא נהיה תמימים, אף אחד לא ייכנס לשתות כוס קפה ויבואו אליו בטענות. אתה תיתן לינה למישהו שאתה לא מכיר אותו? אחת מהשתיים: או שאתה מכיר אותו ואתה יודע שאין לו אישור, או שמישהו נותן לו להיכנס ללון ומקבל ממנו כסף.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אם בשעה שתיים-עשרה הוא רק נכנס לשתות קפה, איך תדע אם הוא נכנס ללון או לשתות קפה?

שר המשטרה מ' שחל:

תסמוך עלינו שנדע, אין לנו בעיה.

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, מה קורה אם הוא הולך לישון בבית-מלון?

שר המשטרה מ' שחל:

בבית-מלון הוא בוודאי יהיה חייב בכך, באותה מידה. תסלח לי, כשאתה בא למלון אתה מזדהה? אתה נותן תעודה? שואלים אותך? או שהוא בא עם דרכון ויש לו כניסה לישראל כחוק והוא עבר את ביקורת הגבולות; או שהוא נכנס ואז שואלים אותו על-פי איזו תעודה הוא נכנס. אם יש לו היתר – הוא יכול ללון, אף אחד לא יפריע לתושב עזה או יריחו שישהה במלון, אם יהיה לו היתר כניסה לישראל משלטונות ישראל. אז הוא בא כדין, יש לו היתר ואנחנו יודעים מי זה. אני מדבר על האיש שאין לו היתר. מדוע אני לא יכול למנוע זאת, כשזה גורם לתוספת ביטחון?

חבר הכנסת יהלום, לשאלה: למה חצי שנה? עניתי לך קצת בבדיחות הדעת אותה תשובה של טלב אלסאנע, כי במשך חצי שנה יבוא הכול: יבוא שלום, יבוא המשיח, לא יהיה עוד צורך בשום דבר. אנחנו רוצים לנסות זאת לחצי שנה ונראה מה יהיה אחרי זה, יכול להיות שהכול יהיה בסדר, אם לא – אוכל לבוא לכנסת ולבקש חידוש. חבר הכנסת דוד מגן הציע שזה יהיה שנה – אז יהיה שנה. אני לא רואה בכך כל מניעה.

מי שרוצה שהסדר השלום יתקיים חייב להיות מעוניין שרמת הביטחון תהיה גבוהה יותר. אני אומר זאת לחברת הכנסת ענת מאור. אני חושב שלאיש המתון ביותר בישראל יש עניין בדבר מרכזי: הוא רוצה להינתק, הוא לא רוצה את עזה, הוא לא רוצה את יריחו, כי הוא לא רוצה לשלוט על 2 מיליוני פלשתינים. זו התפיסה שלי, זו התפיסה שלך. כדי לשכנע בכך, הוא רוצה רמת ביטחון אישי גבוהה יותר, וממשלת ישראל חייבת לתת ביטחון לאזרחיה. זה אחד האמצעים למנוע ביצוע פיגועים על-ידי אלה שאין להם רשות להיות כאן, אני חושב שאין חובה יותר חשובה מזו. רבותי, אי-אפשר לתפוס את המקל בשני הקצוות.

לעניין הגנבות החקלאיות – גם המשטרה עשתה דברים. נתנו ליישובי בקעת-הירדן ארבעה ג'יפים מצוידים, כדי למנוע גנבות חקלאיות. אגב, אין לי שם סמכות, משטרת ישראל לא פועלת אלא מכוח הממשל הצבאי. הדבר היה חשוב מאוד, והחלטתי להוריד מחלקה של משמר הגבול, באישור המושל הצבאי, כדי למנוע גנבות חקלאיות שהן בהיקף די גדול.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, אני יכולה לשאול שאלה?

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה, ברצון.

היו"ר א' סלמוביץ:

מדובר פה בסנקציה של קנס, לפי סעיף 61א(2) לחוק העונשין. על איזה סכום אנחנו מדברים היום?

שר המשטרה מ' שחל:

אנחנו מדברים על 1,000 שקל, וכפל קנס – 2,000 שקל.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש לי ספק רב אם הסכום הזה מרתיע מישהו.

שר המשטרה מ' שחל:

אם הוועדה תחליט אחרת – היא תחליט אחרת.

שאלו אותי כאן לגבי סמכויות המשטרה. על-פי חוק הכניסה לישראל, הממונה הוא שר הפנים, אבל לעניין ההלנה, ביקשתי לתת סמכות לשר המשטרה.

חבר הכנסת בדש, הנקודה הכי חשובה: משטרת ישראל ערוכה לבצע את החוק. היא מאמינה, שאם יהיה הכלי הזה בידה, היא תוכל לבצע אותו בצורה אפקטיבית. יכול להיות שזה יביא גם לצמצום הגנבות שאתה מדבר עליהן, שהן כאב ראש רציני ביותר.

טלב אלסאנע (מד"ע):

מה עם הגנבים בבאר-שבע, בדימונה?

פיני בדש (צומת):

אני לא הזכרתי – – –

טלב אלסאנע (מד"ע):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אתם מוכנים להפסיק את זה? חבר הכנסת בדש, חבר הכנסת אלסאנע, יש גבול.

טלב אלסאנע (מד"ע):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אלסאנע, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר המשטרה מ' שחל:

יש מכה של גנבות רכב. בישראל גונבים מדי שנה כ-22,000 כלי רכב. יש גנבת מכונית כל 25 דקות

--

פיני בדש (צומת):

מה קרה בחצי השנה האחרונה?

שר המשטרה מ' שחל:

-- יש פריצה למכונית כל שבע דקות, זו הסטטיסטיקה. אגב, אנחנו במצב טוב מאוד בהשוואה למקומות אחרים בעולם. 50% מהמכוניות אנחנו מאתרים ו-50% מהמכוניות אינן חוזרות. בדרך כלל המכוניות האלה מפורקות לחלקי חילוף. מבחינה סטטיסטית, מפרקים מכונית נוסעים ב-12 דקות ומכונית משא ב-20 דקות – אלה מה שנקרא "המשחטות" של הרכב.

לאחרונה היה ריבוי של גנבות בעיקר באזור הדרום. משטרת ישראל נערכה למבצע מיוחד לטיפול בנושא הזה, ואני מקווה, חבר הכנסת בדש, שגם אתה תרגיש בכך בזמן הקרוב ביותר.

גברתי היושבת-ראש, בנסיבות העניין אני חושב שהחוק הזה דרוש. אני לא אומר שזה חוק שאני מתלהב ממנו, אבל אני אומר במפורש: אם מישהו דורש ממשטרת ישראל תשובה על בעיות של ביטחון הפנים, זה כלי נוסף, אפקטיבי מאוד, שלדעתי יש בו האיזונים המתאימים כדי להבטיח רמת ביטחון גבוהה יותר ולמנוע ביצוע עבירות על-ידי מניעת שהותם של אנשים שלא פנו לקבל רשיון ולא

קיבלו רשיון לשהות כאן. ההענשה ממילא אינה כלפי התושבים אלא כלפי מי שנותן להם את החסות, או את מקום הלינה, או את מקום העבודה.

קיים גם תיאום עם שרת העבודה והרווחה, החוק הוגש על דעתה באותו קטע שמטפל במעסיקים.

אני מציע להעביר את החוק לוועדת הפנים של הכנסת.

דוד מגן (הליכוד):

האופוזיציה יכולה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום, והיא לא עושה זאת מתוך חוש אחריות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה – הוראת שעה), התשנ"ד-1993, בקריאה ראשונה, והעברתה לוועדת הפנים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. נא להצביע.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 10

נגד – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה הוראת שעה),

התשנ"ד-1993, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

10 תומכים, שלושה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק איסור הלנה (תיקוני חקיקה – הוראת שעה), התשנ"ד-1993, עברה בקריאה ראשונה והיא מועברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצעת החלטה בדבר הרכב ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת תופעות הנשירה מבתי-

הספר

והאנאלפביות

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא – הצעת החלטה בדבר הרכב ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת תופעות הנשירה מבתי-הספר והאנאלפביות. יציג את ההצעה, בשם ועדת החינוך והתרבות, חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

שאול יהלום (בשם ועדת החינוך והתרבות):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא הצעת החלטה לפי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת. בהמשך להחלטה מיום כ"ג בתמוז התשנ"ג, 12 ביולי 1993, בעניין הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לנושא "נשירה ממערכת החינוך, תופעת האנאלפביות והפתרונות במסגרות הממלכתיות השונות, לרבות מסגרות החינוך בצה"ל ולאחר השירות הצבאי", מחליטה הכנסת, על-פי הצעת ועדת החינוך והתרבות כדלקמן:

1. חברי ועדת החקירה האמורה יהיו חבר הכנסת אברהם בורג, שיהיה גם יושב-ראש הוועדה, חברת הכנסת ענת מאור, חבר הכנסת האשם מחאמיד, חבר הכנסת אברהם הירשזון וחבר הכנסת שאול יהלום.

2. לוועדת החקירה יהיו כל הסמכויות שיש לוועדת חקירה לפי חוק ועדות חקירה, התשכ"ט–1968, בשינויים המחויבים.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעת ההחלטה. נא להצביע בעד או נגד. מה יש? אי-אפשר להצביע? מה קורה?

דוד מגן (הליכוד):

היינו בשיחה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה יכול להצביע.

הצבעה מס' 13

בעד הצעת ההחלטה – 3

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ההחלטה בדבר הרכב ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת תופעות הנשירה מבתי-הספר והאנאלפביות נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

עם קולותיהם של חברי הכנסת מגן ויהלום, שאותם אני מצרפת, חמישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים, אני קובעת שהצעת ההחלטה נתקבלה.

הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 29) (העלאת אחוז החסימה), התשנ"ג-1993
(קריאה ראשונה)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא שעל סדר-היום – הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 29) (העלאת אחוז החסימה), התשנ"ג-1993, בקריאה ראשונה, של חבר הכנסת דוד מגן. יציג את ההצעה חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, מותר להניח, שלו היתה הצעת החוק הזאת מתקבלת בימי כהונתה של הכנסת הקודמת, תקופת הכהונה של הכנסת השתיים-עשרה, הרי שהליכוד והמפד"ל וגוש הימין היו היום בשלטון והשמאל היה היום באופוזיציה.

מי שניתח את מערכות הבחירות, את מערכת הבחירות האחרונה, ראה שהפיצול הרב במחנה הימין ופלגנות היתר הם אלה שגרמו לאובדנם של עשרות-אלפי קולות ועיוותו את רצונו של הבוחר.

פתחתי במשפט הזה משום שהוויכוח העיקרי שלי, גברתי היושבת-ראש, הוא דווקא עם חברי סיעת מולדת, אשר מתנגדים להצעת החוק הזאת, ואני מבקש לנסות לשכנע את הכנסת, כי הפיצול המיותר צריך להיעלם ולחלוף מן העולם.

בכנסת הקודמת כיהנו כאן 20 סיעות. לאחר שהחוק תוקן ואחוז החסימה עלה מ-1 ל-1.5, אנחנו רואים, ברוך השם, מגמה של צמצום מספר הסיעות, ומספר הסיעות עומד היום, בכנסת השלוש-עשרה, על 10 סיעות. המגמה הזאת צריכה להימשך, וגם הכנסת הזאת צריכה לתרום את תרומתה בעניין.

ההצעה המקורית שלי דיברה על כך שאחוז החסימה יהיה 2.5, דהיינו שלושה חברי כנסת הם המניין המינימלי לסיעה בבית הזה. אני חייב להודות, שהממשלה התנגדה להצעה בגלל אילוצים קואליציוניים והתחייבויות לסיעת ש"ס, והיתה מוכנה לתמוך בהצעה הזאת בקריאה המוקדמת רק אם היא תעמוד על 2%, דהיינו 2.4 חברי כנסת, שזה אומר בדרך-כלל שלושה חברי כנסת כמספר מינימלי לגודלה של סיעה.

אני קורא לכנסת לאשר את הצעת החוק. באישור הזה יהיה משום צעד אחד קדימה לצמצום מספר הסיעות הקיימות ולריכוז כוח. אילו היה החוק הזה בתוקף, הרי שבכנסת הזאת היינו מונים שבע, אולי שמונה סיעות. אני חושב שככל שמספר הסיעות יצומצם – הפרלמנט שלנו יאופיין בהרכב של גושים גדולים, ארבעה, חמישה, עד שישה – כן ייטב לבית הזה, כן ייטב לדמוקרטיה הישראלית, כן נוכל להביע בצורה נכונה יותר ואמיתית יותר את רצונו של הבוחר, המעדיף באופן טבעי ריכוזים של כוחות גדולים ופחות פיצולים ואובדן קולות.

אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק הזאת, וכדי למנוע התרוצצות יתר אני כבר מודיע, גברתי היושבת-ראש, לפי בקשה של כמה חברים, שלא נערוך היום הצבעה. אחרי שאשמע את המתדיינים אני אבקש, בהמשך, לדחות את דברי התשובה וההצבעה למועד אחר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לדיון בהצעת החוק. אני מזמינה את ראשונת הדוברים, חברת הכנסת נעמי חזן – איננה; חבר הכנסת חגי מירום – איננו; חבר הכנסת דוד צוקר – איננו; חבר הכנסת חיים אורון – איננו; חבר הכנסת אברהם פורז – איננו; חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו; חבר הכנסת יורם לס – איננו; חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו; חבר הכנסת יוסף בא-גד – נמצא תמיד. בבקשה. אחריו – חבר הכנסת גוון שגב, ואחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

חברי הכנסת, רשימת הנואמים סגורה. לכל נואם – שלוש דקות. נואם שלא ימצא באולם ושמו ייקרא לא יוכל לנאום.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפי ההיגיון של חבר הכנסת דוד מגן יש לי הצעה יותר מוצלחת, שהכנסת תאשר אך ורק שתי סיעות, ואז אני מבטיח לך – למה אנחנו צריכים לדבר על עשרים סיעות, עשר סיעות? נדבר על שתי סיעות ובזה נסתום את הדמוקרטיה, נסתום את הפה; הרעיון הוא יוצא מן הכלל.

מחיר הדמוקרטיה הוא לתת לכל אדם את האפשרות להתבטא, לכל אדם את האפשרות להילחם על דעותיו. זה יסוד מוסד בדמוקרטיה, כל בני האדם נולדו שווים, וזכותם להביע שווים את דעתם, אם גם זה עולה במחיר כל מיני קומביניציות והתארגנויות. אבל אני באמת מציע לך לחשוב – שתי סיעות ותראה איזה תענוג, לא יהיה ויכוח, יהיה ימין ושמאל, או קואליציה ואופוזיציה, והכול ייגמר.

אנחנו נתנגד בתוקף ואנחנו, תנועת מולדת, אף שאין לנו בעיה, שלושה חברים, הרי גם החוק שלך – 2% מבטיח 2.4, אז שלושה חברים ודאי, אז לכאורה אנחנו מגינים על הסיעות הערביות, אבל אנחנו חושבים שגם לסיעות הערביות, בנות שני חברים, גם להן יש הזכות להיבחר לכנסת, עם כל המזרות שבדבר.

אנחנו נתנגד, אף שזה לא חל עלינו, אף שאנחנו לא חוששים, אנחנו בטוחים שנעבור את זה בגדול, אבל אנחנו חושבים שאסור לסתום פיות. אני אציע להחזיר את זה ל-1%. כיוון שהעלית את ההצעה בניגוד לדעתנו, נציע להחזיר את המצב לקדמותו ל-1%. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. אני מזמינה את חבר הכנסת גונן שגב – איננו; חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו; חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה; חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו; חבר הכנסת שאול יהלום – בבקשה. אחריו – חבר הכנסת סאלח טריף, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, באופן עקרוני, ההבדל הוא לא מי-יודע-מה בין 1.5% ל-2%. זה נובע בוודאי מהאיזון שנעשה בהצעת החוק על-פי הצעת הממשלה. אף-על-פי-כן, אני פונה אל חבר הכנסת דוד מגן בהצעה, כמו שהוא אמר שהוא רוצה לשכנע את חברי מולדת, אני הייתי מבקש לשכנע אותו לסגת מהצעת החוק.

אמר נכון חבר הכנסת בא-גד, בוא נראה בכנסת הנוכחית מה היית גורם אילו היתה הצעת החוק הזאת. היית גורם לדבר אחד, לאיחוד שתי המפלגות הערביות, חד"ש ומד"ע, משום שהן היו

חוששות. כל השאר, כמו הרב לוינגר, כמו נהגי המוניות, הרי הם חשבו שהם כובשים את המדינה. אינני חושב שהתחיה, למשל, חשבה שהיא תקבל פחות מחמישה מנדטים, מארבעה מנדטים, ובגלל זה היא לא היתה ניגשת לבחירות. בוודאי הרב לוינגר חשב שיש לו עשרה מנדטים לפחות. הם היו בטוחים שהם הולכים להציל את המדינה וכולם תומכים בהם. מודעי, שר אוצר כזה מוכשר, בוודאי כובש את המדינה. זאת אומרת, לא משנה אם זה 1.5% או 2%, הוא חושב שבכל מקרה הוא מתגבר. אלא מה, המפלגות הריאליות יתאחדו. זאת אומרת, המפלגות הערביות יתאחדו.

ואני שואל אותך: מה צורך לנו? מדוע אנחנו צריכים לגרום לאחדות המפלגות הערביות? מה אכפת לנו שהן רצות בשני ראשים? מה אכפת לנו הדבר? מדוע ייעשה הדבר הזה? דרך אגב, הרי באמת יכול להיות שהתחיה עמדה על גבול של אחוז חסימה.

דוד מגן (הליכוד):

אני התכוונתי לממד של הרתעה. 2% – זה היה מרתיע.

שאול יהלום (מפד"ל):

לדעתי, זה לא היה מרתיע, כי אלה שהולכים, והבאתי לך כמה דוגמאות, הם נמצאים בפנטזיה שהם עוברים כל אחוז חסימה, כי כל העם אתם. לעומת זאת, מפלגות שקיימות כאן, שאין מסתכלים על כוחן הריאלי ויש להן ניסיון, היית מביא לאחדות בין שתי המפלגות הערביות, ואינני יודע אם זאת מטרתנו ואם זאת המטרה הגדולה של הצעת החוק.

אבל אני רוצה להעלות נקודה נוספת. יש איזה מין מחשבה, שהגישה הזאת במידה מסוימת רוצה לדכא כאן בכנסת מיעוטים. אני אומר את זה לא כלפי הצעת החוק שלך, שאמרתי שהיא מאוד זהירה בשינוי, אבל היא משתלבת במגמה; כמו לדוגמה חבר הכנסת היושב כאן, פני בדש, הציע הצעת חוק להעלות את אחוז החסימה ברשויות המקומיות – מ-0.75% ל-1%.

פני בדש (צומת):

מאותה סיבה שהוא העלה את זה.

שאול יהלום (מפד"ל):

ואני כבר הוכחתי, שבמקומות שאתה מדבר בהם על תשעה חברי מועצה, ויש מקומות כאלה, אם צריך להיות חבר אחד – אז האחוז הוא גבוה מאוד. אתה צריך להגיע ל-11% כדי להשיג מנדט אחד.

דוד מגן (הליכוד):

בשלטון המקומי המגמה צריכה להיות הפוכה, צריך לתת ייצוג לכל שכונה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מסביר, חבר הכנסת מגן, שהמגמה לא מפלה בין שלטון מקומי לבין שלטון מרכזי. הראיה, חבר הכנסת בדש מציע אותו חוק, שלמעשה בכמה מקומות קטנים בארץ הוא מעלה את אחוז החסימה ל-10% כמעט, משום שאם אתה מעלה מנדט אחד במקום שיש תשעה או 11 חברי מועצה, ומדובר בעשרות מקומות בארץ, אז המפלגה צריכה להגיע ל-10% חסימה, שזה ממש דיכוי המיעוטים. ואף-על-פי-כן הוא מציע את זה והוא אומר: מאותה סיבה שאתה מציע.

זאת אומרת, בציבור מתקבל הרושם שאנחנו הולכים למען שתי מפלגות גדולות, ומנסים לדכא ולהוריד מעל הפרק מפלגות קטנות, שהן בדרך כלל המפלגות היותר אידיאולוגיות מטבען. מפלגה קטנה היא אידיאולוגית יותר ממפלגה גדולה העושה פשרות בין כל מרכיביה.

לכן, אני בא ואומר, אף שבסך הכול השינויים לא היו דרסטיים, אבל מאחר שהמגמה היא זאת, ומאחר שהשינויים כפי שהראיתי רק יביאו לאחדות המפלגות הערביות, שאינני יודע אם יש צורך בזה בכלל ואם אנחנו צריכים לשאוף לזה, ואין שום אסון אם הן יופיעו בנפרד, ואולי יהיו שלוש מפלגות ערביות – מה לנו לבוא ולאחד אותן?

אני פונה אליך לגנוז את הצעת החוק. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום.

אני מזמינה את חבר הכנסת סאלח טריף – איננו. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה; אחריה – חבר הכנסת אבי יחזקאל, ואחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אצלי יש חפיפה בין ההתנגדות לרעיון של צמצום הפלורליזם, המגוון, המרחב של הדעות של המפלגות, של הגוונים של הקבוצות השונות באוכלוסייה, לבין הנושא של אי-פגיעה בייצוג של המפלגות הערביות.

אני שמחה, חבר הכנסת בדש, שיש כאלה שאצלם מתוך שלא לשמה בא לשמה. וטוב שגם הם נמצאו מגינים על מפלגות ערביי ישראל או מפלגות מעורבות בבית הזה.

חבר הכנסת מגן, התהליך שבו רוצים לרכז עוצמה, כוח – זה ביטוי שהיה בדברייך – במפלגות גדולות, הוא תהליך לא בריא. אני חושבת שלכל מי שנושא הדמוקרטיה הוא נר לרגליו – יש הרבה יתרונות במגוון – – –

דוד מגן (הליכוד):

את מתנגדת להקמתה של מרצ? הרי עשיתם מעשה מבורך.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה שתשאיר לשיקול דעת של כל מפלגה, של כל אזרח ואזרחית במדינה, אם להתאחד. את הדיון על הקמתה של מרצ, כן או לא, אעשה כמובן בתוך ביתי המפלגתי והתנועתי.

דוד מגן (הליכוד):

זה מעניין אותנו.

ענת מאור (מרצ):

דווקא לאור הדוגמה הזו, ואתה מכיר את זה אצלכם, לאור הקמת הליכוד, שיש לכך יתרונות ויש חסרונות רבים. אין ספק שהתרבות הפוליטית והתרבות הארגונית, הדבקות והנכונות להיאבק על עמדות, אלה היו ייחודיות לכל אחת משלוש המפלגות ביתר עוצמה מאשר בתנועה, ויש יתרונות לתנועה. לכן אני רוצה לאפשר את שני הגוונים האלה בבית הפוליטי ובתרבות הפוליטית של ישראל, ולא שהכול יהיו מפלגות גדולות.

אני רוצה להזכיר לחברי הבית, שהשבוע אנחנו עומדים במצב שיש בו יתרון גדול מאוד לקיומן של המפלגות הקטנות. שכן, שתי הסיעות הגדולות בבית הזה, שהן בשני קצוות פוליטיים מבחינת התהליך המדיני ודברים אחרים, מתאחדות כדי להעלות את תקציב מימון המפלגות.

פיני בדש (צומת):

שוד המדינה.

ענת מאור (מרצ):

ואנחנו, המפלגות הקטנות, מתנגדות לזה בתוקף. העבודה והליכוד מציעות הגדלת מימון המפלגות בתקציב המדינה. צריך לעשות בו המון שינויים, ואני מוחה על הביטוי של ראש הממשלה, שקורא "פופוליזם" לכל הצעה חברתית שעולה – כי צריך להגדיל את התקציב לשכבות החלשות, אבל לא את תקציב מימון המפלגות. והמפלגות הקטנות – הן אלה שמתנגדות. ואני רוצה להזכיר את פרשת חוק בדור-עופר המפורסם, שבו התאגדו המפלגות הגדולות כנגד הקטנות. וחבר הכנסת יהלום קדם לי והצביע על הנושא הזה ברשויות המקומיות.

אצלי דמוקרטיה היא פלורליזם, היא מגוון של עמדות ומפלגות, היא ייחודיות מבורכת.

לכן, חבר הכנסת מגן, כמי שנושא הדמוקרטיה חשוב לו, כמו שצינתי בזמני בנושא הבחירות במועצות האזוריות, ההאחדה והגודל הם לא תמיד מהתרבות והמסורת היותר פורייה. צריך להשאיר את האיזון. לא התלהבתי מהעלאת אחוז החסימה מ-1 ל-1.5, אבל בוודאי לא נראה לי שצריך לעבור מ-1.5% ל-2%. צריך לשמור ככל הניתן על מקסימום מגוון של עמדות, שהן חיוניות מאוד גם לאיזון וגם לבלימה של עוצמת יתר שצומחת במפלגות הגדולות. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור.

אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו; חבר הכנסת רענן כהן – איננו; חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו; חבר הכנסת אברהם רביץ – איננו; חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו; חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו; חבר הכנסת רפאל איתן – איננו; חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו; חבר הכנסת רפאל אלול – איננו; חבר הכנסת גדליה גל – איננו; חבר הכנסת רון נחמן – איננו; חבר הכנסת יצחק לוי – איננו; חבר הכנסת אלי דיין – איננו; חבר הכנסת אברהם בורג – איננו. חבר הכנסת טלב אלסאנע, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

עד שחבר הכנסת אלסאנע יגיע לדוכן, אני רוצה לומר בקריאת ביניים, שהחבירה של שלוש המ"מים – מפ"ם, מפד"ל ומולדת – בעניין הזה, מעוררת אצלי כמה תמיהות.

טלב אלסאנע (מד"ע):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני סבור שחבר הכנסת מגן העלה את ההצעה מתוך מחשבה, שמא תהליך השלום לא יצליח. כי אם תהליך השלום אכן יצליח, יש סכנה לליכוד אם אחוז החסימה יועלה, על-פי ההצעה.

לדעתי, מדינה דמוקרטית שצריכה לדאוג לייצוג של מגוון מרכיביה, שצריכה לדאוג לכך שכולם ימצאו את ביטויים מעל דוכן הכנסת, דרך מוסדות הדמוקרטיה, צריכה לדאוג לכך שהכנסת תשקף את הדעות הרווחות בציבור. וכאשר מדובר בדעות שמקבלות גיבוי או תמיכה של 1.5% מכלל האוכלוסייה המצביעה והבוחרת, לדעתי הן צריכות לבוא לידי ביטוי בכנסת. לבוא היום ולחסום את דרכן של מפלגות אלה לכנסת, לדעתי עושים בכך עוול, ולא משרתים בזה לא את הדמוקרטיה ולא את המדינה.

כל מפלגה שואפת להגיע לרוב, כדי שבאמצעות הרוב היא תוכל לגבש או לעצב את המדיניות. איש לא פועל מתוך מיעוט על-מנת שיישאר מיעוט, או כאופוזיציה, אך ורק כדי שהולך לבכות בכותל וחוזר, אלא כדי לקבל יותר עוצמה פוליטית ולהשפיע. זו השאיפה. וכשבאים היום וחוסמים דרכן של מפלגות עם 1.5%, אנחנו אומרים: אין לכם מקום כזה, אתם צריכים למצוא לעצמכם מישור אחר או מקום אחר לבטא את העמדות שלכם. ולכן הם יכולים להפגין ולהשתולל. אבל אם לא שומעים את העמדות שלהם, אם לא מקשיבים לקולות שלהם, 1.5% זה חלק גדול מהאוכלוסייה, ולדעתי זה מסכן את הדמוקרטיה. טוב שהאנשים האלה יבטאו את העמדות שלהם בצורה דמוקרטית. טוב שייאבקו בדרכים דמוקרטיות וישאפו להיות רוב או ישאפו להיות בעלי כוח פוליטי רב יותר, כך שיוכלו לממש את המצע המדיני או המצע החברתי שלהם. אבל לבוא היום ולחסום את דרכם, לדעתי אתה עושה טעות גדולה, חבר הכנסת מגן.

אני מכיר את שיקול הדעת שלך וסומך עליו, ולכן אני חושב שאתה טועה בהצעת החוק הזאת. אינני יודע איזו תכלית אתה מתכוון להשיג. נניח שאתה תשיג בכך ששתי מפלגות או יותר יתאחדו, כמו שהיה עם מפ"ם, ר"צ ושינוי. אולי זה יביא גם לאיחוד של חד"ש ומד"ע. אני חושב שאנשים שיש להם מכנה משותף פחות או יותר צריכים להגיע לגיבוש עמדות ולתיאום עמדות ביניהם. זה יביא אולי ליצירת מחנה או בלוק משותף לקראת הבחירות, ואז נוכל להתמודד עם הגזירה הזאת. אבל נניח שחברי הכנסת האלה לא יהיו בכנסת, האם אז הכנסת תשקף את כלל האוכלוסייה? למה לא תיתן למגזר הזה, לחלק הזה של החברה, לעלות לדוכן, כמו שאני עולה, ולבטא את העמדות שלהם? האם תרגיש טוב יותר בזה שאתה סותם להם את הפה? האם תרגיש טוב יותר אם יהיו בכנסת רק הליכוד ומפלגת העבודה? צריך שהכנסת והוויכוח בכנסת ישקפו באמת את הוויכוח בציבור בכללו, והכנסת תקבל הכרעות לאחר ששומעים בה את מגוון הדעות הקיימות בחברה.

לדעתי, להצעה שלך, חבר הכנסת מגן, אין תכלית. ההיגיון הפנימי שלה אולי ישרת את שתי המפלגות הגדולות וימנע את הוויכוחים על קואליציה ממרכיבים אלה או אחרים. אבל הוא לא ישרת, לא את הדמוקרטיה ולא את החברה בתוך המדינה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלסאנע. אני מזמינה את חבר הכנסת אלכס גולדפרב, אחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי, אחריו – חברת הכנסת דליה איציק, אחריה – חברי הכנסת אברהם הירשזון, אביגדור קהלני ושלמה בוחבט.

אלכס גולדפרב (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 29), העלאת אחוז החסימה מ-1.5 ל-2, באה לחזק את המפלגות הגדולות ולהחליש או לבטל את המפלגות הקטנות. לגבי תנועת צומת כתנועה שהולכת ומתחזקת וגדלה, לא נראה לי שתהיה לה בעיה עם הצעת החוק הזאת.

אבל בפוליטיקה שום דבר לא בטוח ושום דבר לא יציב. הייתי מציע לחבר הכנסת מגן לא להיות כל כך בטוח שהליכוד ישמור תמיד על כוחו. כדאי לו להביא בחשבון גם אפשרות אחרת. גם הליכוד בנוי מכמה מפלגות. דיברת קודם על מרצ. מרצ יכולה להתפרק. אבל גם המרכיבים שבתוך הליכוד יכולים להתפרק. אז כדאי להביא את זה בחשבון.

אחוז החסימה הקיים היום, 1.5%, הוא סביר בהחלט ונותן תשובה על החתך המיוחד שקיים אצלנו, ונותן ביטוי לכל הזרמים הציוניים והלא-ציוניים.

אילו הייתי בטוח שהעלאת אחוז החסימה תחסום מפלגות מסוימות, הייתי בהחלט מצביע בעד הצעת החוק. אבל, כפי שאמרתי, בפוליטיקה שום דבר לא בטוח, והייתי מציע לחבר הכנסת מגן לשקול שוב את הצעתו.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלכס גולדפרב. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו; חברת הכנסת דליה איציק – איננה; חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו; חבר הכנסת אביגדור קהלני – איננו; חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו. אני מזמינה את אחרון הדוברים, חבר הכנסת פני בדש. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, האם אפשר לדעת כמה חברים נרשמו לדיון?

היו"ר א' סלמוביץ:

40.

פני בדש (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת מגן, אני מברך על הצעת החוק. בניגוד לחבר סיעתי, אני חושב שהחוק הזה הוא טוב. דיבר כאן חבר הכנסת בא-גד. אינני חושב שהוא דיבר כפי שדיבר מתוך רצון לשמור על ייצוגם של הערבים, כמו מתוך חשש שאולי מולדת לא תהיה בבחירות הבאות. אני גם לא מבין את חברת הכנסת ענת מאור, שמדברת על הדמוקרטיה ועל זה שצריך

להיות ייצוג של קבוצות קטנות בכנסת. והרי בעצם מה שקורה הוא שזאת דיקטטורה, קבוצה קטנה מאוד שנכנסת הופכת לשון המאזניים.

יכולים להיות שני חברי כנסת שבעצם מכתיבים למדינה כולה מדיניות, תקציבים. הם לשון מאזניים, מצטרפים לקואליציה, ועושים בממשלה כבשלהם. האם זו דמוקרטיה? איזה מין דמוקרטיה היא זאת?

לכן אני חושב, שצריך להעלות את אחוז החסימה. אנחנו מדינה קטנה, ואני חושב שבבחירות האחרונות לכנסת רצו 15 מפלגות. בארצות-הברית רצות שתי מפלגות. אני אומר שצריכות להיות שתי מפלגות, אבל אני חושב, שהפער בין שתי מפלגות לבין 15-20 מפלגות הוא מוגזם מאוד. כל אחד שיש לו דעה קצת שונה משל חברו מקים מפלגה. אם אחוז החסימה יהיה יותר גדול, אכן יתאחדות קבוצות בעלות אותו רעיון וילכו במשותף, כמו שעשו עכשיו ר"צ, מפ"ם ושינוי. אני מניח שכך גם המפלגות הערביות יתאחדו וילכו ביחד, אם הן יצליחו להגיע להסכמה ביניהן, ואכן ילכו כגוש. ואז יהיה פחות פיצול, תהיה פחות סחטנות. אני חושב שזה רק יביא תועלת ויביא לשלטון נקי יותר.

אני תומך בהצעת החוק. הגשתי הצעת חוק בנושא הרשויות המקומיות, שם זה הולך פחות או יותר על אותו בסיס. אנחנו מרגישים את זה שם, כשפתאום נכנס חבר בודד למועצה, הוא הופך להיות לשון מאזניים. ושם זה בכלל לא סחטנות פוליטית, זו סחטנות אישית, כי הוא הופך להיות סגן ראש עיר או סגן ראש מועצה, עם רכב, עם משכורת והכול. ובעצם הוא מייצג אולי קבוצה קטנה שאתה רוצה שתהיה מיוצגת. אבל הוא מכתוב לקבוצה גדולה דברים שלא כל כך רצו אותם.

אני חושב שצריך להיות ייצוג, אבל לא צריך להיות ייצוג של קבוצות של 10 אנשים או של 1,000 אנשים. צריך להיות ריכוז של קבוצות גדולות יותר שיכתיבו בשלטון, ולא – – –

שאלו יהלום (מפד"ל):

כמה חברים יש במועצה המקומית עומר?

פיני בדש (צומת):

אצלי – 11. אז מה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

אז חבר אחד זה 9%.

פיני בדש (צומת):

נכון, אני טוען שצריך להיות מנדט מלא ולא שלושת-רבעי מנדט.

שאול יהלום (מפד"ל):

9%.

פיני בדש (צומת):

9% לא יכולים להכתיב. אם הוא נכנס והוא לשון מאזניים, הוא מכתוב ל-90%, ולא ייתכן מצב כזה.

שאול יהלום (מפד"ל):

הוא לא מכתוב.

פיני בדש (צומת):

תאמין לי – ואנחנו מכירים את הפוליטיקה – הוא לא כל כך דואג למיעוט הזה שהוא מייצג אותו, כמו שהוא דואג לעצמו אישית ולקדם את עצמו אישית.

שאול יהלום (מפד"ל):

גם ראש המועצה דואג לעצמו אישית, בדיוק באותה מידה.

פיני בדש (צומת):

אבל כשראש מועצה נבחר, לפחות הוא מייצג 40%; לפחות.

שאול יהלום (מפד"ל):

זאת אומרת שהוא – – – יותר אנשים, זה הכול.

פיני בדש (צומת):

לפחות 40%.

לכן אני חושב שהחוק הזה הוא טוב ואני אתמוך בחוק הזה. אגב, סיעת צומת בעד העלאת אחוז החסימה, בניגוד למה שאלכס אמר. סיעת צומת היא אכן בעד העלאת אחוז החסימה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת פיני בדש.

מה החלטת, חבר הכנסת מגן?

דוד מגן (הליכוד):

כפי שהתחייבתי, תשובה והצבעה יהיו במועד אחר.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, תמה רשימת הנאמים. תשובת המציע וההצבעה יהיו במועד אחר. תם גם הדיון בישיבה זו.

הישיבה הבאה תתקיים מחר בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:31.